

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Bc. Tomáš Kazda

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Bulvár jako strůjce viny. Jak bulvární
referování ovlivňuje pohled na obviněného?**

Diplomová práce

Autor práce: Tomáš Kazda

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Jakub Končelík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1.8.2023

Tomáš Kazda

Bibliografický záznam

KAZDA, Tomáš. *Bulvár jako strůjce viny. Jak bulvární referování ovlivňuje pohled na obviněného?* Praha, 2023. 81 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jakub Končelík, Ph.D.

Rozsah práce: 163 001 znaků

Abstrakt

Kauza Petra Kramného, jenž měl v Egyptě zabít svoji manželku a dceru, je od roku 2013 vepsána do paměti českého národa, jak díky své tragičnosti a nejasnosti, tak především díky mediálnímu pokrytí případu, které je předmětem této práce. Případ „Kramný“ v této práci slouží jako předloha skutečného „mediálního procesu“, skrze kterou se prostřednictvím dotazníku zkoumá efekt bulvárního a veřejnoprávního zpracování na čtenáře. Respondenti, na základě randomizace přidělení do jedné ze dvou skupin, se dozvídají o případu Matúše L., který měl zavraždit svoji přítelkyni, ve skutečnosti však pročítají články k případu „Kramný“ – jedna skupina z privátní platformy blesk.cz, druhá z média veřejné služby ct24.cz. Umírněnost a distancovaný postoj ČT kontrastují se senzacechtivými narativy, které čtenářům nabízí Blesk. Výsledky kvantitativního šetření potvrzují hypotézu, že bulvární zpracování vede nejen k vyšší míře přisuzované viny obviněnému, nýbrž i k zápornějšímu hodnocení jeho povahových vlastností. Chování obviněného je navíc bulvárními respondenty vnímáno jako podezřelejší, přičemž tito respondenti mají zároveň větší důvěru v sílu i kvantitu důkazů. Ačkoliv v českém právním systému tato zjištění nutně neznamenají jakékoliv ohrožení justice, nabízejí minimálně potřebnou reflexi bulvárním médiím.

Abstract

The case of Petr Kramný, who allegedly killed his wife and daughter in Egypt, has been printed in the memory of the Czech nation since 2013. Both because of its tragic and ambiguous circumstances and, above all, because of the media coverage of the case, which is the subject of this thesis. The „Kramný“ case serves as a template of an actual „media trial“, which examines the effect of tabloid and public media coverage via an online questionnaire. Respondents, randomly assigned to one of two groups, learn about the case of Matúš L., who allegedly killed his girlfriend. However, in reality, they read articles about the „Kramný“ case – one group from the private platform blesk.cz, the other from the public media ct24.cz. The restrained and distant attitude of ČT contrasts with the sensationalist narratives longing for drama presented by Blesk. The results of the quantitative analysis confirm the hypothesis that tabloid coverage leads not only to a higher degree of guilt attributed to the accused but also to a more negative evaluation of his character traits. The accused's behavior is perceived as more suspicious by tabloid respondents, while these respondents also possess greater confidence in the strength and quantity of evidence. Although these findings do not necessarily

imply any threat to the justice system in the Czech legal system, they do at least offer a necessary reflection for the tabloid media.

Klíčová slova

Petr Kramný, vina, bulvár, blesk, čt24, dotazník, soud, vražda

Keywords

Petr Kramný, guilt, tabloid, blesk, čt24, questionnaire, trial, murder

Title

Tabloid as a creator of guilt. How does tabloid reporting affect the perception of the accused?

Poděkování

Ze všeho nejdřív děkuji těm, bez kterých by se nejen tato práce, ale celé mé studium neobešlo. Mami, tati, díky, že jste statečně bojovali s mojí nerozhodností a tvrdohlavostí. Děkuji, že jste mě podporovali až do poslední chvíle studia. Tedy poslední... To bych nebyl já. Děkuji, babi, že jsi mi poskytla útočiště, kde se tak příjemně psalo a žilo.

Pane doktore Končelíku, vážím si toho, že jste se mnou udělal krok do neznáma, cením si Vaší trpělivosti a občasné vytažení Okamovy břitvy z šuplíku kanceláře. Děkuji, že jste mi pomohl utřídit si hlavu. Děkuji panu inženýru Vrankovi, který mi slíbil jednu konzultaci k experimentálnímu výzkumu, a nakonec jich přes WhatsApp absolvoval dobrou stovku. V neposlední řadě děkuji milované a milující Lucince, která mě neposlala k šípku ani tehdy, když jsem se někdy kolem páté změny dotazníku měnil z usměvavého přítele na mrzutého nepřítel.

Obsah

Úvod	3
1 Média a kriminalita	4
1.1 Zpravodajské hodnoty	4
1.1.1 Koncept zpravodajských hodnot obecně	5
1.1.2 Kriminální zpravodajské hodnoty	5
1.2 Média versus kriminální skutečnost	10
1.2.1 Sociální konstrukce reality obecně	11
1.2.2 Způsoby, kterými média konstruují kriminální realitu	13
1.2.3 Způsoby, kterými média destrukují představu kriminální reality	14
2 Média, kriminalita a justice	19
2.1 Mediální proces	19
2.1.1 Důsledky mediálního procesu	21
2.2 Předsoudní publicita	22
2.2.1 Typy předsoudní publicity	23
2.3 Česká právní úprava a kriminalita	24
2.3.1 Vztah svobody projevu a práva na ochranu osobnosti	25
2.3.2 Média a presumpce nevinny	26
2.3.3 Případ Marešová aneb Když novináři vraždí	28
3 Bulvární versus veřejnoprávní	30
3.1 Charakteristiky bulvárního média	31
3.1.1 Jak se dělá Bulvár podle Blesku	33
3.2 Vybrané etické aspekty kodexů České televize a Blesku	33
3.2.1 Presumpce nevinny	34
4 Výzkumná část	35
4.1 Popis výzkumné části	35
4.2 Proces výběru článků z ct24.cz a blesk.cz	36
4.2.1 Definování klíčových mezníků případu	36
4.2.2 Zařazené články	37
4.2.3 Výběr nadstavbových bulvárních článků	37
4.3 Obsahová analýza vybraných textů	40
4.3.1 Analýza nadstavbových bulvárních textů	41
4.4 Případ Matúše L.	45

4.4.1	Předvýzkum.....	45
4.4.2	Konečné změny oproti původním textům	46
4.5	Základní výzkumné otázky a hypotézy	47
4.5.1	Výzkumná otázka.....	47
4.5.2	Hypotézy	47
4.6	Metodologie výzkumu.....	47
4.6.1	Vzorek respondentů.....	47
4.6.2	Struktura dotazníku	48
4.6.3	Použité statistické metody pro analýzu výsledků	49
4.6.4	Omezení výzkumu.....	50
4.7	Výsledky šetření.....	50
4.7.1	Pohled na vinu.....	50
4.7.2	Pohled na důkazy	52
4.7.3	Pohled na charakter a chování	53
4.7.4	Pohled na racionalitu.....	53
4.7.5	Specifika na základě věku a vzdělání.....	54
4.8	Zhodnocení hypotéz	55
4.9	Diskuze.....	57
	Závěr.....	57
	Summary.....	59
	Použitá literatura.....	60
	Knihy.....	60
	Odborné články.....	61
	Normy a kodexy	63
	Akademické práce	63
	Články z Blesku a ČT24	63
	Další webové články.....	64
	Seznam příloh	69
	Příloha 1 – Dotazník bulvární skupiny	69
	Příloha 2 – Texty veřejnoprávní skupiny	80

Úvod

Mezi médii a kriminalitou panuje blízký vztah po staletí. Dokonce tak blízký, že jej profesor kriminologie z floridské univerzity Ray Surette nazývá svazkem manželským.¹ Že je to přehnané? Možná. Obešly by se bez sebe, ale za jakou cenu a proč by to dělaly, když to takto funguje? První kapitola diplomové práce nazvaná *Média a kriminalita* shrnuje celou řadu teoretických východisek, k nimž akademici došli ve vztahu mezi těmito dvěma aktéry. Proč je kriminalita páteří součástí všech masových médií, jak se jejich páteří stává a jak média skutečné kriminální realitě dost často vytváří těžkou skoliózu.

Je obecně známo a přijímáno, že by se média měla vyhnout sekundární viktimizaci obětí a dalších zainteresovaných osob, sdělovací prostředky by však neměly opomíjet ani právo obžalovaného na spravedlivý proces. Vzhledem k potřebám výzkumné části práce jsou proto v druhé kapitole nazvané *Média, kriminalita a justice* rozebrány základní poznatky ve vztahu médií k justici. Ve třetí kapitole *Bulvární versus veřejnoprávní* se pozornost obrací na specifika dvou rozdílných mediálních stylů – bulvárního a veřejnoprávního. Speciální pozornost je věnována Blesku a ČT čili médiím, která jsou zastoupena ve výzkumné části práce.

Výzkumná část práce představuje další pokus, v českém prostředí ve skutečnosti vůbec první, kvantitativním šetřením zjistit efekty bulvárního, potažmo veřejnoprávního, zpracování kriminální kauzy na čtenáře. Respondentům je prostřednictvím článků z masových médií představen kriminální případ, jehož vzorem se stalo referování ct24.cz a blesk.cz o kauze Petra Kramného. Z Moravana Petra Kramného se pro potřeby dotazníku stává Slovák Matúš Lisický, domnělý vrah rodiny v egyptském hotelu se proměňuje v domnělého vraha přítelkyně ve Vysokých Tatrách. Respondenti, domnívající se, že jde o skutečný případ, jenž se odehrál na Slovensku, hodnotí vinu obžalovaného, jeho charakter a chování a sílu důkazů. Vede bulvární zpracování k vyšší míře odsouzení ze strany čtenářů? pokládá si základní otázku diplomová práce.

Ve své hlavní podstatě se práce zcela drží původních tezí. Ke změnám došlo pouze v obsahu teoretické části, a to po konzultaci a jen tehdy, pokud změny vedly k ucelenějšímu podání dané problematiky. Například úvodní kapitola *Média a kriminalita* se v tezích neobjevuje. Přidána byla, protože slouží k vyjasnění vztahu mezi oběma aktéry a umožňuje komplexní pochopení tématu. Čtenář by bez ní sice výsledky výzkumné části chápal, nicméně

¹ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 1.

nezasadil by je do mnohem hlubšího kontextu, který vztah mezi oběma aktéry nabízí. S přidáním některých částí souvisí i výrazné rozšíření literatury o poznatky především zahraničních akademiků. Po dohodě se školitelem došlo rovněž k volbě jiného názvu práce, který lépe vystihuje její podstatu.

1 Média a kriminalita

Vztah médií a kriminality je dávný a prastarý. Již v antice se publikum „bavilo“ nad tím, jak Klytaimnéstra v Aischylově dramatu Oresteia nechala zavraždit svého manžela Agamemnóna, přičemž brzy nato postihl stejný osud i ji rukou Oresta. „Přitažlivost kriminálních zpráv přesahuje všechny epochy, formáty i hranice států,“² píše historik John Carter Wood. Za nejdůležitější milníky v šíření kriminálních zpráv Wood považuje rozvoj takzvaného *penny pressu*³ přibližně v první polovině 19. století, díky kterému se noviny dostaly rukou mas a staly se klíčovým médiem kriminálního zpravodajství. Druhý zlom podle něho přináší vynálezy rádia a televize, které v kontextu referování o kriminalitě spojují tendence k „přehnanému zájmu o senzaci a násilí namísto strukturální analýzy“⁴ a k důrazu na dojemné lidské příběhy.

Prezentace kriminality je od dob nástupu penny pressu až do dnešní éry, dominované elektronickými médii, poměrně konstantní. Ne každá kriminální událost se však může stát kriminální zprávou, to platilo tehdy i dnes. Aby se tak stalo, musí splňovat určité kriminální zpravodajské hodnoty, o nichž pojednává následující kapitola. Při pročítání veškerého zbývajícíchho textu je třeba mít na paměti, že naprostá většina autorů zabývajících se vztahem mezi médii a kriminalitou vychází z reálií ze Spojených států amerických, kde je prevalence zločinu na zcela jiné úrovni než v České republice. Některé poznatky je proto třeba na střeoevropskou kulturu přenášet s rozumem a opatrností.

1.1 Zpravodajské hodnoty

Aby se jakákoliv událost (nejen kriminální) dostala do médií, předpokládá se, že musí splňovat určité charakteristiky. Pochopení těchto charakteristik je klíčové i pro výzkumnou část práce, jelikož všechny články, se kterými pracuje dotazník (viz Příloha 1 a 2), musely v první řadě projít i selekcí na úrovni samotných médií. Jak upozorňuje Jerry Palmer, zpravodajské hodnoty

² WOOD, John Carter a. *Crime news and the press*. In: KNEPPER, Paul a Anja Johansen. *The Oxford Handbook of the History of Crime and Criminal Justice*. Oxford University Press, 2019, s. 301–302.

³ Penny press je pojem označující levné noviny dostupné masám. Počátky penny pressu se vážou do 30. let 19. století a Spojeným státům americkým.

⁴ WOOD, John Carter a. *Crime news and the press*. In: KNEPPER, Paul a Anja Johansen. *The Oxford Handbook of the History of Crime and Criminal Justice*. Oxford University Press, 2019, s. 301–302.

nejsou jednotnou a lehce definovatelnou entitou. Jsou ovlivněny typem a formátem média, stejně tak jako jeho identitou a lokálním kontextem.⁵ Jinými slovy, rozdílné zpravodajské hodnoty působí například na bulvární a veřejnoprávní médium, což jasně doloží výzkumná část.

1.1.1 Koncept zpravodajských hodnot obecně

Autoři se zpravodajskými hodnotami zabývají po desetiletí. Zřejmě nejvlivnější práci v tomto směru představili v roce 1965 Johan Galtung a Mari Rugeová, kteří definovali dvanáct hodnot, na základě kterých dochází v rámci mediálních organizací k výběru zpráv. Autoři do své vyvolené dvanáctky zahrnují frekvenci (lepší události jednorázového charakteru), práh pozornosti (zpráva musí přesáhnout určitou důležitost či velikost), jednoznačnost (jasnější událost rovná se větší šanci), význam (interpretovatelnost v dané kultuře), souznění (shoda s mentálním nastavením publika), neočekávanost, kontinuitu (co už bylo jednou zpravodajsky zaznamenáno, má větší šanci být znovu), variaci (snaha redakcí o tematicky vyvážené zpravodajství), vztah k elitním národům (atentát ve Francii má pro Evropany větší společenský dopad než v Kongu), vztah k elitním osobám (politikům celebritám, sportovcům a dalším), personifikaci (tendence přinášet příběhy konkrétních lidí) a negativitu (čím negativnější událost, tím lepší).⁶

Autoři zabývající se zpravodajskými hodnotami se shodují, že je těžké, ne-li nemožné, tyto hodnoty určit tak, aby měly obecnou platnost. Ostatně i Galtung s Rugeovou upozornili, že ani na jejich podání se nedá nahlížet dogmaticky. „Žádná z teorií nedokáže vysvětlit vše,“⁷ píše teoretik médií Denis McQuail. „Do hry totiž mohou vstoupit různé faktory jako štěstí a náhoda,“⁸ vysvětluje.

1.1.2 Kriminální zpravodajské hodnoty

Věděli jste, že v roce 2019 thajský pár vyloudil na facebooku podvodem z lidí 1 bilion korun pomocí nelegálního Ponziho schématu?⁹ A věděli jste, že za to oba hříšníci v roce 2023 dostali více než 12 000 let ve vězení? Spíše ne, pokud tedy nejste nadšenci do asijských

⁵ PALMER, J. *Spinning into control: news values and source strategies*. Leicester University Press, 2000, str. 45–48.

⁶ GALTUNG, Johan a Mari RUGE. The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*. 1965, 2(1), str. 64–90. Dostupné z: doi: <http://dx.doi.org/10.1177/002234336500200104>

⁷ McQUAIL, D. *Mass Communication Theory*. Sage Publications, London, 2000, str. 343

⁸ Tamtéž.

⁹ BALAN, Ashwini. Thai Ponzi scheme: Couple gets 12,640 years' jail each for cheating others of \$51m. In: *AsiaOne* [online]. 11. května, 2023 [cit. 2023-07-05]. Dostupné z: <https://www.asiaone.com/asia/thai-ponzi-scheme-couple-gets-12640-years-jail-each-cheating-others-51m>

zpravodajských portálů. Odpověď na to, proč se tento nebo jemu podobné případy nedostanou do českých médií, by měly přinést následující řádky.

Podle Galtunga s Rugeovou se v médiích pravděpodobněji objeví to neočekávané, dramatické a ve své podstatě negativní. Existuje snad něco, co tyto vlastnosti splňuje lépe než kriminalita? Pravděpodobně ne. Na tyto autory (a rovněž na práci Stevea Chibnalla *Law-and-order News: An Analysis of Crime Reporting in the British Press* z roku 1977) navázala Yvonne Jewkesová, jež v roce 2004 představila dvanáct zpravodajských hodnot, které předurčují kriminální zpravodajství v novém tisíciletí.¹⁰

„Naprostá většina kriminálních příběhů je ve své podstatě negativní,“¹¹ vysvětluje autorka, proč se mezi jejími dvanácti body neopakuje jedno z kritérií Galtunga a Rugeové. Jewkesová do kriminálních zpravodajských hodnot řadí: práh (threshold), předvídatelnost (predictability), zjednodušení (simplification), individualismus (individualism), riziko (risk), sex, hlavním hrdinou je celebrita nebo jiná známá osobnost (celebrity or high-status persons), blízkost (proximity), násilnost (violence), grafická pestrost (spectacle or graphic imaginery), děti (children), konzervativní ideologie a politické rozptýlení (conservative ideology and political diversion). Každá z nich je v následujících řádcích rozebrána o něco podrobněji. Zpravodajské hodnoty úzce souvisí s tím, jakým způsobem média vytváří jakousi fikci skutečné reality zločinu (viz další kapitola *Média versus kriminální skutečnost*). Cílem následujících řádků je tedy na základě taxonomie Jewkesové nastínit, podle čeho média kriminální zprávy vybírají, v další kapitole bude předmětnou otázkou: K čemu to vede?

1.1.2.1 Taxonomie Yvonne Jewkesové

1.1.2.1.1 Práh

„Události musí splňovat určitou míru důležitosti nebo dramatičnosti, aby byly hodné zpravodajství,“¹² píše Jewkesová. Hodnota tohoto prahu je různorodá napříč mediálním spektrem. Zatímco celostátní deník neinformuje o zloději kol v tisícové obci (práh důležitosti nebyl překročen), v místních novinách půjde o největší kauzu za posledních padesát let. Když už událost svou důležitostí práh přeci jenom překročí, novináři ji pak podle Jewkesové často udržují dále při životě vytvářením nových prahů. Autorka zmiňuje příklad důchodců zneužívaných ve Velké Británii takzvanými šmejdy, kde po vyprchání prvotního zájmu čtenářů

¹⁰ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 40–61.

¹¹ Tamtéž, 40.

¹² Tamtéž, 41.

novináři začali nastavovat nové tváře případu tak, aby o něm mohli dále referovat. Využívali například metodu eskalace (příště by mohl útočník i zabít), sexuálních komponentů (muž znásilnil starší dceru důchodkyně), ironie (důchodci se brání falešným volajícím pomocí holí).

1.1.2.1.2 Předvídatelnost

„Událost, která je vzácná, mimořádná nebo neočekávaná, stojí za zveřejnění (...) Stejně tak může být ale hodný pozornosti i příběh, který je předvídatelný, jelikož mediální organizace pak mohou předem naplánovat své zpravodajství.“¹³ Ačkoliv samotný kriminální čin je neočekávaný, následný průběh příběhu už má spíše očekávatelné rysy. Na mysli má autorka především soudy a jiné události, na které můžou mediální domy vyslat své pracovníky (tiskové konference policie, obhajoby apod.).

1.1.2.1.3 Zjednodušení

„Události nemusí být jednoduché (i když to pomáhá). Musí však být zjednodušitelné.“¹⁴ Média na rozdíl například od beletrie preferují jednoduchost a jednoznačnost. Neusilují o to vést čtenáře k otevřenému konci, ale směřují ho k jednoznačnému pochopení. Lépe se pojme zpráva o vraždě než o dlouhodobém trendu kriminality. Zprávy podle Jewkesové často vybízí čtenáře, diváky, aby „pozastavili své schopnosti kritického uvažování a reagovali v jednomyslném souladu.“¹⁵ Příkladem mediálního zjednodušení je i příklon médií k binárním opozicím, kvůli kterému jsou příběhy zločinců často prezentovány jako souboj dobra a zla, hrdinů proti d'áblům, normálním proti deviantním a podobně.

1.1.2.1.4 Individualismus

Média preferují zločiny individuí, a i konflikty přesahující tuto rovinu obvykle zobrazují jako souboj dvou osobností. „Sociální původ událostí se ztrácí a za původ veškerého jednání se považuje individuální motivace,“¹⁶ konstatuje John Fiske. O tomto typu mediálního zkrácení pojednává kapitola *Nezájem o příčiny, individualismus*.

¹³ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 42.

¹⁴ Tamtéž, 44.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ FISKE, John. *Introduction to communication studies*. New York: Routledge, 1982, str. 294.

1.1.2.1.5 Riziko

Událost nabývá zpravodajského potenciálu, pokud je s ní spojeno nějaké potenciální riziko pro publikum (uprchlý vězeň a podobně). „Média zneužívají obavy veřejnosti tím, že zveličují potenciální rizika, aby nahrála širším obavám a úzkostem lidí.“¹⁷

1.1.2.1.6 Sex

Podle Jewkesové je sex jednou z nejvýznamnějších zpravodajských hodnot, což platí zvláště v bulvárním tisku.¹⁸ O pravdivosti jejího tvrzení ostatně svědčí i zkoumané referování Blesku ve výzkumné části práce, které se často točilo právě kolem milenek Petra Kramného. Příkladem může být článek ze 14. března 2016, který sice nebyl předmětem výzkumu, nicméně jeho titulek výborně vystihuje tento bod: *Šokující výpověď milenky Petra Kramného: První sex po vraždě v Egyptě trval hodinu, ale selhal*¹⁹.

1.1.2.1.7 Celebrity a další známé osobnosti

„Vždy je pravděpodobnější, že se příběh dostane do zpráv, pokud je s ním spojeno známé jméno,“²⁰ píše Jewkesová. Znamé osobnosti projdou přes mediální práh i s daleko menšími přešlapy než neznámý člověk. V českém prostředí je skvělým příkladem lobbista Roman Janoušek, který „pouze“ srazil autem ženu, aniž by došlo k jakémukoliv většímu zranění. Vzbudila by stejná kauza zájem, kdyby za volantem seděl Jan Novák (nikoliv ten slavný spisovatel)? Podobně mediální touhu po referování o známých osobnostech pocítil i hokejista Roman Čechmánek, jenž „pouze“ dlužil 100 milionů korun.

Status celebrity může ale skrze trestný čin získat i běžná osoba, a to, když se její skutek stane notoricky známým. Příkladem jsou Ted Kaczynski nebo Jeffrey Dahmer.²¹ V takových případech se často zmiňuje pojem folk devil (ďábel z lidu), jenž v roce 1972 zavedl Stanley

¹⁷ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 47.

¹⁸ Tamtéž, 48.

¹⁹ Blesk.cz. Šokující výpověď milenky Petra Kramného: První sex po vraždě v Egyptě trval hodinu, ale selhal. In: Blesk.cz [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/380033/sokujici-vypoved-milenky-petra-kramneho-prvni-sex-po-vrazde-v-egypte-trval-hodinu-ale-selhal.html>

²⁰ Tamtéž, 49.

²¹ Ted Kaczynski, známý jako Unabomber, byl americký terorista, jenž rozesílal lidem v rámci boje proti technologickému pokroku podomácku vyrobené bomby. Tři osoby zabil. Jeffrey Dahmer byl sériový vrah, jenž má na svědomí 17 lidských životů.

Cohen. Cohen popsal tyto d'ábly z lidu jako „vizuální reprezentace toho, čím bychom neměli být.“²² Petr Kramný, jehož se týká výzkumná část práce, je dokonalým příkladem d'ábla z lidu.

1.1.2.1.8 Blížkost

Myšlena je jak skutečná vzdálenost, tak kulturní blízkost. Jedná se tedy jak o blízkost měřitelnou v metrech, tak i o poněkud abstraktnější pojem relevance publiku. „Kulturní blízkost se mění v závislosti na politickém klimatu a kulturní náladě doby,“²³ upozorňuje Jewkesová. V českém prostředí se v tomto ohledu stačí podívat na jakýkoliv deník z období socialismu a porovnat ho s jakýmkoliv dnešním. Zatímco o zločinech imperialismu se psalo hojně, o zločinech socialismu se mlčelo.

1.1.2.1.9 Násilí

„Jakýkoli trestný čin může být zviditelněn, pokud je s ním spojeno násilí,“²⁴ píše Stuart Hall. Bronwyn Naylorová polemizuje s Hallem, že pokud se událost neopírá i o další zpravodajské hodnoty, může být i těžké násilí opomenuto na zadních stranách deníků, pokud se tam vůbec dostane.²⁵ „Média neustále posouvají hranice přijatelného zpravodajství v zobrazování násilných činů,“ konstatuje Jewkesová.²⁶ Sociolog Mike Presdee v tomto ohledu hovoří o komodifikaci násilí v postmoderní době.²⁷

1.1.2.1.10 Grafická pestrost

„Mnohé události, k nimž došlo v posledních letech 20. století, vstoupily do kolektivního povědomí právě proto, že byly zpravodajské relace doprovázeny záběry oběti v době bezprostředně před nebo krátce po závažném násilném činu,“ konstatuje Jewkesová.²⁸ Jinými slovy, skutky, které mají kvalitní grafický podklad, mají větší šanci dostat se do médií. Může jít o snímky z místa činu, záznamy z kamerového systému a tak dále.

²² COHEN, Stanley. *Folk devils and moral panics: The creation of the Mods and the Rockers*. New York: St. Martin's Press, 1980, str. 10.

²³ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 52.

²⁴ HALL, Stuart, Chas CRITCHER, Tony JEFFERSON, John CLARKE a Brian ROBERTS. *Policing the crisis: Mugging, the state, and law and order*. London: The Macmillan Press, 1978, str. 68.

²⁵ TAYLOR, Bronwyn. Reporting Violence in the British Print Media: Gendered Stories. *The Howard Journal of Crime and Justice*. 2002, **40**(2), str. 180-194. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/1468-231100200>

²⁶ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 53.

²⁷ PRESDEE, Mike. *Cultural Criminology and the Carnival of Crime*. Routledge, 2000.

²⁸ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 56.

1.1.2.1.11 Děti

Zapojení dětí do kriminálního příběhu mu podle Philipa Jenkinse nejen okamžitě dává vyšší míru důležitosti, ale zároveň zaručuje, že se budou média příběhu nadále věnovat.²⁹ Jewkesová ale upozorňuje, že to není tak zcela pravda. „Masmédia se snaží zachovat obraz ideální rodiny a podceňují nebo ignorují skutečnost, že sexuální násilí existuje ve všech komunitách a že k sexuálnímu zneužívání dětí dochází spíše v rodině než rukou zlého cizince.“³⁰

1.1.2.1.12 Konzervativní ideologie a politické rozptýlení

Jewkesová, vycházející především z britských a amerických reálií, tento bod popisuje jako snahu médií prosazovat takzvaný „britský“ či „americký“ způsob života. Pravděpodobněji se tak v médiích objeví to, co ho ohrožuje.³¹ Mediální a politický diskurz jsou podle ní v dnešní době téměř nerozlišitelné. Do jaké míry toto tvrzení platí i pro české prostředí je otázkou, která by zabrala minimálně další diplomovou práci.

Pokud se nyní vrátíme k páru facebookových podvodníků z Thajska, začíná být zřejmé, proč o nich nevíme. Zásadní potíží je příliš velká vzdálenost Thajska. Ta by se snad ještě dala překlenout tím, kdyby byl případ dostatečně násilný (jako například vražda čtyř Japonců z 25. května 2023, o které česká média informovala)³², ale v tomto případě šlo „pouze“ o nudné peníze. Příběh navíc nenabízí grafickou pestrost, žádné děti, sex ani známé osobnosti.

1.2 Média versus kriminální skutečnost

Podle čeho média vybírají kriminální zprávy již bylo řečeno, v následující části je obšírně vysvětleno, k jakým zkreslením takový výběr vede. Tato kapitola není ani tak důležitá pro samotnou výzkumnou část, která porovnává dva typy mediálního pokrytí v rámci jednoho konkrétního případu, jako spíše pro pochopení opakujících se rámců mediálního zkreslení, kterým jsou konzumenti médií při čtení o kriminalitě vystaveni. Na dalších řádcích je popsán proces sociální konstrukce reality obecně. Posléze se zájem přesune na konkrétní typy mediálního zkreslení při referování o kriminalitě.

²⁹ JENKINS, Philip. *Intimate Enemies: Moral Panics in Contemporary Great Britain*. Aldine de Gruyter Publishing, 1992.

³⁰ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 57.

³¹ Tamtéž, 58.

³² ČTK. Muž s nožem a puškou zabil v Japonsku čtyři lidi včetně dvou policistů. In: *IROZHLAS* [online]. 26. května 2023 [cit. 2023-07-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/japonsko-vrazda-policiste-nuz_2305260741_cen

1.2.1 Sociální konstrukce reality obecně

Sociální realita je měnící se fenomén, v čase i člověk od člověka. Základy teorie sociální konstrukce reality položili v návaznosti na Alfreda Schütze Peter Berger s Thomasem Luckmannem ve své slavné knize *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*.

Na základě práce zmíněných autorů lze rozlišit tři typy reality – objektivní, symbolickou a subjektivní. Objektivní realita se váže ke skutečným zážitkům daného člověka v reálném světě, symbolická rovina pak doplňuje jeho vlastní zkušenosti vnějšími poznatky, ať už od druhých lidí nebo z umění, literatury a médií. Subjektivní realita je pak jakousi miskou, ve které se mísí poznatky z dvou předchozích realit na osobitý obrázek o světě.³³

Ostatně už Walter Lippmann ve svém slavné práci *Public Opinion* napsal: „Většinou nejprve nevidíme a pak nedefinujeme. Nejprve definujeme a pak vidíme.... Vybíráme to, co nám již definovala naše kultura, a máme tendenci vnímat to, co jsme vybrali, v podobě, kterou nám stereotypně určila naše kultura,“³⁴ položil základy sociálního konstruktivismu.

Pro pochopení konceptu konstrukce sociální reality je třeba ujasnit si několik klíčových pojmů, které se budou hodit i při posuzování fenoménu kriminality v médiích. Ke konstrukci sociální reality velkou měrou přispívají tzv. **claim makers**, kteří přináší vize o podobě sociální reality, které si ostatní lidé osvojují. Využívají k tomu tvrzení **faktická a interpretativní** (faktické tvrzení – kokain je nebezpečná droga, tvrzení interpretativní – všichni drogově závislí by měli být potrestáni).³⁵ Faktická tvrzení jsou objektivním popisem reality, interpretativní tvrzení k nim přidávají další vysvětlení.

Pro zjednodušení orientace člověka ve světě a utvoření jeho vlastní konstrukce reality jsou důležité tzv. **rámce** čili dlouhodobé vzorce, do kterých lidé zařazují nové skutečnosti. Ve vztahu ke kriminalitě kriminolog Theodore Sasson popisuje pět dlouhodobých rámců, které mezi sebou ve Spojených státech soupeří o to, co je převládajícím důvodem vysoké kriminality – chybný systém trestního soudnictví (neefektivnost a přílišná shovívavost soudnictví), omezené příležitosti (příčinou zločinnosti je chudoba a nízká životní úroveň), rozpad sociálních hodnot (rozpad tradiční rodiny a jiných tradičních hodnot vede ke kriminalitě), rasistický

³³ BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books, 1991, 7. vydání.

³⁴ LIPPMANN, Walter. *Public Opinion*. New York: Macmillan, 1922, str. 54.

³⁵ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 34-36.

systém (soudní systém funguje na rasistických principech), násilí v médiích (příčinou násilí na ulicích je násilí v médiích).³⁶ Daly by se Sassonovy rámce zkopírovat i pro sociální realitu v České republice? Z větší části určitě ano, nicméně v české společnosti není rasismus podobně rezonující problematikou jako ve Spojených státech amerických a pravděpodobně by tak rasistický systém mezi pěti dominantními rámci nefiguroval. Respektive mohl by, kdyby se přetvořil z rasistického v elitářský čili takový, ve kterém je nadržováno elitám. S takovým rámcem by se česká společnost ztotožnila určitě lépe.

Dalším důležitým aspektem vytváření sociální reality jsou **narativy**, které se na rozdíl od rámců nevážou k celospolečenským otázkám, jde spíše o opakující se vzorce. V kontextu zločinu jde o jakési podoby zločinu a spravedlnosti, které už veřejnost poznala a přijala. „Narativ umožňuje rychlé zaškatalkování zločince, oběti nebo bojovníka proti zločinu a může být využit jako podpora pro ukotvení do širších rámců kriminality a spravedlnosti,“³⁷ píše Surette. Mezi nejčastější narativy v americkém kontextu zmiňuje „*naive innocent*“ (naivní a nevinná), „*greedy businessman*“ (chamtivý businessman) nebo „*innately evil predatory criminal*“ (rozené zlo a predátorský kriminálník). Poslední zmíněný je podle Suretta „nejdéle sloužícím a nejoblíbenějším“ narativem, o čemž svědčí i oblíbenost filmů o sériových vrahách.

1.2.1.1 Mediální konstrukce reality

„Ve vyspělých urbanizovaných společnostech, jako jsou Spojené státy, hrají masmédiia klíčovou roli v sociální konstrukci reality, protože znalosti o mnoha sociálních jevech jsou získávány výhradně prostřednictvím médií, nikoliv přímou zkušeností,“ píše Surette.³⁸

Důležitým milníkem v kontextu mediální konstrukce reality je kultivační teorie George Gerbnera, který se zabýval tím, jak média, v konkrétním případě televize, ovlivňují u individuí konstrukci sociální reality. Podle jeho výzkumu mají lidé s vyšší mírou expozice televizi, vyšší tendenci přizpůsobovat jí své názory a přesvědčení.³⁹ Pokud se vám podaří ovlivnit motor určující realitu ve společnosti, můžete vytvořit sociální realitu této společnosti pro mnoho lidí,⁴⁰ popisuje Surette, proč se tzv. claim makers snaží dostat do médií. Díky Gerbnerovi

³⁶ SASSON, Theodore. *Crime Talk*. Aldine de Gruyter, New York, 1995.

³⁷ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 41.

³⁸ SURETTE, Ray. Predator Criminals as Media Icons. In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995, str. 131.

³⁹ GERBNER, George. Cultivation Analysis: an Overview. 2000, *Communicator*, str. 5.

⁴⁰ SURETTE, Ray. Predator Criminals as Media Icons. In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995, str. 131.

a mnoha dalším výzkumníkům je dokázáno, že média skutečně percepce sociální reality výrazně ovlivňují. Jak je tomu v konkrétním případě kriminality?

1.2.2 Způsoby, kterými média konstruuji kriminální realitu

Surette média vnímá jako jakýsi „motor sociální konstrukce reality“, nikoliv samotného tvůrce. Média se podle něho jen výjimečně dostávají do pozice oněch „claim makerů“ čili těch, kdo realitu tvoří. Jsou spíš jakousi arénou, na kterou se claim makeři střetávají. Sám ale uznává, že existuje i kriminální realita přímo tvořená médii.

Jako příklad uvádí tzv. *road rage* neboli agresivní a nebezpečné chování řidičů na silnicích.⁴¹ Vychází z autora Joela Besta, který ve svém výzkumu zjistil, že poté, co se objevila první zpráva o násilí na silnicích, začala média spojovat řadu různých typů incidentů na silnicích dohromady jako nový typ trestné činnosti pod střešním pojmem *road rage*.⁴² „Média potřebovala kriminální zprávy a nový zločin, a tak se rozhodla jeden zkonstruovat.“⁴³

Média podle něho ovlivňují proces konstrukce kriminální reality i tím, že „mění vnímání závažnosti trestného činu.“⁴⁴ Zatímco přibližně do 80. let minulého století média v USA označovala řízení pod vlivem alkoholu (*anglicky DUI – driving under influence*) jako „chybné“ (*errant*), v posledních desetiletích se náhled zcela změnil, DUI se stalo jedním z hlavních hříchů společnosti a pachatelé takových trestných činů se nazývají mnohem horšími pojmenováními jako „vraždicí opilec“ (*killer drunk*). V tomto případě ale nejde o samostatnou iniciativu médií jako tomu bylo v případě *road rage*, ale spíše reflexi postoje claim makerů, kterými byli v tomto případě organizace jako MADD (Mothers Against Drunk Driving), která se pokusila svrhnout do té doby dominantní sociální konstrukci opilého řidiče. „Na řidiče pod vlivem alkoholu již nebylo nahlíženo jako na individua, ale jako na hrozbu pro společnost. Rostla podpora pro mnohem přísnější zákony o řízení pod vlivem alkoholu a jejich prosazování a stíhání,“ píše Surette.⁴⁵

⁴¹ Některé státy Spojených států amerických mají speciální zákony, které upravují *road rage* jako trestný čin.

⁴² BEST, Joel. *Images of issues: Typifying contemporary social problems*. New York: Aldine de Gruyter Publishing, 1995.

⁴³ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 45.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 46.

1.2.3 Způsoby, kterými média destruuji představu kriminální reality

Destrukce je možná silné slovo, nicméně faktem je, že mediální realita kriminality se té skutečné podobá jen velmi málo. „Trestné činy, u nichž je největší pravděpodobnost, že budou zobrazeny v médiích, jsou ty, u nichž je nejmenší pravděpodobnost, že se vyskytnou v reálném životě,“⁴⁶ popisuje Surette schopnost médií vytvořit ze vzácné události společenský problém.

Obsahové analýzy mediálních textů dokázaly systematické rozdíly mezi strukturou trestných činů, obětí a pachatelů v médiích a oficiálními statistikami kriminality (v českém prostředí tyto výzkumy bohužel chybí). Obsáhlou práci představil v roce 1991 Harry Marsh,⁴⁷ který na příkladu USA ale i řady dalších států zjišťoval, do jaké míry odráží mediální pokrytí skutečné kriminální statistiky. Došel k jasnému závěru, že média mají tendenci preferovat násilné trestné činy a interpersonální kriminalitu, což je v kontrastu například s majetkovou kriminalitou, o které referují výrazně méně, než by odpovídalo skutečnosti. Dokladem těchto faktů je i studie Paula Williamse a Julie Dickinsonové, kteří spočítali, že v jednom z měsíců roku 1989 přes 64 % zpráv o kriminalitě zabíraly interpersonální násilné trestné činy, což výrazně kontrastuje s oficiální statistikou téhož měsíce, jež říká, že takové skutky ve skutečnosti tvořily pouze 6 % z celkové trestné činnosti.⁴⁸ Žádný z těchto výsledků není nijak překvapivý s ohledem na to, jakými se média řídí hodnotami při výběru kriminálních zpráv (viz *Kriminální zpravodajské hodnoty*). Pachatelé zobrazení v médiích jsou obvykle starší a vyššího postavení, než napovídají skutečné statistiky.⁴⁹

S mediálním zkreslením reality úzce souvisí koncept Stanleyho Cohena, který ve své publikaci z roku 1972 *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of Mods and Rockers* přišel se široce citovaným a diskutovaným konceptem morální paniky. Cohen se retrospektivě věnoval mediálnímu pokrytí konfliktu dvou britských subkultur modů a rockerů v 60. letech. Ačkoliv mezi nimi k fyzickým střetům došlo, média jejich důsledky zveličovala, ba co více, „když skutečné incidenty ustaly, noviny dál udržovaly vzrušení jinými typy zpráv (o jejich

⁴⁶ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 45.

⁴⁶ Tamtéž, str. 57–58.

⁴⁷ MARSH, Harry. A Comparative Analysis of Crime Coverage in Newspapers in the United States and Other Countries from 1960 to 1989: A Review of the Literature. *Journal of Criminal Justice*. 1991, **19**(1), 67–80. Dostupné z: doi:10.1016/0047-2352(91)90083-8

⁴⁸ WILLIAMS, Paul a Julie DICKINSON. FEAR OF CRIME: READ ALL ABOUT IT? The Relationship between Newspaper Crime Reporting and Fear of Crime. *The British Journal of Criminology*. 1993, **33**(1), 33–56. Dostupné z: doi:10.1093/OXFORDJOURNALS.BJCA048289

⁴⁹ REINER, Robert. *The Rise of Virtual Vigilantism: crime reporting since World War II*. 2001, **43**(1), 4–5. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1080/09627250108552952>

konfliktu).⁵⁰ Média mají podle Cohena sklon podporovat dominantní náhled na moralitu. Pokud je takový náhled v ohrožení, může vypuknout tzv. morální panika.

Následující kapitoly se podrobněji zaměří na jednotlivá mediální zkresení v kontextu kriminality. Ještě předtím je ale nutné podotknout dvě věci. Zaprvé, že mediální zkresení může mít i pozitivní účinky. Chris Greer například dokázal, že nadměrné pokrývání problematiky sexuálního násilí vede k jeho detabuizaci a pomáhá překlenout jakýsi sociální stud.⁵¹ Zadruhé, referování o kriminalitě se stejně jako každé jiné vyvíjí a proměňuje v čase. „Zločinci jsou zlejší, násilníci stále násilnější, oběti stále nevinnější, násilí stále názornější a zločiny stále iracionálnější,⁵²“ píše Surette.

Podle Roberta Reibera⁵³ je zase dnešní společnost více zaměřená na oběti, v kontrastu s předchozím obdobím po druhé světové válce, kdy se více braly v potaz sociální vlivy působící na pachatele. Tento přesun výborně ilustruje článek Daily Mirror z roku 1945, který informoval o smrti dvouleté dívky rukou milence její matky. Její zranění jsou v tomto článku popsána forezním a neutrálním způsobem, pachatel v něm dokonce nachází jistou míru pochopení. „Třikrát ho vyhodili z práce a měl špatné nervy,“ píše se v článku, proč asi nevydržel dětský pláč. Článek z roku 1945 se dá zasadit do kontrastu s jiným ze stejného deníku z roku 1989, který je uveden titulkem *Martial arts fanatic gets life for killing daughter aged five: Girl died from a combination of pain, shock and exhaustion after vengeful beating* (*Šílenec do bojových umění dostal doživotí za vraždu pětileté dcery: Dívka zemřela na kombinaci bolesti, šoku a vyčerpání po mstivém útoku*). Příběh velmi graficky a názorně popisuje utrpení dívky, která je zobrazená usmívající se vedle d'ábelsky vypadajícího pachatele. Pachatel je v článku demonizovaný, okolnosti jeho motivace zmíněny nejsou. „V průběhu 50. a 60. let 20. století se pozornost postupně přesunula na senzacechtivější detaily zločinu (zejména násilných trestných činů). V polovině 70. let začala být kriminalita stále častěji prezentována jako rozsáhlá hrozba, která ohrožuje lidstvo. Příběhy se stále více zaměřovaly na oběti,⁵⁴“ popsal Reiner.

⁵⁰ DENHAM, Bryan. FOLK DEVILS, NEWS ICONS AND THE CONSTRUCTION OF MORAL PANICS. *Journalism Studies*. 2008, 9(6), str. 946. Dostupné z: doi: DOI: 10.1080/14616700802227811

⁵¹ GREER, Chris. *Sex crime and the media: sex offending and the press in a divided society*. Willan Publishing, 2003, str. 189

⁵² SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 61.

⁵³ REINER, Robert. *The Rise of Virtual Vigilantism: crime reporting since World War II*. 2001, 43(1), 4-5. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1080/09627250108552952>

⁵⁴ Tamtéž.

1.2.3.1 Vybrané druhy mediálního zkreslení

1.2.3.1.1 *Nezájem o příčiny, individualismus*

Všechny tři typy trestné činnosti – indexová,⁵⁵ politická a korporátní – jsou podle kriminologa Gregga Baraka v médiích zobrazovány „spíše jako individuální než společenský jev.“⁵⁶ Masová média zobrazují trestnou činnost jako akt „izolovaných pachatelů spíše než organizovaných, strukturálních a institucionálních pachatelů.“⁵⁷ Opomíjení sociálních příčin podle něj zbavuje většinovou společnost jakékoliv odpovědnosti za kriminalitu, ta je přesunuta na bedra „vadných“ individuí. „Zločinci jsou vykreslováni tak, že vznikají bez souvislosti s jakýmikoliv většími společenskými, politickými nebo ekonomickými silami,“⁵⁸ říká Surette.

Média se koncentrují spíše na jednoduchá vysvětlení než na pod povrchem se linoucí příčiny, které vedly k tomu či onomu trestnému chování. Sanford Sherinzen k tomu dodává: „Každý, kdo se chce o zločinu dozvědět z masmédií, se setkává s příklady, incidenty a skandály na takové úrovni popisu, že je pro něj nemožné rozvinout analytické chápání zločinu.“⁵⁹

Jewkesová zmiňuje příklad Anderse Breivika, jehož teroristický čin na ostrově Utøya byl médií interpretován zásadně jako útok vyšinutého individua. Problém nacionalismu v Norsku byl spíše opomenut. Ostatně i v případě Petra Kramného, jenž bude rozebírán ve výzkumné části práce, je sklon k individualismu jednoznačný. Ne tak u osoby Kramného samotného, kde je individualismus naprosto pochopitelný, ale spíše u osob obhájkyňe a advokátky (*Módní policistka Rejzková: Kramného obhájkyňi se nelíbilo oblečení advokátky Slámové – Blesk.cz*).⁶⁰

1.2.3.1.2 *Predátorští jedinci*

Obsahu médií podle Suretta dominují ledabylá tvrzení, že zločinnost páchají převážně poškození jedinci, kteří se od nás ostatních zásadně liší, jelikož „jejich deviantní chování plyne z jejich individuálních nedostatků.“⁶¹ V médiích jsou podle něho pachatelé zobrazováni

⁵⁵ Indexová kriminalita je taková kriminalita, kterou FBI zařazuje do ročního indexu kriminality. Jde o osm zločinů – vražda, znásilnění, loupež, vloupání, napadení, krádež nad 5 dolarů, krádež auta, žhářství.

⁵⁶ BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

⁵⁷ BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

⁵⁸ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 55.

⁵⁹ SHERINZEN, Sanford, ed. *Social Creation of Crime News: All the News Fitted to Print*. In: WINICK, Charles. *Deviance and Mass Media*. 1978, str. 204.

⁶⁰ Blesk.cz. *Módní policistka Rejzková: Kramného obhájkyňi se nelíbilo oblečení advokátky Slámové*. In: *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/397715/modni-policistka-rejkova-kramneho-obhajkyni-se-nelibilo-obleceni-advokatky-slamove.html>

⁶¹ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 54.

nejčastěji dle dvou individualistických narativů – násilní predátoři a proradní businessmani a byrokrati. Ačkoli se samozřejmě objevují i jiné typy zločinců, násilný predátorský jedinec je podle něho hlavním aktérem mediální kriminality. „Média povýšila násilného predátora, který je v reálném světě vzácným jevem, na všudypřítomný obraz v mediálně vytvořeném světě,“⁶² dodává Surette. Nejjasnějším příkladem tohoto fenoménu jsou podle něho sérioví vrazi.

1.2.3.1.3 Zločiny bílých límečků

Se sklonem zobrazovat spíše násilné trestné činy souvisí i příklon méně zobrazovat „zločin bílých límečků“ čili hospodářskou kriminální činnost. Ačkoliv tyto zločiny mají dost často vysoký sociální dopad, nesou s sebou nízké zpravodajské hodnoty, a tudíž jsou médiu dost často přehlíženy. „Je obtížné vyvolat a udržet morální paniku ohledně zločinů bílých límečků,“⁶³ píše Surette.

Hospodářská kriminalita je proto v médiích dost část opomíjena a když už se objeví, její podání je dost často ovlivněno prvky infotainmentu, což ji znovu vzdaluje realitě. U těchto zločinů jde obvykle o nepřímé poškození obětí, obsahují v sobě jen málo zajímavých obrazů, bývají složité a nudné. Dost často také vyžadují speciální znalosti novinářů, kteří se tak do pokrývání podobných případů raději vůbec nepouští.⁶⁴ I v případě bílých límečků platí pravidlo, že když už se v médiích daný případ objeví, je vysoká pravděpodobnost, že bude pojat spíše individualistickým přístupem k pachateli – jedno špatné jablko, nikoliv celá organizace.

V českém prostředí může být příkladem kauza bývalého místopředsedy Fotbalové asociace České republiky Romana Berbra, která je v médiích obvykle vzpomínána jako „Berbr a spol.“, přestože aktérů je v ní mnohem více a určitě přesahuje hranice jednoho muže (*Berbr a spol. devátý den u soudu: Přiznání sudiho k přijetí úplatků a padesát tisíc v kapse*).⁶⁵ Prohnilost fotbalu jako takového se spíše neřeší.

1.2.3.1.4 Zločiny žen

Na těžké zločince je nahlíženo jinak dle pohlaví. Zatímco u mužů je kriminální chování jaksi zařaditelné do očekávatelných vzorců, u žen je tomu jinak. „Ženy, které se dopustí závažných

⁶² SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 54.

⁶³ Tamtéž, 58.

⁶⁴ FRIEDRICHS, David. *Trusted Criminals: White Collar Crime in Contemporary Society*. Belmont: Wadsworth Publishing, 2004, str. 18–19.

⁶⁵ NUSSBAUER, Michal. Berbr a spol. devátý den u soudu: Přiznání sudiho k přijetí úplatků a padesát tisíc v kapse. In: *Sport.cz* [online]. 18. května 2023 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-berbr-a-spol-devaty-den-u-soudu-priznani-sudiho-k-prijeti-uplatku-a-padesat-tisic-v-kapse-4210667>

trestných činů, porušují dva zákony: trestní zákony a zákony přírody,⁶⁶ popisuje Jewkesová. Hanebné činy žen a dívek jsou považovány za nepřirozené a naznačují o nich, že jim chybí „mateřské a pečovatelské“ schopnosti, které jsou s nimi obvykle ztotožňovány. Z toho důvodu je mediální odezva v takových případech ještě větší než v případě mužů.

Maria Elizabeth Grabeová tvrdí, že „ženám, které spáchají trestné činy, jež lze vysvětlit způsobem, který neohrožuje patriarchální ideologii, se dostává shovívavého mediálního zacházení, zatímco ženám, které spáchají trestné činy zpochybňující genderová očekávání, se může dostat nelítostného mediálního zacházení.“⁶⁷ Jinými slovy, pokud žena spáchá například zločin na dítěti, což je v přímém kontrastu s rolí, kterou od ní společnost očekává, mediální zacházení bude podstatně tvrdší.

Autoři Phil Jones a Claire Wardleová, kteří zkoumali případ Maxine Carrové (viz kapitola *Důsledky mediálního procesu*) usuzují, že ženy, které spáchají trestné činy obvykle podléhají jednomu ze tří různých mediálních narativů: zrůda, hysterka, naivka.⁶⁸

V českém prostředí přichází na mysl kuřimská kauza, jejíž odsouzená aktérka Klára Mauzerová zcela porušila zákon přírody tím, že týrala své děti. Její zobrazení v médiích tak obvykle spadalo do kategorie „zrůda“ (*Bestie z Kuřimi Mauzerová: Katr jí sekne!*).⁶⁹

1.2.3.1.5 Sexuální násilí

Obliba médií v zobrazování sexuální trestné činnosti vede k jejich špatné reprezentaci vůči realitě. Zajímavou práci v tomto ohledu představili Jason Ditton a James Duffy, kteří zkoumali referování o sexuálně motivovaných činech v anglickém městečku Strathelyde. Autoři došli k závěru, že zatímco tyto trestné činy ve skutečnosti nezaujímaly ani tři procenta všech trestných činů ve městě, v novinách jejich podíl dosáhl téměř padesáti procent ze všech článků s kriminální tematikou.⁷⁰ Ne všechny sexuálně motivované činy se ale těší stejně širokému

⁶⁶ JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004, str. 133.

⁶⁷ GRABE, Maria Elizabeth, Kim TRAGER, Melissa LEAR a Jennifer RAUCH. *Mass Communication and Society*. *Mass Communication and Society*. 2006, 9(2), str. 143 (137-163) Dostupné z: doi:10.1207/s15327825mcs0902_2

⁶⁸ JONES, Phil a Claire WARDLE. No emotion, no sympathy: The visual construction of Maxine Carr. *Crime Media Culture*. 2008, 4(1), str. 58 (53–71). Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1741659007087271>

⁶⁹ Blesk.cz. Bestie z Kuřimi Mauzerová: Katr jí sekne! In: *Blesk.cz* [online]. 11. července 2013 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/201690/bestie-z-kurimi-mauzerova-katr-ji-sekne.html>

⁷⁰ DITTON, Jason a James DUFFY. Bias in the newspaper reporting of crime news. *British Journal of Criminology*. 1983, 23(2), str. 159-165. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/23636929>

pokrytí. Menšímu mediálnímu zájmu se dostává například činům, kde nepřevažuje prvek násilí nebo takovým, při kterých je obětí prostitutka.⁷¹

Ženy, jež se stanou obětí sexuálně motivovaných trestných činů, média obvykle prezentují ve dvou protichůdných narativěch. Buď jsou vykreslovány jako „provokativní“ čili si o znásilnění v podstatě říkají, nebo jako nevinné bytosti oběti zneuctěné monstry. Jak poznamenává Helen Benedictová v knize *Virgin or Vamp: „Oba tyto narativy jsou destruktivní pro oběti znásilnění i pro chápání tohoto tématu veřejností.“*⁷² První verze podle ní zbavuje pachatele viny, druhá zase vykresluje oběť jako bezmocnou. Média podle Benedictové utvrzují představu, že „ženy mohou být pouze madony, nebo děvky.“⁷³

2 Média, kriminalita a justice

Kapitola *Média, kriminalita a justice* do středu zájmu přivádí třetího aktéra – justici. „Vliv kriminality a justice na jedné straně a médií na straně druhé je obousměrný – masmédia ovlivňují kriminalitu a justici a události související s kriminalitou a justicí se stávají potravou pro média,“⁷⁴ píše Surette. Slovo „potrava“ je mnohdy poměrně trefné. Jak ukáže hned následující kapitola a případ Madeleine McCannové, některé justiční kauzy mohou mediální domy žít i desítky let. Ostatně podobným příkladem, pouze v českém prostředí, je i kauza Petra Kramného, která se v médiích objevuje už deset let. Tato kapitola je klíčová pro výzkumnou část práce, jelikož poskytuje přehled teoretických východisek výzkumů předsudní publicity.

2.1 Mediální proces

Pokud mediální referování o určitém kriminálním činu přesáhne jistou únosnou mez, lze mluvit o mediálním procesu (*trial by media*). Mediální proces zdánlivě s fungováním justice nemá nic společného, jak ale ukáží následující řádky, zdání může klamat. Přehlednou studii⁷⁵ fenoménu mediálního procesu představili Helena Machadová a Filipe Santos na případu zmizení tříleté holčičky Madeleine McCann z hotelového pokoje v Algarve v roce 2007, které je předmětem

⁷¹ CARTER, Cynthia, a, ed. *When the 'Extraordinary' Becomes 'Ordinary'*. In: ALLAN, Stuart, Gill BRANSTON a Cynthia CARTER. Londýn: Routledge, 1998.

⁷² BENEDICT, Helen. *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes*. Oxford University Press, 1993., str. 24.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 5.

⁷⁵ MACHADO, Helena a Filipe SANTOS. The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press. *Crime Media Culture*. 2009, 5(2), str. 146–167, Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659009335691>

mediálního zájmu až dodnes.⁷⁶ Autoři provedli obsahovou analýzu dvou portugalských periodik, jmenovitě listu Público a Correio da Manhã. Oba listy pojaly případ zcela odlišně.

Zatímco Público zaujalo neutrální postoj hodný seriózního média, bulvárnější Correio da Manhã lákalo čtenáře na senzacechtivější informace. Autoři konstatují, že bulvární deník „poskytoval publiku každodenní dávku kriminálního dramatu“ a „vybízel ho, aby se postavilo na jednu stranu.“⁷⁷ Bulvární narativy mají podle nich v čtenářích vyvolat pocit, že jsou součástí případu tak, aby se s případem ztotožnili i na emocionální úrovni. V případě bulvárních médií mluví Machadová a Santos o „komodifikované produkci emotivního kolektivního konsenzu.“⁷⁸

Bulvární Correio da Manhã čtenáře každodenně informoval o nových skutečnostech a dělal z nich jakési „zástupné“ účastníky vyšetřování.⁷⁹ Rozdílný byl i způsob, jak se daná média postavila k důkazům samotným. Zatímco Público u popisu DNA důkazů připomínalo složitost jejich interpretace, bulvárnější noviny stejný důkaz reflektovaly ve stylu amerických kriminálních seriálů, ve kterých je forenzní věda všehoschopný pomocník, který má vždy pravdu. Bulvární médium podle autorů vykonávalo funkci jakési „paralelní spravedlnosti“ vůči justici.

Koncept mediálního procesu je vlastně ve své podstatě dosti podobný morální panice (viz morální panika Stanleyho Cohena). „Stejně jako morální panika se totiž i mediální procesy zaměřují na výjimečné a závažné případy, vyvolávají negativní a zkreslené vnímání systému justice ze strany veřejnosti, uvolňují silné emocionální a morální pocity a mohou mít významné sociální, politické a právní důsledky,“⁸⁰ píše Greg Martin.

Podle Suretta média během mediálního procesu často zdůrazňují mimoprávní aspekty případu. „Soudci, advokáti, policie, svědci, porotci a obžalovaní jsou dotazováni, fotografováni a často povýšeni na celebrity. Osobnosti, vztahy a fyzický vzhled jsou komentovány bez ohledu

⁷⁶ Případ nabral znovu na obrátkách v roce 2023, kdy se nejprve na sociální síti Instagram objevila polská dívka, která tvrdila, že je zmizelou holčičkou. Na konci května téhož roku pak médiu proběhla zpráva o údajném „zvratu v pátrání“, jelikož policie začala prohledávat kvůli potenciálním ostatkům přehradu, kterou hlavní podezřelý Christian Brueckner nazval svým „rájem“. Další podrobnosti nejsou v době publikování této práce zatím k dispozici.

⁷⁷ MACHADO, Helena a Filipe SANTOS. The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press. *Crime Media Culture*. 2009, 5(2), str. 149. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659009335691>

⁷⁸ Machado, H. and Santos, F. (2009) 'The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press' *Crime Media Culture* 5(2), str. 147.

⁷⁹ Machado, H. and Santos, F. (2009) 'The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press' *Crime Media Culture* 5(2), str. 155.

⁸⁰ MARTIN, Greg. *Crime, media and culture*. Routledge, 2019, str. 69.

na právní relevanci. Zpravodajství je, pokud možno, živé, obrázky mají přednost před textem a text se vyznačuje domněnkami a bulvárností.“⁸¹

2.1.1 Důsledky mediálního procesu

Mediální proces může mít vliv nejen na osoby zainteresované v případě, ale na soudní proces samotný. Zajímavý je v tomto ohledu případ dvou desetiletých dívek Jessicy Chapmanové a Holly Wellsové, které v srpnu roku 2002 zmizely v anglickém Sohamu beze stopy. Později bylo zjištěno, že je uskrtil školní údržbář Ian Huntley, přičemž jeho přítelkyně Maxine Carrová mu poskytla falešné alibi.⁸² Uprostřed mediálního šílenství existovala obava, že nebude zaručen férový proces.

Phil Jones a Claire Wardleová, kteří zkoumali mediální pokrytí případu,⁸³ píšou, že noviny Carrovou neprávem vyobrazovaly vedle Myry Hindleyové, která v 60. letech 20. století spolu s komplicem Ianem Bradym mučila, sexuálně zneužila a ve finále zabila pět dětí. „Srovnání s Hindleyovou podpořilo vnímání Carrové jako Huntleyho komplice,“⁸⁴ píšou autoři. Médium v takovém zobrazování nezabránil ani fakt, že obvinění Carrové a Hindleyové jsou v rovině závažnosti na zcela jiné úrovni. Carrová tak podle autorů „trpěla vinou z asociace, a to nejen se samotným Ianem Huntleym, ale také s Myrou.“⁸⁵

Soudce Moses tehdy vydal prohlášení, v němž varoval média, že některé jejich reportáže jsou v rozporu se zákonem o pohrdání soudem (Contempt of Court Act 1981), jehož cílem bylo mimo jiné zabránit mediálnímu procesu. „Pokud zveřejnění (článku) vytváří podstatné riziko poškození řízení (...) nebude obhajobou, že takový vliv nebyl zamýšlen,“⁸⁶ upravuje tento zákon. Stejně tak se jako pohrdání soudem dá podle anglického práva považovat každá zpráva, která vykresluje obžalovaného jako „typ člověka, který by spáchal trestný čin, z něhož je obviněn, nebo která naznačuje, že není důvěryhodný.“⁸⁷ V případě Carrové nakonec uznaná přítomnost mediálního procesu přímý vliv na konečný rozsudek neměla.

⁸¹ SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010, str. 23.

⁸² MARTIN, Greg. *Crime, media and culture*. Routledge, 2019., str. 139.

⁸³ JONES, Phil a Claire WARDLE. No emotion, no sympathy”: The visual construction of Maxine Carr. *Crime Media Culture*. 2008, 4(1), str. 56. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659007087271>

⁸⁴ JONES, Phil a Claire WARDLE. No emotion, no sympathy”: The visual construction of Maxine Carr. *Crime Media Culture*. 2008, 4(1), str. 56. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659007087271>

⁸⁵ Tamtéž, 59.

⁸⁶ CRONE, Tom. *Law and the Media: An Everyday Guide for Professionals*. 4. vydání. Oxford: Focal Press, str. 142.

⁸⁷ CRONE, Tom. *Law and the Media: An Everyday Guide for Professionals*. 4. vydání. Oxford: Focal Press, str. 148.

Ovlivnění případu mediálním procesem se ale může promítnout i do konečného rozsudku jako například v případě Harriet Wranové, dcery australského politika, která byla médií vláčena kvůli své roli komplice na vraždě a loupeži. Soudce Harrison v jejím případě shledal, že mediální zacházení pro Wranovou představovalo mimosoudní trest (*extra-curial punishment*) a její rozsudek byl díky tomu zmírněn.⁸⁸

2.2 Předsoudní publicita

Vysoký zájem o vztah mezi médií a justicí je nikoliv překvapivě nejzřetelnější v anglo-americké právní kultuře, jež je založena na rozhodování porotců, tedy obyčejných lidí, do jejichž rukou jsou svěřeny osudy obviněných. Během samotného soudního procesu a tzv. deliberací mají porotci k médiím přístup velmi omezený, zcela mu však zamezit nelze. „Noviny, časopisy a televize jsou porotců omezeny, ale s novými médií a internetem, který je snadno dostupný prostřednictvím mobilních telefonů a jiných elektronických zařízení, je obtížnější tyto aktivity omezit a porotcům omezit jejich používání,“⁸⁹ píše Alison Kozlowski. I proto je předsoudní publicita (PP) předmětem četných studií. Do jaké míry jsou v konfliktu první dodatek americké ústavy, který hovoří o svobodě tisku a šestý dodatek, jenž zaručuje nezávislost soudu? ptají se autoři.

Fenoménu PP bylo věnováno nespočet textů, více méně s konzistentním výsledkem – PP může mít vliv na rozhodování porotců. To je zvláště důležité i pro tuto diplomovou práci, která sice nepracuje s potenciálními porotci, nicméně na podobném principu zkoumá vliv na čtenáře. Gary Moran a Brian Cutler došli mimo jiné k závěru, že „vnímaná síla důkazů proti obžalovanému významně koreluje s obecným povědomím o případu.“⁹⁰ Čím více lidé o případu četli v médiích, tím více byli dle jejich studie přesvědčení o síle důkazů. Potenciální porotci tak podle autorů „zaměňují mediální pokrytí za důkazy proti obžalovanému.“⁹¹ Lidé, kteří si vzpomněli na to, že k případu četli alespoň pět článků, vnímali daleko větší sílu důkazů než ti, kteří si vzpomněli na čtyři a méně. Alice Padawer-Singerová a Allen Barton⁹² ve své klasické

⁸⁸ BROWN, David. The sentencing of Harriet Wran: Tabloid press induced extra curial punishment as mitigation. *Alternative Law Journal*. 2016, 41(4), str. 275. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1037969X1604100413>

⁸⁹ KOZLOWSKI, Allison. *Perceptions of Guilt in Sensational Cases: The Influence of Media*. 2013. Magisterská práce. Texas Tech University, str. 16.

⁹⁰ MORAN, Gary a Brian CUTLER. The Prejudicial Impact of Pretrial Publicity. *Journal of Applied Social Psychology*. 1991, 21(5), str. 354. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1991.tb00524.x>

⁹¹ Tamtéž.

⁹² PADAWER-SINGER, Alice a Allen BARTON. The impact of pretrial publicity on jurors' verdicts. In: SIMON, Rita James. *The jury system in America: A critical overview*. Sage Publications, 1975, s. 125–139.

studii o PP zase dokazují, že 80 % porotců vystavených předsoudním článkům by obviněného odsoudilo, zatímco u kontrolních porotců, kteří nebyli vystaveni PP, to bylo pouze 39 %.

Soudní systém některých amerických států s možným ovlivněním porotců počítá. Například ve státě Washington od roku 2017 je porotcům pouštěno naučné video, které má snížit jejich náchylnost k potenciálnímu ovlivnění PP.⁹³ Před výběrem do poroty musí navíc porotci projít procesem zvaným „voir dire“, jehož účelem je vyloučit lidi, kteří by z různých důvodů nebyli nestranní.

2.2.1 Typy předsoudní publicity

„Předsoudní publicita málokdy naznačuje nevinu,“⁹⁴ upozorňují Moran a Cutler. Autoři se shodují, že je PP v naprosté většině vůči obžalovanému negativní čili naznačuje, že by to pachatel mohl udělat, což potvrzuje i tato tato diplomová práce ve své výzkumné části. Geoffrey Kramer, Norbert Kerr a John Carroll dokázali, že negativní předsoudní publicita koreluje s vyšší mírou viny přisuzovanou obviněnému ze strany potenciálních porotců. Tito „porotci“ s větší pravděpodobností dospěli k verdiktu o vraždě, pokud byli vystaveni negativní PP ve srovnání s kontrolním článkem.⁹⁵ Další výzkum upozorňuje, že podobný efekt má i pozitivní PP. Oproti negativní je však početně zanedbatelná. „Naše výsledky naznačují, že pozitivní PP může mít na verdikty podobně silný pouze opačný vliv v porovnání s negativní PP,“⁹⁶ píše kolektiv autorů kolem Lori Hoetgerové.

Odborné studie velmi často dělí PP ve vztahu k obviněnému na tzv. **faktickou a emoční**. Jako faktické se považuje takové referování, které obviněného nějakým způsobem usvědčuje (například informace o předchozím odsouzení nebo jiné důkazy v případě). Jde o informace, které ovlivňují tím, že nesou informaci o domnělé vině pachatele. Obvykle jde o fakta, která by byla relevantní pro rozhodnutí porotců (pachatel utekl z místa činu, pachatel nezvládl test na detektoru lži).

⁹³ JONES, Angela, Kimberly WONG, Courtney MEYERS a Christine RUVA. Trial by Tabloid: Can Implicit Bias Education Reduce Pretrial Publicity Bias? *Criminal Justice and Behavior*. 2021, **49**(2). Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/00938548211026956>

⁹⁴ MORAN, Gary a Brian CUTLER. The Prejudicial Impact of Pretrial Publicity. *Journal of Applied Social Psychology*. 1991, **21**(5), str. 362. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1991.tb00524.x>

⁹⁵ KRAMER, Geoffrey, Norbert KERR a John CARROLL. Pretrial publicity, judicial remedies, and jury bias. *Law and Human Behavior*. 1990, **14**, str. 409–438 Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01044220>

⁹⁶ HOETGER, Lori, Dennis DEVINE, Eve BRANK, Ryan DREW a Rebecca REES. The impact of pretrial publicity on mock juror and jury verdicts: A meta-analysis. *Law and Human Behavior*. **46**(2), str. 134. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1037/lhb0000473>

Na druhé straně stojí emocionální PP, která spíše než usvědčující informace a důkazy přináší negativní pocity vůči obviněnému (příkladem emocionálního zaujetí mohou být přehnaně grafické či vymyšlené popisy vraždy). „Emocionální informace mají vzbudit zájem veřejnosti a vyvolat vášně, ale obecně neposkytují žádné informace o vině obžalovaného.“⁹⁷ Kramer a spol. došli k závěru, že oba tyto typy předsoudní publicity vedou k větší míře přisuzované viny potenciálními porotci.⁹⁸ Jinými slovy, samotné zmiňování faktů dokáže ovlivnit potenciální porotce, nehledě na to, zda jsou to informace faktické či emocionální.

Jako důležité téma považuje PP i *American Bar Association* – největší dobrovolné sdružení právníků na světě. V roce 1968 tento subjekt vydal *Směrnici na ochranu spravedlivého procesu (The Fair Trial—Free Press Standard)*, která upravuje, jaké informace v médiích nejvíce ohrožují právo obžalovaného na spravedlivý proces.⁹⁹ Podle směrnice právo obžalovaného nejvíce ohrožují zejména informace o charakteru obžalovaného, o jeho trestní minulosti, výpovědi svědků a důkazy, které by u soudu jinak nebyly dovoleny.

Amy Ottová, Steven Penrod a Hedy Dexter¹⁰⁰ zkoumali skutečný vliv těchto nejhorších typů předsoudní publicity dle *American Bar Association* pomocí simulace soudního procesu. Účinky předsoudní publicity byly hodnoceny před a po zhlédnutí videokazety se skutečným trestním procesem. Výsledkem bylo, že respondenti, kteří četli články obsahující negativní informace o charakteru obžalovaného, skutečně před zhlédnutím videa s procesem mnohem častěji docházeli k závěru, že je vinen. Podobný efekt měly na rozhodování potenciálních porotců i důkazy jinak nepředstavitelné soudu. Vliv negativního charakterového PP byl tak vysoký, že přetrvával i po soudu a vyřčení verdiktu.

2.3 Česká právní úprava a kriminalita

Většině pozorných konzumentů médií se určitě několikrát za život stalo, že pročítali článek, načež se zarazili a zamysleli nad nekorektností uváděných informací. Kde je hranice mezi nekorektností a nepřiměřeným či poškozujícím tvrzením, jež by mohl poškozený napadnout u soudu žalobou? Následují řádky nabídnou krátký nástin toho, jak se tato tenká hranice

⁹⁷ KRAMER, Geoffrey, Norbert KERR a John CARROLL. Pretrial publicity, judicial remedies, and jury bias. *Law and Human Behavior*. 1990, **14**. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01044220>

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ REARDON, Paul. The Fair Trial—Free Press Standards. *American Bar Association Journal*. 1968, **54**(4), str. 348.

¹⁰⁰ OTTO, Amy, Steven PENROD a Hedy DEXTER. The biasing impact of pretrial publicity on juror judgments. *Law and Human Behavior*. 1994, **18**(4), str. 453–469. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01499050>

posuzuje, přičemž hlavní důraz je kladen na princip presumpce nevinny, který je důležitý pro posuzování textů ve výzkumné části práce.

2.3.1 Vztah svobody projevu a práva na ochranu osobnosti

Svoboda projevu je v Listině základních práv a svobod zakotvena jakožto první z politických práv – článek 17. Stejný článek ale na druhé straně upravuje, v jakých případech může být tato svoboda narušena. „Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“¹⁰¹ Moderní pluralitní demokracie je bez svobody projevu myslitelná asi jako starověká despotie bez autoritářského vládce.

Nikoliv zřídka se právo vycházející z článku 17 Listiny dostává do střetu s jiným, dle judikatury jemu rovným, článkem 10 stejného dokumentu, který upravuje právo na ochranu osobnosti. Je pak úkolem obecních soudů rozhodnout, zda jedno či druhé právo nedostalo neprávem přednost. „Ústavní ochranu svobodou projevu nelze poskytnout informaci, pokud byla motivována touhou poškodit difamovanou osobu, pokud šířitel sám informaci neověřil anebo pokud ji poskytl bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je, či není pravdivá,“¹⁰² píše právník Jiří Herczeg.

Ne každá nepravdivá informace o fyzické osobě musí být podle Ústavního soudu porušením článku 10 Listiny a osobnostních práv člověka. Neoprávněný zásah je to pouze tehdy, „jestli existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost“ a „jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitou takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze. Vágní výklad těchto dvou bodů dál upřesňuje desetibodový test,¹⁰³ na základě kterého Ústavní soud posuzuje vážnost kolize osobnostních práv a práva na ochranu svobody projevu v médiích.

Určitá část médií má podle Herczega sklon k „bombastickému“ informování, které nebere zřetel na článek 10 Listiny, a tato média „musí být připravena nést z takových jednání důsledky, byť má na nich založenou svou marketingovou strategii, a dokonce i samotný účel

¹⁰¹ Listina základních práv a svobod. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹⁰² HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Leges, 2013, str. 63.

¹⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

1. Závažnost obvinění, 2. Povaha informace a uvážení, do jaké míry je předmětný problém záležitostí veřejného zájmu, 3. Zdroj informace, 4. Vynaložené úsilí a konkrétní kroky k ověření pravdivosti informace, 5. Status informace, 6. Naléhavost záležitosti, 7. Zda byl žádán komentář od stěžovatele (žalobce), 8. Zda médiu šířené sdělení obsahovalo podstatu události viděnou očima stěžovatele (žalobce). 9. Tón sdělení šířeného médiu, 10. Okolnosti zveřejnění včetně jeho načasování.

své existence.“¹⁰⁴ U těchto médií by podle Ústavního soudu měla být svoboda projevu oslabována. „Takové jednání, které přispívá k „bulvarizaci“ veřejného mínění, kdy jsou veřejně činné či známé osoby cestou zveřejňování i nejintimnějších detailů ze zákoutí jejich soukromého a rodinného života (povětšinou proti jejich vůli), celkově relativizuje až neguje společenské normy a hodnoty, což již (*Ústavní soud*) nepovažuje za akceptovatelné a má za to, že je třeba je sankcionovat.“¹⁰⁵ Velký senát Evropského soudu pro lidská práva ve věci konfliktu těchto dvou práv vytyčil několik aspektů, které je potřeba zvážit: zda je příspěvek k debatě o věcech veřejného zájmu, známost dotčené osoby a její předchozí chování, předmět reportáže, způsob získání informace a její pravdivost, obsah, formu, důsledky zveřejnění a povahu a přísnost uložené sankce.

2.3.2 Média a presumpce nevinny

Při referování o probíhajícím trestním řízení by měla média dbát nejen na práva obětí a vyvarovat se tak sekundární viktimizace, zároveň by měla zajistit spravedlivý proces pro obviněného. Herczeg ale zároveň upozorňuje, že „při aktuálním zpravodajství o závažných trestných činech má právo veřejnosti na informace zásadně přednost před právem obviněného na ochranu osobnosti. S ohledem na nedotknutelné jádro osobnosti člověka je však i v tomto případě třeba dbát zásady přiměřenosti.“¹⁰⁶ Ne vždy je proto přípustné zveřejňovat jméno pachatele či jinou jeho identifikaci. Tisk by si neměl dovolit překročit rámec aktuálního zpravodajství a časově neomezeně se zabývat osobou pachatele a jeho privátní sférou.

Evropský soud pro lidská práva připouští, že rozsáhlá mediální kampaň může být na škodu spravedlivému procesu tím, že ovlivní veřejné mínění a případně i soudce, kteří o daném případě rozhodují. Na druhé straně ale dodává, že „soudy nemohou fungovat ve vzduchoprázdnu.“¹⁰⁷ Konečné rozhodnutí je sice na nich, to však neznamená, že se případ nemůže zároveň probírat na veřejnosti a v médiích. Novinář má úkol informovat, publikum má právo být informováno. Toto pravidlo platí zvláště v případech, kdy se ve veřejném zájmu informuje o trestním řízení politicky exponované osobnosti. Novináři však musí dbát na to, aby jejich komentáře úmyslně či neúmyslně neohrozily šance obžalovaného na spravedlivý proces. Český právní řád má v tomto ohledu výhodu, že rozhodování soudů je v kompetenci zkušených

¹⁰⁴ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Leges, 2013, str. 63–64.

¹⁰⁵ Tamtéž, 73.

¹⁰⁶ Tamtéž, 92.

¹⁰⁷ Tamtéž, 157.

a vzdělaných soudců, od kterých se očekává, že jsou jaksi imunní vůči mediálnímu tlaku. Ani oni ale nežijí ve vzduchoprázdnu.

Podle Herczega může mít mediální kampaň proti obviněnému za následek, „že veřejné mínění bude požadovat odsouzení a ani soudci se tlaku takového veřejného mínění nemohou vyhnout a ztratí svoji nestrannost. V takovém případě je spravedlnost takového řízení nezvratně poškozena a fair proces již za takových podmínek není možný.“¹⁰⁸

Princip presumpce nevinny je zakotven jak v Úmluvě i Listině a musí se jí výlučně řídit všechny orgány veřejné moci (nejen soudy). I zdrženlivé informování těchto orgánů ale může vést k tomu, že bude obviněný tiskem nálepkován jako pachatel. Z Úmluvy vyplývá povinnost státu zavést taková opatření, která zajistí, že se bude tisk při referování o kriminálních procesech držet věcného a pravdivého zpravodajství. Jestliže stát tuto povinnost zanedbá, porušuje tím Úmluvu, jelikož je garantem práv vycházejících z Úmluvy. Pokud presumpci nevinny porušují soukromé osoby (čili mimo jiné média), na místě je právě žaloba na ochranu osobnosti.

Konkrétním případem z českého prostředí může být žaloba na režisérku Markétu Zinnerovou a její kriminální film Bolero, v němž označila obžalované v případě zavražděné slovenské studentky za vrahy. Ti na ni podali žalobu na ochranu osobnosti. Jejich žaloba však byla zamítnuta. „Zásada presumpce nevinny porušena nebyla, neboť žalovaná nikdy nikoho neoznačila za pachatele trestného činu, pouze vždy obecně vyjádřila svůj názor z hlediska viny.“¹⁰⁹

Podle Ústavního soudu sice média nesmí prezentovat vinu osoby, která ještě nebyla dokázána soudem, mohou však otevřít veřejnou diskuzi v otázce viny:

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13.

„Informování veřejnosti o trestním řízení, jakož i na ně navazující veřejná diskuse, nesmí být vedeny v tom smyslu, že otázka viny je předem rozhodnuta. To neznamená, že předmětem veřejné diskuse nemůže být přímo otázka viny, tedy zda se určitá osoba svým jednáním dopustila nebo nedopustila trestného činu, a že v tomto směru zásadně nelze veřejně zaujmout jakýkoliv názor. Vždy však musí být zřejmé, že žádný takto prezentovaný názor, byť sebevíce odůvodněný a skutkově podložený, ještě s jistotou neznamená, že se tato osoba

¹⁰⁸ HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Leges, 2013, str. 173.

¹⁰⁹ Tamtéž, 182.

*trestného činu skutečně dopustila, a že s konečnou platností může o vině rozhodnout jen soud.*¹¹⁰

Zajímavou úvahu na téma presumpce nevinny v médiích zveřejnil v roce 2016 právník Aleš Rozehnal. Ten tvrdí, že média mohou „vyvolat představu viny či nevinny i za použití relativně korektních verbálních prostředků“¹¹¹ jako jsou obrázky či emoce. Rozehnal tvrdí, že mediální zájem o případ často způsobuje, že je obviněná osoba veřejností odsouzena ještě předtím, než je nad ní vynesena rozsudek. „Patří k civilizované společnosti, že zbavíme člověka jeho pozice, zaměstnání, možnosti vykonávat funkce, ztížíme jeho uplatnění ve společnosti nebo ohrozíme jeho rodinný život již ve chvíli, kdy je proti němu vzneseno obvinění?“¹¹² ptá se Rozehnal. Tvrdí, že hodnoty presumpce nevinny by neměly být „uzavřeny v soudní síni“ a že by je měla respektovat i média. Média podle něj disponují celou řadou neverbálních prostředků, které ohrožují princip presumpce nevinny. „S presumpcí nevinny je například neslučitelné pořizovat záběry zadržovaných osob s pouty na rukou, neboť taková prezentace osob má stejný cíl jako před staletími – ukázat člověka zotročeného, degradovaného, zlomeného, poraženého,“¹¹³ uvádí Rozehnal. Tvrdí, že presumpce nevinny je porušena i tehdy, když média reflektují názor o vině obžalovaného z úst některého ze státních orgánů, pokud nebyla vina soudem do té doby prokázána. Referování o obžalovaném podle Rozehnala trpí informační asymetrií, jelikož se médiím většinou dostává informací pouze ze strany policie či státního zastupitelství, které předkládají jen jednu stranu mince. „Dotyčný je společensky odsouzen, ať se proti právu provinil, či nikoli. Celý koncept presumpce nevinny je nahrazen konceptem inkvizičních nástrojů,“¹¹⁴ konstatuje Rozehnal.

2.3.3 Případ Marešová aneb Když novináři vraždí

Vynikajícím dokladem toho, jak dokážou média lpět na verzi představené obžalobou je i neslavný případ „sestry Smrt“ Věry Marešové, která měla údajně podle obžaloby draslíkem vraždit pacienty v rumburské nemocnici. „Takto jednala proto, aby si ulehčila od svých ošetrovatelských povinností, které měla vůči této pacientce, neboť se jednalo o osobu vysokého

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13.

¹¹¹ ROZEHNAL, Aleš. Aplikace zásady presumpce nevinny v médiích. In: *Právní prostor* [online]. 21. července 2016 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aplikace-zasady-presumpce-nevinny-v-mediich>

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ROZEHNAL, Aleš. Aplikace zásady presumpce nevinny v médiích. In: *Právní prostor* [online]. 21. července 2016 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aplikace-zasady-presumpce-nevinny-v-mediich>

věku a nemohoucí, vyžadující neustálou zdravotní péči,¹¹⁵ popsal obvinění veřejný žalobce. Média tuto verzi hojně přejala za svou, ačkoliv Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl ve prospěch sestry. Později mu dal za pravdu i Vrchní soud v Praze a sestra byla zbavena obvinění. Média nejen, že informovala častěji o verzi obhajoby, ale v titulcích převzala i její náhled na případ.¹¹⁶ Zkratkovitost titulků vedla k celé řadě přešlapů vůči presumpci nevinny, což vedlo novináře Josefa Boušku k publikování trefného článku s titulkem *Novináři vraždili, aby si ušetřili práci*, který publikoval v Respektu. Autor v něm vypisuje některé titulky médií, které dle něj vedly k nefér vnímání obžalované. Bouškův přehled uvádím níže:

Mladá fronta Dnes: „Zabijela, aby si ulehčila práci“

Hospodářské noviny: „Lékař, jenž odhalil vraždící sestru, prý odmítal policii“

Deníky VLP: „Potvrzeno. Zdravotní sestra v Lužické nemocnici v Rumburku vraždila!“

Aha!: „Sestra zabila šest pacientů“

Blesk: „Sestra Smrt jde před soud!“

Respekt: „Vraždící sestra na JIP v Rumburku“

Prima: „Takzvaná Sestra Smrt z rumburské nemocnice míří před soud“

TV Barrandov: „Marešová pohlédla do očí člověku, který o jejím řádění informoval vedení nemocnice.“

Deník.cz: „Sestra v rumburské nemocnici vraždila! Pacientce píchla draslík“

Lidovky.cz: „Sestra z Rumburku zabila šest pacientů. Chtěla si ulehčit práci“

Novinky.cz: „Ve vedení rumburské nemocnice bude lékař, který odhalil vraždící sestru“

TN.cz: „Sestra smrti neměla ráda pacienty! Šest jich zabila“

Blesk.cz: „Sestra smrt je z rodiny zdravotníků: Sestrou je i její dcera!“

Reflex.cz: „Zdravotní sestra zabila v Rumburku 6 pacientů jen proto, aby si ulehčila práci“

Jak je z výčtu jasně zřejmé, média si v případě Marešové s presumpcí nevinny nelámala hlavu ani trochu. „Že kdesi uvnitř textu stálo ‚tvrdí obžaloba‘, už řada lidí neuvidí; a kdyby ano,

¹¹⁵ ČTK. Obžaloba: Sestra vraždila pacienty, aby si ulehčila práci. In: *Aktuálně.cz* [online]. 7. dubna 2015 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/ustecky/rumburska-sestra-maresova-vrazdila-aby-si-ulehcila-praci/r~365b7d18dcfc11e485d7002590604f2e/>

¹¹⁶ ŠUDRYCHOVÁ, Šarlota. *Role médií v trestním řízení*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Vladimír Pelc str. 69.

jednoznačné tvrzení z titulku se zapíše do paměti mnohem snáze,¹¹⁷ píše Bouška. „Sestra Smrt“, „vraždící sestra“, takové přídomky jdou odpárat těžko. Tím spíš, když je v titulku doplňují dle mého naprosto skandální slova jako v případě Deníku ze skupiny Vltava Labe Media: „*Potvrzeno. Zdravotní sestra v Lužické nemocnici v Rumburku vraždila.*“ Potvrzeno? Kým? Obžalobou? Nutno podotknout, že skupina Vltava Labe Media se za své referování o případu Marešové omluvila.¹¹⁸

Případ sestry Marešové ale není případem mediálního bezpráví. Poškozená sestra se rozhodla podat žalobu na ochranu osobnosti na vybraná média a v době odevzdání této práce vysoudila tři a půl milionu korun, přičemž nejvyšší částku musela zaplatit TV NOVA (1,2 milionu korun). Přes dva miliony korun pak za nezákonné stíhání dostala od státu.¹¹⁹

3 Bulvární versus veřejnoprávní

Jak je zřejmé z předchozích kapitol, zobrazování kriminality není stejné napříč mediálním spektrem, což je ostatně i základním předpokladem této diplomové práce (viz *Výzkumná část*). „Podíl zpráv věnovaných různým typům kriminality a jejich význam se liší podle trhu a média,¹²⁰ konstatuje Robert Reiner.

Jak ukázala portugalská studie případu Madeleine McCannové (viz kapitola *Mediální proces*)¹²¹, bulvární médium používá při referování o kriminalitě naprosto rozdílné postupy a prostředky. Studie Philipa Schlesingera, Howarda Tumbera and Grahama Murdoca zase dokazuje, že bulvární média mají větší sklon k zobrazování násilné kriminality. Na vzorku vybíraném na začátku roku 1987 autoři mimo jiné ukázali, že poměr násilných trestných činů na celkové trestné činnosti pokrývané daným médiem je nejvyšší u bulvárních médií. Čím serióznější médium je, tím menší prostor ve svém kriminálním „okénku“ věnuje interpersonální

¹¹⁷ BOUŠKA, Josef. Novináři vraždili, aby si ušetřili práci. In *respekt.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/externi-hlasy/novinari-vrazdili-aby-si-ulehcili-praci>.

¹¹⁸ ČTK. Sestra Marešová chce od médií 35 milionů, dle právníka oprávněně. In *ceskenoviny.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sestra-maresova-chceod-medii-35-milionu-dle-pravnika-opravnene/1629894>

¹¹⁹ VRLÁK, Marek. TV Prima musí Marešové zaplatit půl milionu za reportáže o stíhání, rozhodl pravomocně soud. In: *Ct24.cz* [online]. 22. června 2023 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3595299-tv-prima-musi-maresove-zaplatit-pul-milionu-za-reportaze-o-stihani-rozhodl-pravomocne>

¹²⁰ REINER, Robert. Media made criminality: The representation of crime in the mass media. *Oxford University Press*. leden 2017, str. 384

¹²¹ MACHADO, Helena a Filipe SANTOS. The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press. *Crime Media Culture*. 2009, 5(2), str. 146–167, Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659009335691>

násilné kriminalitě.¹²² Zatímco seriózní média se zaměřují spíše na parlament a vládu, bulvár si libuje v kriminalitě. Oproti seriózním mediím dává bulvár mnohem větší prostor pohledům obětí trestných činů, jejich příbuzných a podezřelých nebo odsouzených za trestné činy.¹²³

Porovnání bulvárního a seriózního tisku na případu konkrétní kauzy představil i David Green, jenž zkoumal referování Daily Mirror a The Times o případu dvouletého chlapce Jamese Bulgera, jehož z nákupního střediska vylákali dva desetiletí chlapci, umučili ho a pohodili ho na kolejích, kde byl nalezen o pár dní později mrtvý.¹²⁴ Green vyzpozoval rozdíl v tom, jakým claim makerům dávají media přednost. Zatímco bulvární médium spoléhalo více na hlasy obyčejných lidí z veřejnosti, u seriózního média převažovaly hlasy expertů (i The Times však věnoval velký prostor hlasům veřejnosti). Autor britskou realitu porovnával s jiným (ale ve své podstatě stejným) případem z Norska, a zajímavé je, že v severské zemi se bulvární médium, na rozdíl od toho britského, ani jednou neuchýlilo ke claim makerům z obyčejných lidí veřejnosti. Jak bulvární, tak seriózní norské médium navíc mělo dvakrát větší poměr článků obsahujících expertní hlas oproti serióznímu The Times v Británii. Mediální pokrytí podle Greena reflektuje povahu společnosti a postoj obyvatel vůči institucím. V Norsku byla v porovnání s Anglií během 90. let minulého století výrazně vyšší důvěra v právní systém i politické elity, a proto severská média podle Greena více spoléhala na expertní hlasy.

Kapitola se dále věnuje základním charakteristikám bulvárních médií, speciálně pak Blesku, jenž bude předmětem zájmu ve výzkumné části. Proti Blesku je postavena veřejnoprávní Česká televize, která bude druhým zdrojem textů pro dotazník.

3.1 Charakteristiky bulvárního média

Zaměření bulváru v podstatě „odpovídá tomu, o čem by se bavili průměrní lidé, kdyby se potkali na návštěvě nebo v hospodě či kavárně,“¹²⁵ píše Jan Jandourek. To je i důvod jeho popularity.¹²⁶ Obecně se dá říci, že bulvár spíše imponuje lidem s nižším vzděláním, u nichž

¹²² U násilných trestných činů nemotivovaných sexuálně proporce činila: bulvární média 46 %, střední proud 39 %, seriózní tisk 25 %.

¹²³ SCHLESINGER, Philip, Howard TUMBER a Graham MURDOCK. The Media Politics of Crime and Criminal Justice. *The Media Politics of Crime and Criminal Justice*. 1991, 42(3), str. 412. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2307/591187>

¹²⁴ GREEN, David. Suitable vehicles: Framing blame and justice when children kill a child. *Crime, Media, Culture: An International Journal*. 2008, 4(2), 197–220. Dostupné z: doi: doi:10.1177/1741659008092328

¹²⁵ JANDOUREK, Jan. Bulvár, nebo kanál? Co je čtení pro masu. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Karolinum, 2016.

¹²⁶ Blesk je už přes dvacet let nejčtenějším tištěným médiem v České republice. Online podoba Blesku trhu podobně nedomnuje. Kromě osvědčených zpravodajských portálů jako iDNES.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz, se před bleskem v počtu reálných uživatelů navštěvujících stránku drží i bulvární super.cz, přičemž těsně za bleskem je další čistě bulvární platforma extra.cz.

převládají emoce nad racionalitou.¹²⁷ Bulvární redaktori si uvědomují, pro jaké publikum píší, takže tomu přizpůsobují i řeč. „Je-li sdělení pro konkrétní publikum příliš jednoduché nebo naopak příliš složité, nedostane se úspěšně k příjemci,“¹²⁸ píše sociolog Brian McNair.

Bulvár zdůrazňuje témata jako je osobní život slavných, události ze světa zločinu, nadpřirozené jevy a podobně. Podle Věry Noskové jsou pro bulvár vhodná všechna témata, která vzbuzují prudké emoce, ať už pozitivní nebo negativní. „Masový vrah a sadista, průšvih známého politika, zapálený bezdomovec, neštěstí lidí při povodni jsou si před bulvárem rovni,“¹²⁹ tvrdí autorka. Nosková zároveň upozorňuje, že častá konzumace bulváru má schopnost své publikum utvářet. „Častý konzument, čtenář, posluchač nebo divák se časem naučí vidět svět divokými brýlemi, které ho vzdalují realitě. Jeho pozornost je zahlcována velmi selektivním zpravodajstvím. Bulvární média totiž pasou jen po tom, co je předimenzované, křečovitě, kruté.“¹³⁰ Bulvár je podle Noskové pro dnešního člověka tím, co před dvěma tisíci let představovaly gladiátorské hry pro občana římské říše. Změnil se způsob uspokojování potřeb, nikoliv rozvrstvení společnosti. „Zatímco ve starověku davy nadšeně povzbuzovaly gladiátory v boji na život a na smrt nebo si užívaly předhazování křesťanů vyhladovělým lvům, zatímco ve středověku přihlížely s gusem veřejným popravám nebo upalování zaživa, dnes jim vzrušení přináší bulvární zprávy o mordech a neštěstích.“¹³¹

I podle Karla Hvížd'aly je bulvár založený spíše na transferu emocí než informací. „Filozoficky lze říci, že bulvár pracuje s aktualitou a napětím, zatímco standardní média s informacemi, analýzou a kontextem,“¹³² uvádí Hvížd'ala. Bulvár podle něj nerespektuje soukromou sféru, jeho cílem je učinit soukromé veřejným.

Co se týče jazykových prostředků, je pro bulvár podle Pavola Odaloše typická akčnost (syntaktická i lexikální), barevnost, dramatická, senzačnost, expresivnost, expresivní syntaktické konstrukce (vsuvky a nedokončené výpovědi), slang, zdobněliny, zvýraznění konfliktu a neshody, neověřenost, hyperbolizace.¹³³

¹²⁷ NOSKOVÁ, Věra. Jaké to je, být masovým vrahem? In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Karolinum, 2016, str. 81.

¹²⁸ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2004, str. 46.

¹²⁹ NOSKOVÁ, Věra. Jaké to je, být masovým vrahem? In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Karolinum, 2016, str. 78.

¹³⁰ Tamtéž, 81.

¹³¹ Tamtéž, 82.

¹³² HVÍŽD'ALA, Karel. MÉDIA: Bulvár, to není nadávka. In: *Neviditelný pes* [online]. 2. listopadu 2007 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/spolecnost/media-bulvar-to-neni-nadavka.A071031_205744_p_spolecnost_wag

¹³³ ODALOŠ, Pavol. O jazyku bulváru. *Médiá a text II*. 2008.

3.1.1 Jak se dělá Bulvár podle Blesku

Členové redakce Blesku se řídí nejen Etickým kodexem vydavatelství CZECH NEWS CENTER a.s., ale zároveň vlastním etickým kodexem, který je jedinečný Blesku. Ten v sobě zahrnuje pravidla bulvárního žánru.

Zajímavý je vědomý příklon k onomu individualismu, který je jednou hlavních příčin mediálního zkreslení (viz kapitola *Nezájem o příčiny, individualismus*). „Vždy píšeme o konkrétních lidech v konkrétních situacích. Za vším vidíme lidi z masa a kostí, nikoli úřady, instituce, či byrokratické procesy.“¹³⁴

Jak bylo řečeno, klíčem ke „správnému“ bulváru jsou emoce, což potvrzuje i kodex Blesku. „Vyhledáváme vždy příběh a snažíme se vytěžit veškeré jeho drama, jeho komičnost či smutek, prostě veškerý jeho emocionální potenciál.“¹³⁵ Zajímavé je, že bulvární typy pro redaktory Blesku volají po pozitivitě, respektive omezení depresivních zpráv čtenáři. „Nikdy nepřetížíme naše čtenáře depresivním obsahem. Vždy aktivně vyhledáváme radost, humor a krásu. Milujeme mládí a často zacházíme s vkusnou erotikou.“¹³⁶

3.2 Vybrané etické aspekty kodexů České televize a Blesku

Redaktoři České televize se naproti tomu řídí kodexem ČT. Následující řádky poskytují náhled na to, jakými pravidly by se měla obě média podle svých vlastních zásad řídit.

Redaktoři Blesku jsou hned v prvním bodě seznámeni s tím, že jejich „jediným přítelem je čtenář“. Jsou nabádáni k tvořivé práci a k tomu za každých okolností usilovat o zajímavost, přičemž je důrazně zakázáno lhát. „Lež je smrtelným hříchem novin,“¹³⁷ uvádí kodex Blesku. Rovněž redaktor ČT musí dbát na pravdivost informací a měl by divákům „zprostředkovat pravdivý obraz skutečnosti a v případech, kdy to pro nemožnost opatřit si všechny informace není beze zbytku uskutečnitelné, postupovat s cílem pravdě se maximálně přiblížit.“¹³⁸ Blesk nadto usiluje o „syrovou pravdu, skutečnost v plné nahotě,“ která by však měla být podávána „přesně“. „Chceme psát věci tak jak jsou a každému měříme stejným metrem. Popisujeme

¹³⁴ JAROŠOVÁ, Sabina. *Etické problémy souboru zpráv týkajících se kauzy Kuřim*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Motal, str. 87–92.

¹³⁵ JAROŠOVÁ, Sabina. *Etické problémy souboru zpráv týkajících se kauzy Kuřim*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Motal, str. 87–92.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Kodex ČT. Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice. In: *Ct24.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>

pokrytectví, lhaní, manipulaci, zneužívání funkcí i nevěru,¹³⁹ říká kodex Blesku. Obě média se shodně odvolávají na respekt vůči právu na soukromí i v tom, že si děti zaslouží speciální ohled. „Maximálně obezřetně pracujeme především při zpracování témat, jejichž hlavními aktéry jsou děti, zvláště pokud se stanou objektem kriminálního činu,¹⁴⁰ řekl tehdejší šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain pro bakalářskou práci Sabiny Jarošové v roce 2018.

3.2.1 Presumpce nevinny

Na rozdíl od kodexu Czech News Center či Blesku kodex ČT přímo upravuje ve článku 14 princip presumpce nevinny. Česká televize v něm upozorňuje, že principem presumpce nevinny jsou zavázány primárně státní orgány. „Nelze ji (presumpci nevinny) ve vztahu k povinnostem České televize vykládat tak, že zabraňuje informovat diváky o podezření z kriminálního jednání konkrétního člověka, případně publikovat svědectví osob a informace o postupu státních orgánů v rámci trestního, případně přestupkového řízení.“¹⁴¹ Zároveň však mají pracovníci České televize „povinnost zdržet se výroků, jimiž by bylo na podezřelého (obviněného) pohlíženo, jako by již byl pravomocně odsouzen.“¹⁴²

Redaktoři České televize mají také povinnost při článku, jenž informuje o podezření z trestného činu, zveřejnit stanovisko obviněné či podezřelé osoby (pokud je to v jejich silách, o čemž rozhoduje šéfredaktor). U podezřelých či pravomocně odsouzených z méně závažných trestných činů je povinností redaktorů ČT zdržet se publikování příjmení. Zároveň se ČT při referování o trestném činu nemá uchýlovat k identifikaci příbuzných podezřelého nebo odsouzeného, ledaže „by svoji totožnost před veřejností neskrývali nebo se svým jednáním podíleli na závadné činnosti, měli z něho prospěch, případně by mohli uplatňovat faktický vliv na průběh trestního či přestupkového řízení.“¹⁴³ Celkově vzato, Česká televize by se měla, jak je o veřejnoprávního média očekávatelné, zdržet jakéhokoliv informování, které by vedlo ať k sekundární viktimizaci, či narušení spravedlivého procesu. „(Česká televize) nebude uvádět pořady, jejichž obsahem by byl vyvoláván tlak na soudce, aby určitým způsobem rozhodli o vině či trestu,¹⁴⁴ uvádí kodex.

¹³⁹ JAROŠOVÁ, Sabina. *Etické problémy souboru zpráv týkajících se kauzy Kuřim*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Motal, str. 87–92

¹⁴⁰ JAROŠOVÁ, Sabina. *Etické problémy souboru zpráv týkajících se kauzy Kuřim*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Motal, str. 97.

¹⁴¹ Kodex ČT. Čl. 14 Presumpce nevinny. In: *Ct24.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-14-presumpce-nevinny/>

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Kodex ČT. Čl. 14 Presumpce nevinny. In: *Ct24.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-14-presumpce-nevinny/>

4 Výzkumná část

4.1 Popis výzkumné části

„V Blesku píšou, že to byl on, takže asi jsou důkazy. Já nevím. Nic nečtu, jen občas někde vidím Blesk a ty titulky,“¹⁴⁵ řekl krátce po smrti své dcery a vnučky Erich Nicieja k možné vině svého zetě Petra Kramného. Tragická smrt obou Češek v egyptské Hurghadě v roce 2013 se i vzhledem k nejasnosti případu stala mediálně vděčným obsahem. Dokonce do takové míry, že obhajoba v čele s Janou Rejžkovou poukazovala na mediální tlak vyvíjený na jejího klienta. Slova otce zavražděné, který vinu svého zetě poměřoval na základě informací z Blesku, se stala motivem pro výzkumnou část práce. Když Blesk působí i na osobu takto blízkou případu, jakým způsobem se nechá bulvárním médiem ovlivnit běžný nezainteresovaný čtenář?

Teoretická část poskytla nezbytné znalosti pro pochopení různých aspektů mediálního referování o kriminalitě. V následujícím textu budou tyto nabyté vědomosti použity pro posouzení pokrytí případu Kramný, jenž je typickým příkladem „mediálního procesu“ v českém prostředí. Stejně jako u zmiňovaného případu Madeleine McCannové¹⁴⁶ (viz kapitola *Mediální proces*) je provedena krátká obsahová analýza kauzy Kramný ve dvou zcela rozdílných mediálních typech – bulvárním a veřejnoprávním. Na rozdíl od zmíněné portugalské studie se však výzkumná část neomezuje pouze na posouzení a porovnání dvou typů mediálního pokrytí.

Kauza Kramný je ve výzkumné části především použita jako vodítko. Skutečné články k případu jsou přetvořeny tak, aby z nich nešlo poznat, že se jedná o daný případ, tak aby bylo zamezeno zkreslení. Skrze dotazníkové šetření pak respondenti nevědomky hodnotí mediální pokrytí případu Kramný, ačkoliv čtou o případu smyšleného Slováka Matúše Lisického (blíže v kapitole *Případ Matúše L.*). Budou bulvární respondenti, kteří četli články z blesk.cz, jenž reprezentuje bulvární spektrum, přisuzovat Lisickému vyšší míru viny než čtenáři, kteří četli články z ct24.cz – reprezentanta veřejnoprávního spektra? Některé předchozí studie již dokázaly, že předsudní publicita ovlivňuje smýšlení potenciálních porotců (viz kapitola *Předsudní publicita*), přičemž negativní předsudní publicita tento efekt ještě umocňuje. Potvrdí se tyto výsledky při porovnání skupiny bulvárních a veřejnoprávních čtenářů?

¹⁴⁵ BĚLÁK, Michael. Kdo je kdo v kauze Petr Kramný. In: *EXPRES* [online]. 9. září 2015 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: https://www.expres.cz/zpravy/kdo-je-kdo-v-kauze-petr-kramny.A150909_074857_dx-zpravy_bim

¹⁴⁶ MACHADO, Helena a Filipe SANTOS. The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press. *Crime Media Culture*. 2009, 5(2), str. 146–167, Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659009335691>

Výzkumná část si zakládá na co nejvyšší míře autentičnosti, žádné texty nejsou uměle vytvořeny, tak aby měly co největší efekt na publikum, jde o skutečný případ v neskutečném hávu. Cílem je zohlednit realitu veřejnoprávního a bulvárního referování o případu.

V následujících částech je nejprve načrtnut proces, který vedl k výběru článků do obou dotazníkových skupin. Použité články jsou následně porovnány na základě poznatků z teoretické části. Posléze jsou představeny konkrétní změny v textech pro dotazníkové šetření, konkrétněji popsána metodologie dotazníku a konečně předloženy i výsledky.

4.2 Proces výběru článků z ct24.cz a blesk.cz

Proč právě Česká televize a Blesk? Online podoby těchto dvou médií byly vybrány především proto, že reprezentují opačné póly mediálního spektra. Česká televize by jakožto veřejnoprávní médium měla v kriminálních kauzách splňovat daleko vyšší nároky na umírněnost informování, která by měla vycházet z dodržování principu presumpce neviny, který na rozdíl od Blesku, upravuje i ve svém kodexu. Blesk je naopak typickým představitelem bulváru. Jakožto nejzavedenější médium tohoto typu na českém trhu byl zvolen právě on. Pro výběr konkrétních článků bylo nejdříve nutné určit orientační časový bod v případě Kramný, o čemž pojednává následující podkapitola. Další podkapitoly pak představí samotný proces ukrývající se za výběrem konkrétních článků.

4.2.1 Definování klíčových mezníků případu

Celkem 457 článků blesk.cz v období od skutku na konci července roku 2013 až do doby odevzdání této práce se týkalo kauzy Petra Kramného, kdežto stejný případ se na webu ct.24 objevil pouze 46krát. V celkovém součtu tak online podoba Blesku publikovala přibližně desetkrát tolik článků o kauze „Kramný“. Zajímavou perspektivu v tomto nabízí fakt, že článků s pravděpodobně nejznámějším českým odsouzencem (a propuštěncem) Jiřím Kajínkem se na blesk.cz objevilo ve stejném časovém intervalu pouze o jeden více.

„Čísla konkrétních článků nezveřejňujeme. Mohu vám ale říci, že zájem o kauzu byl u našich čtenářů enormní a vysoce převyšoval průměr. A i přesto, že celá kauza se táhla poměrně dlouho, až cca do doby nástupu do vězení čtenáři obsah z případu vyhledávali,“¹⁴⁷ dosvědčila vedoucí redakce blesk.cz a zástupkyně šéfredaktora Eva Šimková. Obrovský rozpor v kvantitě článkové produkce samozřejmě vychází z charakteru obou médií (viz kapitola *Charakteristiky bulvárního média*).

¹⁴⁷ Uvedla pro diplomovou práci 16. 5. 2023 prostřednictvím emailové komunikace.

Nutností pro stvoření případu Matúše L. tedy bylo najít vhodný klíčový bod případu, kterému se musela zákonitě věnovat obě média, aby se jak veřejnoprávní, tak bulvární podání případu vázaly ke stejné skutečnosti. Středobody se nakonec stala dvě naprosto rozhodující data, a sice 19. 2. 2014 a 20. 2. 2014 – obvinění Petra Kramného, potažmo vzetí Kramného do vazby. Rozhodujícím kritériem pro výběr těchto mezníků byl i fakt, že právě s obviněním Kramného do té doby relativně zdrženlivý Blesk začal publikovat jeden článek za druhým. Mezi texty jsou proto zařazeny i některé další články, které blesk.cz vyprodukoval další den po vzetí do vazby. Jejich výběr je vyjasněn později.

4.2.2 Zařazené články

Mezi texty k přetvoření pro případ Matúše L. tak byly v první řadě zařazeny články informující o obvinění, potažmo o vazbě. V případě České televize jde o články *Vražda Češek v Egyptě: Policie obvinila manžela (19.2.)*¹⁴⁸ a *Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě (20.2.)*¹⁴⁹ V případě blesk.cz jde o *ZVRAT: Policie obvinila Petra K. z vraždy manželky a dcery! (19.2.)*¹⁵⁰ a *Petr K. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách (20.2.)*¹⁵¹ Už na první pohled je z titulků zřejmé, že pojetí základních zpravodajských informací o případu je zcela jiné (podrobněji v kapitole *Klíčové rozdíly bulvárního a veřejnoprávního pojetí vybraných textů*). Všechny tyto články byly zařazeny k přetvoření pro případ Matúše L. S ohledem na zmíněnou autentičnost nebylo možné zůstat u dvou článků z každého pólu. Rozdíl mezi oběma médii totiž nespočívá pouze ve formě, kterou jsou informace podávány, nýbrž i v počtu vyprodukovaných článků. Z bulvárního média proto bylo zvoleno dalších 6 nadstavbových článků, jejichž výběr je popsán níže.

4.2.3 Výběr nadstavbových bulvárních článků

Zřejmý rozdíl v přístupu obou médií následoval po vydání článku s obviněním. Zatímco Česká televize v časovém intervalu od obvinění, přes vzetí do vazby a následující den (19. 2.–21. 2.) nepublikovala žádný článek kromě dvou zmíněných, blesk.cz jich ve stejném časovém období

¹⁴⁸ ČT24. Vražda Češek v Egyptě: Policie obvinila manžela. In: Ct24.cz [online]. 19. února 2014 [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047597-vrazda-cesek-v-egypte-policie-obvinila-manzela>

¹⁴⁹ ČT24. Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě. In: Ct24.cz [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047433-kramny-jde-do-vazby-celi-obvineni-z-vrazdy-manzelky-a-dcery-v-egypte>

¹⁵⁰ Blesk.cz. Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě. In: Ct24.cz [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047433-kramny-jde-do-vazby-celi-obvineni-z-vrazdy-manzelky-a-dcery-v-egypte>

¹⁵¹ Blesk.cz. Petr K. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách. In: Blesk.cz [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235363/petr-k-u-soudu-prijel-jako-sebevedomy-frajer-pak-se-zhroutil-v-slzach.html>

publikoval celkem 20 (bez dvou výše uvedených). Z těchto 20 článků bylo vybráno šest, které dodaly případu Matúše L. objektivní reflexi pojetí Blesku v tomto období. V konečném důsledku tak respondenti z veřejnoprávní skupiny četli pouze dva články, kdežto respondenti z bulvární skupiny pročítali osm článků.

Jak a podle kterých kritérií vybrat šest nadstavbových článků? Na základě porovnání titulků a jejich vyznění směrem k vině obviněného či hostilitě vůči obviněnému bylo 20 článků rozděleno do tří skupin – pozitivní, neutrální a negativní (viz Tabulka 1). Rozdělení podle titulků bylo zvoleno, jelikož titulek představuje základní zbraň média. Jak řekl Josef Bouška: „Jednoznačné tvrzení z titulku se zapíše do paměti mnohem snáze.“¹⁵²

Pozitivní skupina se skládá z titulků, které naznačují, že by Kramný mohl být nevinen. Jde obvykle o výpovědi známých či přátel, kteří nevěří v Kramného vinu (*Petra K. nevyhodili z práce: Automobilka se ho zastala!*). Skupina negativní je jejím pravým opakem. Jde o titulky, které vyznívají v neprospěch Kramného, ať už záporným hodnocením jeho charakteru (*Ostře sledovaný Petr K.: Je hráč, nebo narcis?* – ani jedna varianta nabízená autory není pro obviněného přívětivá) či negativními výpověďmi blízkých (*Petr K. se tahal s holkama! Tak se vdovec nechová, říká soused rodičů Moniky*). Zároveň sem ale patří i titulky, u kterých je negativní konotace pro obviněného více skrytá (například *Týden s Petrem K.: Nejlepší herec všech dob?* – utvrzuje představu, že se obviněný přetvařuje, stejně tak *VIDEO REPORTÁŽ: 4 tváře během 4 osudových hodin Petra K.*). Neutrální skupinu představují články, které spíše reprezentují popis okolností případu (*Kolik bude stát Petra K. obhájce? Možná i sto tisíc*).

Jelikož není možné očekávat po respondentech, že přečtou 20 článků, bylo ze skupiny vybráno šest na základě jejich poměru na celkovém objemu – 12:5:3 (přibližně 4:1,7:1). Z negativní skupiny tak respondenti bulvární skupiny četli čtyři články, po jednom pak z pozitivní a neutrální. Poměr neutrální skupiny byl zaokrouhlen v rozporu s matematickými pravidly dolů, jelikož autor předpokládá, že efekt neutrální skupiny bude nejslabší a není tak třeba čtenáře zatěžovat dalším textem navíc.

Tento způsob výběru článků, ač je do jisté míry velmi subjektivní, zaručuje dostatečně spolehlivé zrcadlo bulvární reality. Ať by se totiž články poskládaly na základě citu jakkoli, vždy by vyšlo, že negativních je násobně více než pozitivních, což je ostatně u předsoudní publicity obvyklé (viz kapitola *Typy předsoudní publicity*).

¹⁵² BOUŠKA, Josef. Novináři vraždili, aby si ušetřili práci. In *respekt.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/externi-hlasy/novinari-vrazdili-aby-si-ulehcili-praci>.

Při samotném výběru konkrétních článků ze skupin dostaly přednost ty, které nejsou primárně fotografické či založené na videu. Negativní články byly vybrány tak, aby pokryly co nejvíce typů typického bulvárního referování – výpovědi z rodiny, pikantnosti ze života a spekulace nad charakterem. Tabulka níže obsahuje všech 20 článků vydaných Bleskem ve vytyčeném časovém období. Zvýrazněny jsou pak ty, které byly autorem vybrány na základě zmíněných kritérií pro dotazník. V dotazníkovém šetření jsou pak všechny články prezentovány chronologicky, tedy v pořadí, ve kterém byly vydány.

TABULKA 1

Skupina	Titulek (datum uveřejnění)	Počet článků
Pozitivní skupina	Otec Moniky o obvinění Petra K.: Svému zeti ještě pořád věřím! (19.2.) Rodina a přátelé Petra K. (36) jsou v šoku: Je to nedorozumění, tvrdí jeho kamarád (19.2.) Petra K. nevyhodili z práce: Automobilka se ho zastala! (20.2.)	3
Neutrální skupina	Vazba pro obviněného Petra K.? Tady rozhodnou o jeho dalším osudu! (19.2.) Od vraždy až po obvinění: Tak se vyvíjel případ Petra K.! (19.2.) Kolik bude stát Petra K. obhájce? Možná i sto tisíc... (20.2.) Petra K. obvinili z vraždy: Co na něj policie má? Zdroj Blesku promluvil (20.2.) Vazební život Petra K.: Vězeňské tepláky, sport a kadeřnický kurz! (21.2)	5
Negativní skupina	Psycholog o případu Petra K.: Dceru mohl zabít z pomsty Monice (19.2.) EXKLUZIVNĚ: Kolegové Petra K. (36) z automobilky: Konečně nebudeme pracovat s vrahem! (19.2.) Petr K. se tahal s holkama! Tak se vdovec nechová, říká soused rodičů Moniky (20.2.) Maminka Petra K.: Pochybnosti o synově nevině (20.2.) Vražda kvůli nevěře? Monika Petra K. podváděla, potvrdila její kamarádka (20.2.) VIDEO REPORTÁŽ: 4 tváře během 4 osudových hodin Petra K. (20.2.) PRVNÍ FOTO Petra K. po zatčení: Děsivý úsměv a pak pláč u soudu! (20.2.) Ostře sledovaný Petr K.: Je hráč, nebo narcis? (21.2.) Chtěl Petr K. utéct do Rakouska? Blesk.cz exkluzivně získal dopisy od tajného spojence ze zahraničí! (21.2.) Maminka s Petrem K. komunikuje přes advokáta: Právníci ho nechtějí! (21.2.) Přítelkyně Petra K. (36): Lituji, že jsem se s ním seznámila! (21.2.) Týden s Petrem K.: Nejlepší herec všech dob? (21.2.)	12

4.3 Obsahová analýza vybraných textů

Ještě před přetvořením vybraných článků pro dotazníkový případ Matúše L. je třeba blíže si prohlédnout obsah vybraných článků a zanalyzovat jej tak, aby bylo jasné, jakým konkrétním rozdílem čelí při vyplňování bulvární a veřejnoprávní skupina.

Samotné články informující o obvinění se příliš neodlišují. Zřejmý rozdíl je snad jen v dramatickosti titulku *ZVRAT: Policie obvinila Petra K. z vraždy manželky a dcery!* (*blesk.cz*) a *Vražda Češek v Egyptě: Policie obvinila manžela* (*ct24.cz*). Ani vlastní texty se ve své podstatě příliš neliší. Blesk si v článku jednou pomohl zavádějícím přívlastkem: „Policie tvrdí, že má přesvědčivé důkazy, které nasbírali v Česku.“ O přesvědčivosti důkazů policie nikdy nemluvila, pouze konstatovala, že jich má dostatek pro obvinění.

Zcela jinak je pak pojatý článek informující o vzetí do vazby. Ten vytvořený Bleskem (*Petr K. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách*) je specifický v tom, že na rozdíl od ČT (*Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě*) neinformuje o rozhodnutí soudu o vzetí do vazby klasickým zpravodajským způsobem, nýbrž prostřednictvím reportáže vytvořené „ve škvíře mezi žaluziemi“ v okně jednací síně, do které novináři neměli přístup. Článek o vzetí do vazby je poutavý a dramatický, jak velí pravidla bulváru. Níže jsou uvedeny některé citace z článku a komentář.¹⁵³

Když ho v časných ranních hodinách přivázeli z cely předběžného zadržení k soudu, měl Petr K. na tváři d'ábelský úsměv.

„Když jsme ho oknem pozorovali, střídal se v jeho tváři pláč, údiv a často se mračil. Byly to jediné výrazné emoce, které projevil. Jinak na mě působil velice chladně,“ popsal své setkání s Petrem K. u soudu reportér Blesk.cz David Vaniček.

Soudkyně vyhlásila před vydáním rozhodnutí o uvalení vazby přestávku, znovu se lehce usmíval.

Na hlavě měl stále pečlivě nagelovaný účes (...) I to znovu dokazuje, že Petrovi K. na svém zevnějšku stále až přehnaně záleží.

Reportáž je žánrem na hranici faktického zpravodajství a subjektivní publicistiky, pohled autora je tudíž nezbytný. To však neznamená, že by se měl nechat unést otřepanými

¹⁵³ Petr K. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235363/petr-k-u-soudu-prijel-jako-sebevedomy-frajer-pak-se-zhroutil-v-slzach.html>

frazemi jako „d'ábelský úsměv“, což je přinejmenším klišé, přinejhorším nebezpečné tvrzení o charakteru obviněného, které ovlivňuje pohled čtenářů. Zvláště když bylo dokázáno, že právo obžalovaného na spravedlivý proces ohrožují zejména informace o charakteru obžalovaného.¹⁵⁴ Reportážní článek Blesku v sobě zahrnuje i jiná nepřímá negativní tvrzení o charakteru obalovaného, který je vykreslován jako chladná osoba, které sice záleží na svém zevnějšku, vážnosti případu se ale směje. Na rozdíl od Blesku dala ČT čtenářům v článku informujícím o vzetí do vazby k dispozici i vyjádření obhajoby (tak jak jim velí kodex ČT). „Soud nedal na naši argumentaci. Ta spočívala v tom, co klient už v minulosti uváděl do médií. Že průběh událostí byl jiný, že je nevinný,“¹⁵⁵ citovala ČT Kramného právníka. Negativní vlastnosti přisuzované reportérem Blesku naopak Kramného vykreslují jako typ člověka, který by mohl trestný čin, ze kterého je obviněný, spáchat, což by například v Anglii mohlo být v rozporu se zákonem o pohrdání soudem (viz kapitola *Důsledky mediálního procesu*).¹⁵⁶ Reportér Blesku sice žádným způsobem nediskutuje možnou vinu obžalovaného, ve čtenáři však vzbuzuje negativní emoce vůči obviněnému.

4.3.1 Analýza nadstavbových bulvárních textů

Šestice nadstavbových článků Blesku už nemá ekvivalent na straně ČT, přesto stojí za to si je prohlédnout podrobně, jelikož skvělým způsobem ilustrují další specifika bulvárního zpracování kriminality. Z každého z článků jsou vypsány vybrané citace, které stojí za pozornost. Pod nimi jsou uvedeny komentáře.

4.3.1.1 Článek 1

Titulek: Rodina a přátelé Petra K. (36) jsou v šoku: Je to nedorozumění, tvrdí jeho kamarád¹⁵⁷

Jeho rodina je v naprosté paralýze, přátelé tomu nemohou uvěřit!

Otázkou zůstává, jak na situaci zareagují „nové přítelkyně“ Petra K. Šárka (25) a Kateřina (36). Zda se od Petra K. (36) distancují, nebo ho podpoří, zatím není jasné.

¹⁵⁴ OTTO, Amy, Steven PENROD a Hedy DEXTER. The biasing impact of pretrial publicity on juror judgments. *Law and Human Behavior*. 1994, **18**(4), str. 453–469. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01499050>

¹⁵⁵ Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě. In: *Ct24.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047433-kramny-jde-do-vazby-celi-obvineni-z-vrazdy-manzelky-a-dcery-v-egypte>

¹⁵⁶ REARDON, Paul. The Fair Trial—Free Press Standards. *American Bar Association Journal*. 1968, **54**(4), str. 343–351. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25724372>

¹⁵⁷ Rodina a přátelé Petra K. (36) jsou v šoku: Je to nedorozumění, tvrdí jeho kamarád. In: *Blesk.cz* [online]. 19. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235106/rodina-a-pratele-petra-k-36-jsou-v-soku-je-to-nedorozumeni-tvrdi-jeho-kamarad.html>

Rodina v „naprosté paralýze“ je přehnané tvrzení, které opět cílí na zvýšení dramatickosti textu. „Nové přítelkyně“ je čistě spekulativní spojení, jelikož v době vydání článku média netušila, jaký vztah měl Kramný s oběma ženami, se kterými byl postupně vyfocen ve svém autě. Charakter obviněného je nepřímou napadán narážkou na to, že si takto brzo po smrti manželky hledá „nové přítelkyně“.

4.3.1.2 Článek 2

Titulek: Ostře sledovaný Petr K.: Je hráč, nebo narcis?¹⁵⁸

Úsměv, ze kterého jde trochu strach, pěstěné vousy a účes, vzhled playboye.

*Člověk, kterému se zhroutil svět, zlomený tragickou smrtí ženy a dcerky, to je **role, do které se Petr K. příliš nehodí.***

*Hlas médií rozhodně slyší a před blesky fotoaparátů neutíká, spíš se zdá, že si **mediální pozornost užívá.***

*Policejní psycholožka docentka Ludmila Čírtková má na to **jasný názor:** Když člověk prožije tragédii, tak si neužívá vůbec nic. Tragédie totiž znamená přerušeni životní linie, díru a trvá dlouho, než se trhlina zacelí a než ho život zase začne bavit.*

První tři citáty opět popisují negativní charakter obviněného jakožto „playboye“, který si užívá mediální pozornost. Blesk jinými slovy říká, že se Kramný nehodí do role nevinného. Jde o příklad emoční předsudní publicity s negativním vyzněním vůči obviněnému.

Poslední citát představuje další typický rys bulvární žurnalistiky ve spojení s kriminalitou – názory odborné veřejnosti. V tomto případě má paní docentka Čírtková „jasný názor“. Z textu však není ani trochu jasné, zda mluví obecně, či o konkrétním případě Kramného. Podobným případem je nezařazený článek z 19. 2. *Psycholog o případu Petra K.: Dceru mohl zabít z pomsty Monice*, který je rozhovorem se soudním znalcem Jiřím Jelenem, jenž v něm mimo jiné tvrdí, že „málokdo dokáže ošálit detektor lži, to umí jen cvičení špioni.“ Spolehlivost těchto přístrojů je přitom značně kontroverzním tématem.¹⁵⁹ Ne vždy se dá „odborníkům“ věřit, obzvlášť, když jejich slova projdou bulvárem.

¹⁵⁸ Ostře sledovaný Petr K.: Je hráč, nebo narcis? In: *Blesk.cz* [online]. 21. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235106/rodina-a-pratele-petra-k-36-jsou-v-soku-je-to-nedorozumeni-tvrdi-jeho-kamarad.html>

¹⁵⁹ PŘIDALOVÁ, Michaela. *Detektor lži jako důkazní prostředek*. Praha, 2022. Diplomová práce. AMBIS. Vedoucí práce Václav Krajník.

4.3.1.3 Článek 3

Titulek: Petra K. obvinili z vraždy: Co na něj policie má? Zdroj Blesku promluvil¹⁶⁰

Čeští policisté mají jasno! Z dvojnásobné vraždy Moniky (†36) a Klárky (†8) obvinili Petra K. (35). Policie tvrdí, že je vrah.

Důvod trestního stíhání kriminalisté z taktických důvodů zatím tají. Podle zdroje Blesku prý zjistili původ jedu, k němuž měl Petr K. přístup.

Na základě vyznění titulku je tento článek sice zařazený do kategorie neutrálních, mnoho pasáží obsažených uvnitř článku má však k neutralitě daleko. Spojení „policie tvrdí, že je vrah“ a že „policisté mají jasno“ je zavádějící, jelikož z něho vyplývá téměř absolutní jistota policejních složek. Ty ale nikdy takovou míru jistoty nevyjádřily, pouze konstatovaly, že mají dostatek důkazů pro obvinění. Jedná se o klasický příklad toho, co Rozehnal ve svém článku nazval „informační asymetrií“.¹⁶¹ Blesk se zcela spoléhá na verzi obžaloby. Nerovnoměrnost informování podtrhuje fakt, že během tří zkoumaných dnů Blesk nepublikoval jedinou citaci ze strany obhajoby (na rozdíl od ČT).

Zvláště působí tvrzení anonymního zdroje, že policisté „zjistili původ jedu“. Později se totiž ukázalo, že navzdory mediálním spekulacím, policisté s touto teorií nepracovali. O necelý měsíc později se policie k teorii s jedem vyjádřila takto: „Nebyla to intoxikace, jak je prezentováno. Pokud půjdeme do minulosti, policie o tom nikdy nemluvila. Závěry pitvy hovoří zcela jasně, že o intoxikaci nešlo. Na místě nebylo žádné zvracení a průjmy. (...) Závěry šetření egyptské strany se naprosto shodují se závěry šetření, které provedla česká policie, zejména co se týká důvodu úmrtí obou poškozených.“¹⁶² Kde se tedy vzal tento informovaný zdroj, který to tvrdil? Blesk zde poskytl informaci bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je, či není pravdivá, což by podle mého laického pohledu mohlo být v rozporu s právem na ochranu osobnosti zaručeným Listinou.

¹⁶⁰ BLÁHA, Etienne a Tereza HODÁLIKOVÁ. Petra K. obvinili z vraždy: Co na něj policie má? Zdroj Blesku promluvil. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235278/petra-k-obvinili-z-vrazdy-co-na-nej-policie-ma-zdroj-blesku-promluvil.html>

¹⁶¹ ROZEHNAL, Aleš. Aplikace zásady presumpce neviny v médiích. In: *Právní prostor* [online]. 21. července 2016 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aplikace-zasady-presumpce-neviny-v-mediich>

¹⁶² České turistiky v Egyptě podle policie nezemřely na otravu. In: *Ct24.cz* [online]. 8. března 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1044634-ceske-turistiky-v-egypte-podle-policie-nezemrely-na-otravu>

4.3.1.4 Článek 4

Titulek: Vražda kvůli nevěře? Monika Petra K. podváděla, potvrdila její kamarádka¹⁶³

Zajímal se jen o to, co vědí nejbližší kamarádka Moniky o její minulosti. Když jsme mu nechtěly nic říci, byl naštvaný. Nás zase naštvál, že Moniku špinil a sebe jako by tím chtěl očistit.

Typickým rysem referování o případu Kramný v Blesku jsou rozhovory s kamarády a kamarádkami. Z dvaceti článků publikovaných ve sledovaném období na blesk.cz přesně polovina z nich stála na výpovědích rodinných příslušníků, přátel, sousedů a dalších lidí z veřejnosti více či méně zainteresovaných v případě.

4.3.1.5 Článek 5

Titulek: Maminka Petra K.: Pochybnosti o synově nevině¹⁶⁴

„Nevěřím, že by cokoli udělal. Všude se píšou jen lži,“ řekla nejdříve. Vzápětí však připustila, že by s vraždou něco společného mít mohl: „Kdyby to udělal, on je svéprávný člověk a zodpovědnost si musí nést sám.“

Zcela zavádějící titulek o tom, že i maminka obžalovaného má pochybnosti o synově nevině. Má je doopravdy? Znamená její konstatování, že „kdyby to udělal, musí si nést následky“ připuštění toho, že s vraždou „mohl mít něco společného“? Jde přinejlepším o nepochopení textu, přinejhorším o záměrnou manipulaci.

4.3.1.6 Článek 6

Titulek: Přítelkyně Petra K. (36): Lituji, že jsem se s ním seznámila!¹⁶⁵

„Byla jsem s ním jen jednou, jak nás vyfotili do novin. Poznali jsme se na internetu,“ uvedla pro tn.cz. Na dotaz reportéra, zda je ráda, že Petra poznala, odpověděla: „Ne, lituji toho!“

Po příletu z Egypta byl Petr K. s dvěma dívkami. Šárkou (25) a Kateřinou (36).

¹⁶³ Vražda kvůli nevěře? Monika Petra K. podváděla, potvrdila její kamarádka. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235336/vrazda-kvuli-nevere-monika-petra-k-podvadela-potvrdila-jeji-kamaradka.html>

¹⁶⁴ Maminka Petra K.: Pochybnosti o synově nevině. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235280/maminka-petra-k-pochybnosti-o-synove-nevine.html>

¹⁶⁵ Přítelkyně Petra K. (36): Lituji, že jsem se s ním seznámila! In: *Blesk.cz* [online]. 21. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235714/pritelkyne-petra-k-36-lituji-ze-jsem-se-s-nim-seznamila.html>

Článek znovu popisuje negativní vlastnosti obviněného, v tomto případě opět jeho nedostatek truchlení, který se projevuje v tom, že si krátce po smrti manželky hledá nové družky.

4.4 Případ Matúše L.

V této kapitole se pozornost z Petra K. obrací na Matúše L čili na jeho dotazníkové alter ego. Na následujících řádcích jsou podrobně popsány všechny změny, ke kterým oproti původním textům došlo.

Aby bylo zamezeno snadné identifikaci bulváru ze strany respondentů, bylo nutno odstranit z článků věky osob uváděné v závorce, které jsou typické pro bulvární žánr. V případě, že by tam byly ponechány, čtenáři by si snadněji uvědomili, že čtou bulvární médium a podle toho by si již předem vytvořili názor. Dalo by se namítnout, že i v reálném světě lidé přeci také vědí, že čtou bulvár, když ho otvírají. Pro účely této práce bylo nicméně vytvořeno prostředí, kde jsou alespoň do určité míry eliminovány předsudky vůči bulváru. Ze stejného důvodu byly odstraněny i další aspekty článků, které by čtenáře jasně vedly k identifikaci média jako například „řekl pro Blesk“ či „řekl pro ČT“. Čtenáři tak mohou rozpoznat bulvár pouze z vyznění samotného textu.

4.4.1 Předvýzkum

Samotnému finálnímu dotazníkovému šetření, které bude blíže popsáno v metodologické části, předcházela jeden pokusný předvýzkum, jehož výsledky byly klíčové pro konkrétní změny v případě Matúše L. V původním plánu bylo pouze mírně upravit případ Petra Kramného tak, aby všechny důležité okolnosti případu zůstaly nedotčeny, ale aby čtenáři zároveň nepoznali, o jaký případ se jedná. Kromě změny hlavních aktérů byla obměněna lokace a rovněž bylo prohozeno pohlaví zavražděného dítěte. Takto koncipované dotazníky byly prostřednictvím platformy limesurvey.com rozeslány lidem. Na pilotní vlnu dotazníkového šetření odpovědělo 70 lidí, přičemž byla odhalena chyba, která mohla zásadně narušit reliabilitu výzkumu.

Více než polovina všech respondentů odpověděla, že se jim během čtení vybavovala kauza Petra Kramného. Někteří ze zkušebních respondentů byli kontaktováni a bylo zjištěno, že tato asociace s případem Petra Kramného může mít destruktivní následky na výzkum, jelikož tito lidé měli tendenci při hodnocení viny identifikovat obviněného s Petrem Kramným. Jinými slovy, četli sice případ s pozměněnými skutečnostmi a jmény, nicméně podvědomě ho vkládali do rámce případu Kramný. Ve svých odpovědích tak nehodnotili vinu obžalovaného na základě

prečtených textů, nýbrž zohledňovali své hluboko ukotvené myšlenky o případu Kramný. Bylo nutné více zasáhnout do jednotlivých textů.

4.4.2 Konečné změny oproti původním textům

Na úkor autentičnosti všech skutečností z případu Petra Kramného tak bylo přistoupeno k větším zásahům do textů, tak aby bylo eliminováno asociační riziko s případem Petra K. V konečném důsledku stejně jde o to zjistit, jakým způsobem bulvární pokrytí ovlivňuje smýšlení lidí nad vysoce exponovanými případy obecně, nikoliv v tomto konkrétním případě. V tabulce 2 jsou uvedeny nejdůležitější zásahy do faktických skutečností případu, v přílohách pak texty samotné. Z rozhovorů s účastníky předvýzkumu vyplynulo, že nejvyšší vliv na asociaci s případem měla rodinná dovolená, fakt, že oběti byla manželka a dítě a způsob vraždy (otrava). V nově koncipovaném případě se tak nejen celý děj přesunul na Slovensko, ale především se z rodinné vraždy stalo obvinění z vraždy přítelkyně. Došlo i k dalším méně podstatným změnám jako úprava jmen osob zainteresovaných v případě (státního zastupitele, ředitele policie).

TABULKA 2

	Případ Petra Kramného	Případ Matúše L.
Skutek	Vražda manželky a dcery	Vražda přítelkyně
Jména obětí	Monika a Klára	Viktória
Místo údajné vraždy	Egypt, Hurghada, hotel, rodinná dovolená	Výlet ve Vysokých Tatrách, blíže neurčeno
Způsob údajné vraždy	Spekulace o otravě	Blíže neurčeno
Původ obětí a obviněného	Karviná	Košice

Došlo i k několika zkrácením. S vědomím, že by bylo téměř nemožné respondenty prostřednictvím online dotazníku donutit číst celkem 8 plných textů (v případě bulvární skupiny), bylo rozhodnuto texty zkrátit. Naprostá autentičnost tedy byla upozaděna tak, aby byl dotazník co nejplynulejší. Při krácení se vždy vycházelo z toho, aby v textu zůstala informace,

kteřou odráží titulěk. Naopak informace, které již byly řečeny v předchozích člancích a zbytečně by se tak zdvojovaly, byly vyškřtnuty.

4.5 Základní výzkumné otázky a hypotézy

4.5.1 Výzkumná otázka

Do jaké míry bulvářní pojetí kauzy ovlivní náhled respondentů na případ a osobu obviněného v porovnání s veřejnoprávním podáním?

4.5.2 Hypotézy

H1: Publikum vystavené bulvářní prezentaci bude obviněnému přisuzovat vyšší míru viny.

H2: Publikum vystavené bulvářní prezentaci bude věřit, že je v případě více důkazů proti obviněnému.

H3: Publikum vystavené bulvářní prezentaci bude záporněji hodnotit charakterové vlastnosti obviněného a jeho chování.

H3: Publikum vystavené bulvářní prezentaci bude na případ pohlížet méně racionálně.

4.6 Metodologie výzkumu

Pro zjištění efektu bulvářního zpracování na čtenáře bylo vybráno kvantitativní šetření v podobě online dotazníku prostřednictvím platformy limesurvey.com.

4.6.1 Vzorek respondentů

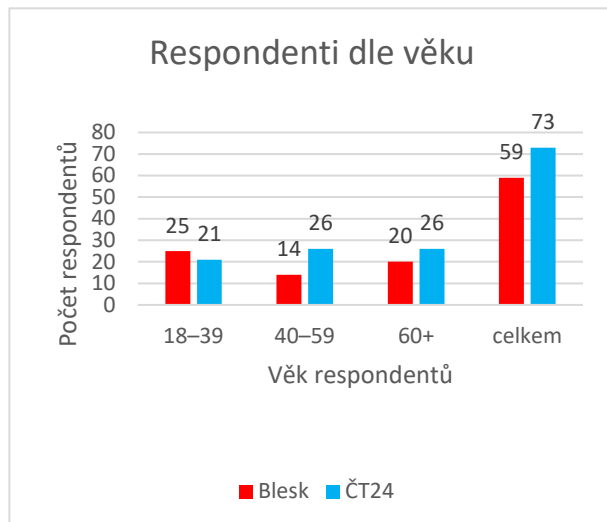
Online šíření umožnilo bez finančních nákladů získat poměrně značný vzorek respondentů. Oslovování respondentů probíhalo skřze dva kanály – komunikační platformu messenger a email. Šíření dotazníků mělo záměrně tři iniciátory – autora práce, jeho otce a jeho matku. Distribuce skřze tyto tři proudy zajistila relativně vyrovnané věkové a vzdělanostní složení napřič oběma skupinami (viz grafy 1 a 2). Ačkoliv ani tak se vzhledem k použité metodě sběru dat nedá hovořit o reprezentativním vzorku respondentů.¹⁶⁶

Druhé vlny online dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 218 respondentů, přičemž 146 z nich dotazník dokončilo. Z těchto 146 bylo následně vyškřtnuto 14 lidí. Důvodem k další redukci byl fakt, že i přes všechny změny v textech se této skupině stále při čtení textů vybavoval případ Petra Kramného (zmínili jeho jméno či okolnosti případu u otázky, zda se jim

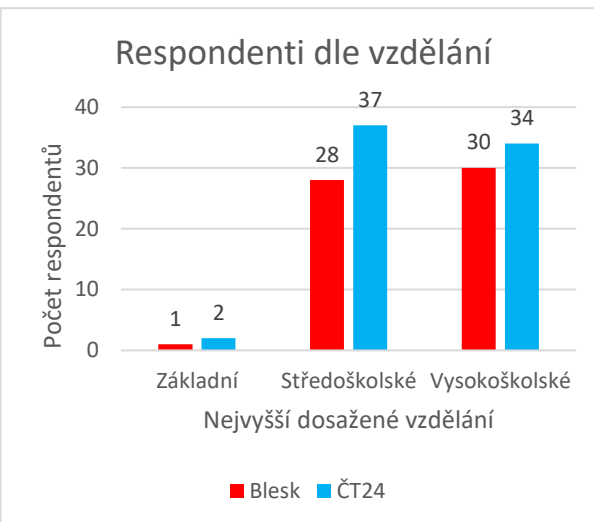
¹⁶⁶ DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2002, str. 91–116.

během čtení textů vybavoval jiný případ), což by, jak ukázal předvýzkum, mohlo narušit reliabilitu šetření. V konečném součtu tak výsledky šetření vychází z odpovědí 132 lidí, přičemž 73 z nich pročetlo texty z ct24.cz, 59 z blesk.cz.

GRAF 1

GRAF 2

Průměrný respondent bulvární skupiny je o něco mladší a vzdělanější než v případě ČT. V obou skupinách jednoznačně převládaly respondentky. V případě bulvární skupiny tvořily ženy 64 %, v případě veřejnoprávní o 4 procenta méně.

4.6.2 Struktura dotazníku

Dotazníky byly respondentům distribuovány ve dvou verzích, přičemž každému byla na základě randomizace přiřazena jedna z jeho variant. Veřejnoprávní skupina četla upravené texty o případu Kramný z ct24.cz, bulvární skupina četla texty z blesk.cz.

Přečtení každého z textů musel respondent potvrdit stisknutím tlačítka „další“, které ho nasměrovalo k dalšímu textu. Po přečtení všech textů odpovídaly obě skupiny respondentů na sérii otázek vázajících se k výše zmíněným hypotézám. V první řadě šlo o otázky týkající se viny obviněného.

Na stupnici od 1 do 10 měli respondenti vyjádřit, jestli je podle nich Matuš L. vinný (1 – určitě nevinný, 5 – padesát na padesát, 10 – určitě vinný). Mírou viny se zabývala i další dvě tvrzení („Matuš L. zavraždil svoji přítelkyni“ a „existuje šance, že to udělal někdo jiný“), u kterých měli respondenti pomocí Likertovy škály – naprosto nesouhlasím, spíše nesouhlasím, nevím, spíše souhlasím, naprosto souhlasím – určit, do jaké míry s nimi souhlasí. Na základě Likertovy škály respondenti odpovídali i na otázky vztahující se k dalším hypotézám –

množství a síla důkazů („Důkazy proti Matúšovi L. jsou silné“ a „v textech se objevilo dost důkazů proti Matúšovi L.“), chování a charakterové vlastnosti obviněného („Matúš L. je bezcharakterní člověk a „Matúš L. se chová podezřele“), racionalita publika („Matúš L. si zaslouží férový proces“).

Dotazníkové šetření nepočítá s kontrolní skupinou. Pro tuto práci je rozhodující porovnat dva typy předsoudní publicity mezi sebou, bylo by proto bezpředmětné vytvářet kontrolní skupinu. Jak již bylo uvedeno, všechny typy předsoudní publicity mají schopnost utvářet náhled člověka na případ. Tento fakt je reflektován a počítá se s ním. Navíc, co jiného by se v mediálním kontextu dalo považovat za „kontrolní“ skupinu než veřejnoprávní médium, jež by mělo splňovat ty nejvyšší standardy mediálního referování.

4.6.3 Použité statistické metody pro analýzu výsledků

Výsledky jsou ověřovány dvěma statistickými metodami. Zaprvé jsou vždy uvedeny směrodatné odchylky (s_{OBLESK} , $s_{\text{OČT}}$), které vyjadřují, jak daleko jsou jednotlivé odpovědi ve skupině průměrně vzdáleny od aritmetického průměru všech odpovědí ve skupině čili určují míru variability vzorku.

Pro potvrzení toho, že rozdíly ve skupinách nejsou zapříčiněny pouze náhodou je využit tzv. *Dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylů*¹⁶⁷, který zkoumá potenciální rovnost průměrů odpovědí ve dvou na sobě nezávislých populacích (v případě tohoto výzkumu populace bulvárních a veřejnoprávních respondentů). T-test má schopnost zjistit, zdá má určitý faktor (v tomto případě bulvární zpracování) vliv na populaci. T-test dokáže s vysokou mírou statistické pravděpodobnosti vyvrátit, že jsou si obě populace rovny, tedy zamítne hypotézu, že vlivy bulváru nehrají roli a rozdílnost v odpovědích je čistě náhodná.

T-test je proveden skrze položku *Analýza dat* v Excelu. V případě, že má výsledné testovací kritérium (t-stat), které program stvoří z poskytnutých dat z obou skupin, vyšší hodnotu než kritická hodnota (t-krit), kterou rovněž určí program, dá se konstatovat, že je hypotéza o rovnosti skupin zamítnuta čili, že na skupinu působí vliv bulvárního média. V případě, že je vyšší kritická hodnota, lze jen říct, že není dostatek důkazů na zvolené hladině významnosti¹⁶⁸ k zamítnutí hypotézy.

¹⁶⁷ Vzorek respondentů v obou skupinách splňuje požadavky normálního rozložení, nezávislosti výběru i rozdílných rozptylů, které jsou nezbytně nutné pro využití této metody statistické analýzy.

¹⁶⁸ Pro provedení testu je nutné zvolit takzvané hladiny významnosti, což je vlastně chyba vložená experimentátorem. Čím nižší je hladina významnosti, tím vyšší je reliabilita zamítnutí hypotézy o rovnosti. Pro

4.6.4 Omezení výzkumu

Zmíněná autentičnost výzkumu s sebou nese i související omezení. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, čím více článků lidé čtou, tím více důkazů v případě vidí.¹⁶⁹ Tato studie je zaměřena na komplexní referování bulváru, nelze tak jasně konstatovat, zda jsou konečné výstupy ovlivněny formou a obsahem článků či faktem, že jich je zkrátka více.

Bulvární skupina četla o 6 textů více, a i přes snahu zredukovat články, nad čtením musela strávit přibližně jednou tolik času oproti veřejnoprávní skupině. Pozornost respondentů bulvární skupiny tak mohla být v tomto ohledu poznamenána.

Jedním z hlavních principů fungování bulváru je práce s obrazem a videem. Pro účely tohoto výzkumu však bylo nutné tyto dva faktory zcela vypustit. Do jaké míry by se výsledky změnily, kdyby byly do rovnice přidány obrázky a videa? Je něco jiného o děsivém úsměvu obviněného číst a vidět ho.

Při šíření dotazníku online nelze zajistit prostředí, ve kterém by bylo jisté, že respondenti věnují veškerou pozornost dotazníku nebo při něm s někým nespolupracují. Druhý zmíněný problém byl alespoň zčásti zmírněn výslovným uvedením zákazu spolupráce s dalšími osobami. Potenciální nepozornost respondentů se v online prostředí dá ovlivnit jen těžko, nicméně je to skutečně problém? I během čtení médií lidé dost často skáčou pouze z titulku na titulek, z něž si nakonec vytváří názor.

4.7 Výsledky šetření

4.7.1 Pohled na vinu

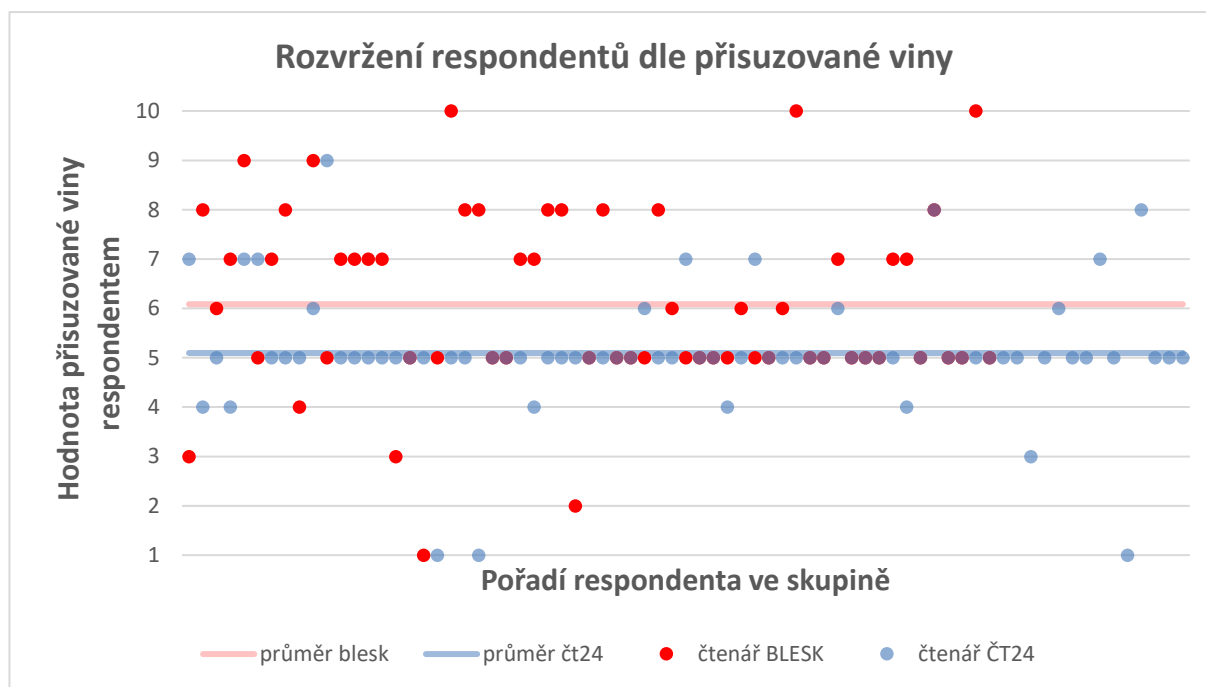
Respondenti, již četli bulvární texty, obviněnému obecně přisuzovali vyšší míru viny než čtenáři veřejnoprávního média. Zatímco průměrné hodnocení viny Matúše L. u skupiny ČT na škále od 1 do 10 jen mírně pokořilo hranici 5 čili padesát na padesát (průměr veřejnoprávní skupiny byl 5,1), bulvární čtenáři se mnohem častěji přikláněli k variantě, že je obviněný vinný (průměr skupiny byl 6,1). Graf 3 znázorňuje rozložení respondentů dle média a přisuzované viny. Zatímco 70 % respondentů veřejnoprávní skupiny zvolilo neutrální stanovisko „padesát na padesát“, u bulvární skupiny šlo pouze o 42 %. 49 % respondentů bulvární skupiny se naopak

všechny provedené statistické výpočty byla zvolena hodnota hladiny 0,05, která v případě zamítnutí hypotézy značí vysokou míru statistické pravděpodobnosti.

¹⁶⁹ MORAN, Gary a Brian CUTLER. The Prejudicial Impact of Pretrial Publicity. *Journal of Applied Social Psychology*. 1991, 21(5), str. 354. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1991.tb00524.x>

přiklonilo spíše k vině obžalovaného (označili čísla 6–10). Ve veřejnoprávní skupině se takto rozhodlo pouze 18 % dotazovaných.

GRAF 3

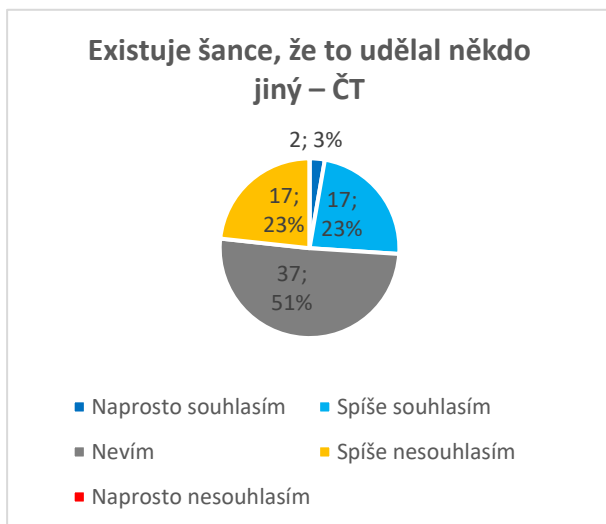

Směrodatná odchylka u veřejnoprávních respondentů činí 1,15, u bulvárních 1,85. Hodnota testovacího kritéria je 3,47 (t-stat), kritická hodnota činí 1,98 (t-krit). Jelikož je t-stat větší, lze zamítnout tvrzení, že by obě populace byly stejné. Respondenti jsou ovlivněni bulvárními, potažmo veřejnoprávními, specifiky referování o případu. Rozdíl je v tomto případě statisticky vysoce významný. U zkoumaných tvrzení jsou výsledky statistické analýzy pro plynulost textu uvedeny až v rekapitulační tabulce v kapitole *Zhodnocení hypotéz*.

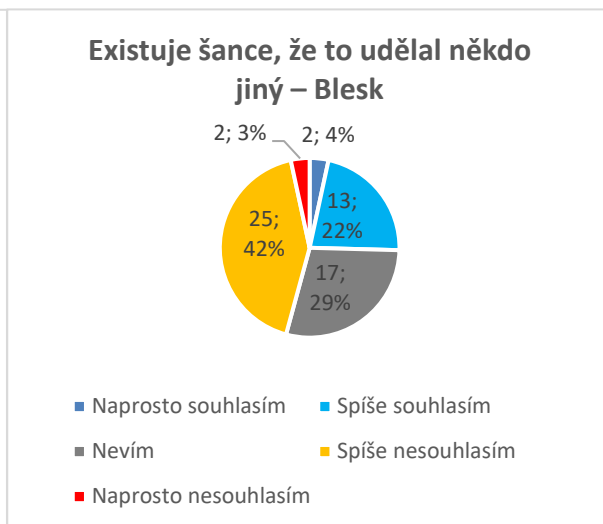
Výsledky stupnice viny potvrzuje i Likertova škála, pomocí níž měli respondenti vyjádřit míru souhlasu s tvrzeními „Matuš L. zavraždil svoji přítelkyni“ a „existuje šance, že to udělal někdo jiný“. Výsledky škály v podstatě kopírují hodnocení na stupnici. 45 % respondentů Blesku spíše souhlasilo či naprosto souhlasilo s tvrzením, že Matuš L. zavraždil svoji přítelkyni, kdežto v případě druhé skupiny šlo o 18 % respondentů. Téměř dvojnásobné procento čtenářů Blesku zároveň v porovnání s veřejnoprávní skupinou nesouhlasilo či naprosto nesouhlasilo s tvrzením, že „existuje šance, že to udělal někdo jiný“. V obou skupinách přibližně stejné procento respondentů spíše souhlasilo či naprosto souhlasilo s tím, že viníkem mohl být někdo jiný než Matuš L. Rozdílem je, že respondenti veřejnoprávní skupiny mnohem častěji zvolili neutrální odpověď „nevím“. Pro snazší orientaci v koláčových grafech znamenají oranžová a červená barva vždy nepříznivost pro obviněného, tmavě a světle

modrá naopak znamenají příznivější stanoviska. Vedle počtu respondentů, kteří zvolili danou odpověď, je v grafu uvedeno procentuální vyjádření daných odpovědí ve skupině.

GRAF 4

GRAF 5

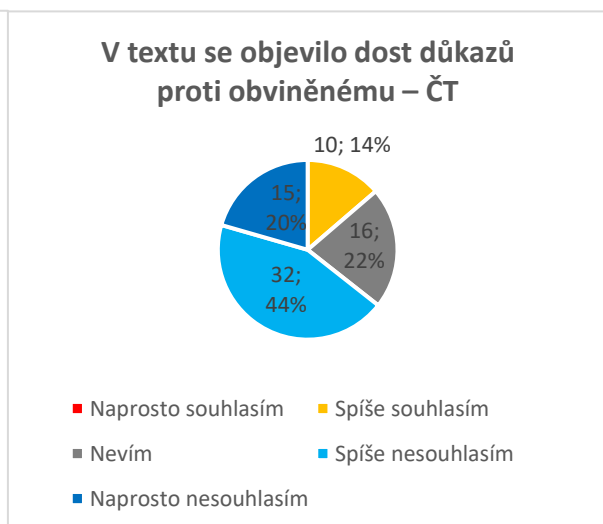
4.7.2 Pohled na důkazy

Téměř identické procento lidí v obou skupinách (31 % Blesk, 32 % ČT) naprosto nesouhlasilo či spíše nesouhlasilo s tvrzením, že jsou „důkazy proti Matúšovi L. silné“. Stejně jako v případě viny ale většina lidí z bulvární skupiny spíše souhlasila či naprosto souhlasila s tím, že důkazy jsou silné (45 % u Blesku, pouze 23 % u ČT). U veřejnoprávní skupiny opět výrazně převažovali ti, kteří se zdrželi jasného hodnocení a zvolili odpověď „nevím“. V hodnocení kvantity důkazů už přeci jenom dochází k jistému odklonu respondentů ČT od neutrálních odpovědí (viz grafy 6 a 7).

GRAF 6

GRAF 7

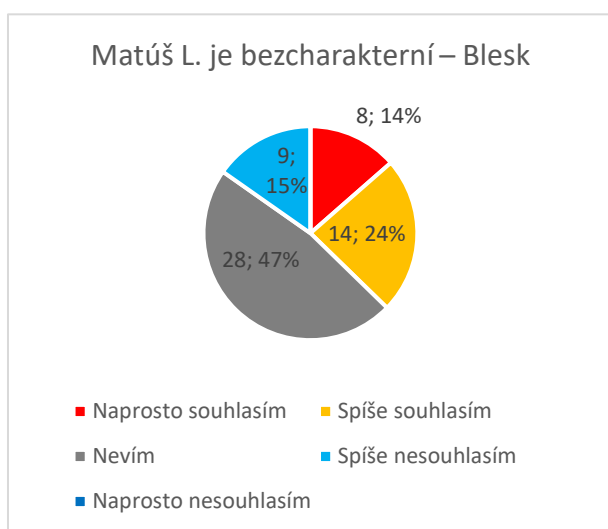

Téměř dvě třetiny z nich se vyslovily nesouhlasně k tvrzení, že se v textu objevilo dost důkazů proti Matúšovi L, v případě Blesku šlo pouze o 42 % respondentů. 38 % respondentů Blesku naopak věří, že se důkazů objevil dostatek, u ČT šlo pouze o 14 %.

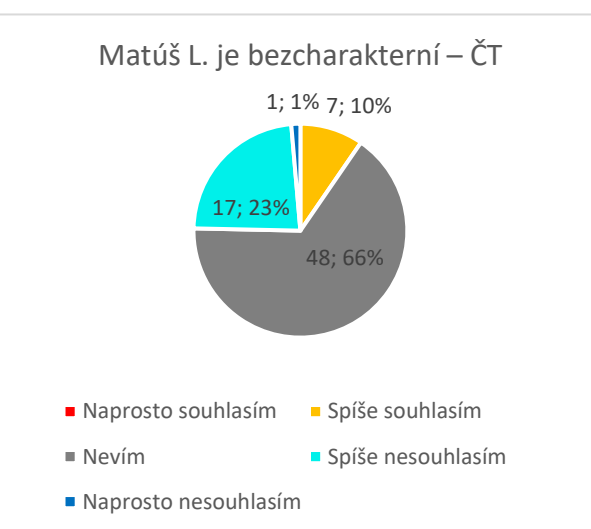
4.7.3 Pohled na charakter a chování

Zásadní rozdíl ve vnímání lze vypožorovat i v pohledu na charakter obviněného (viz grafy 8 a 9). 38 % respondentů, kteří četli články z Blesku, spíše či naprosto souhlasilo s tvrzením, že je Matúš L. bezcharakterní. Mezi respondenty z druhé skupiny tvořili tito lidé pouze desetinu. Dvě třetiny lidí z veřejnoprávní skupiny si naopak netroufaly z poskytnutých textů soudit a zvolily možnost „nevím“.

GRAF 8

GRAF 9

Vůbec největší rozdíl vykazuje pohled na chování podezřelého. Spíše či naprosto se k tvrzení, že se Matúš L. chová podezřele, přiklonily dvě třetiny všech čtenářů Blesku, v případě ČT šlo pouze o 22 %. 43 % respondentů přidělených k veřejnoprávnímu médiu naopak spíše či naprosto s tvrzením nesouhlasilo.

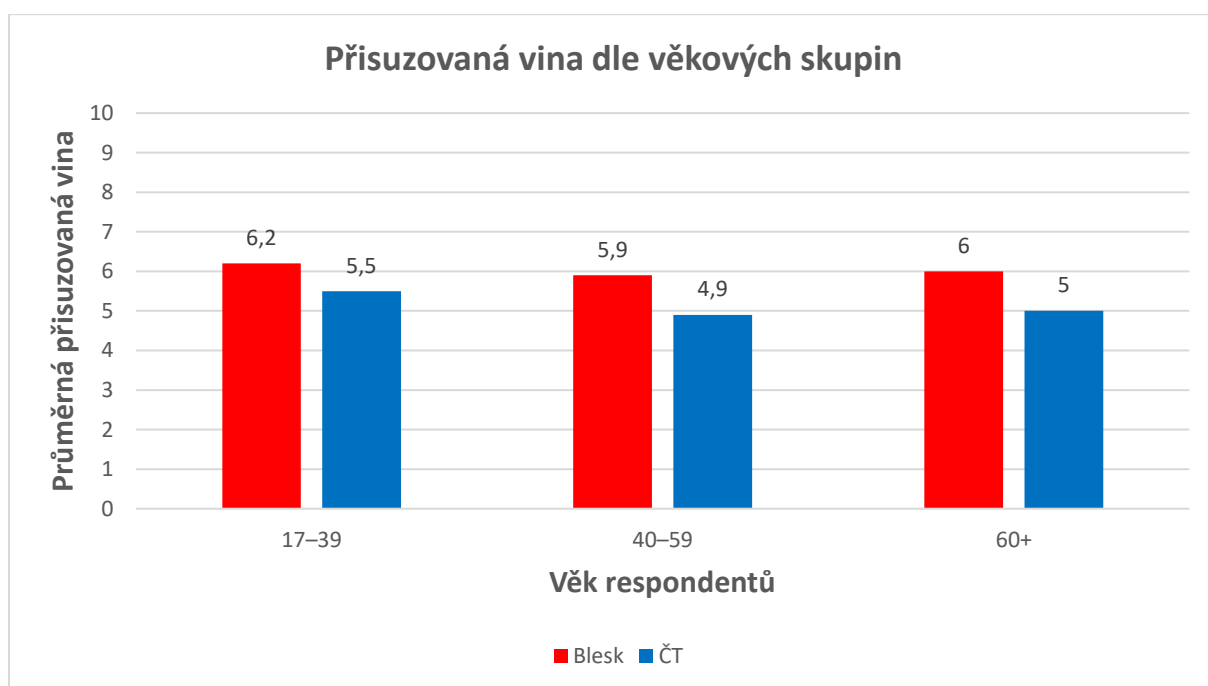
4.7.4 Pohled na racionalitu

Ovlivnění racionality vypožorováno nebylo. S tvrzením „Matúš L. si zaslouží férový proces“ spíše či naprosto souhlasilo v obou skupinách přibližně 9 z 10 respondentů (92 % ČT, 87 % Blesk). Nepotvrzená hypotéza slouží alespoň jako dobrá známka bdělosti respondentů při vyplňování dotazníku.

4.7.5 Specifika na základě věku a vzdělání

Pro vyšší reliabilitu výzkumu byly jednotlivé skupiny zanalyzovány i na základě věku, pohlaví a nejvyššího dosaženého vzdělání. Tato skupinová specifika v konečných výsledcích hrají pouze omezenou roli, jelikož proporce mužů a žen a středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidí je v obou skupinách přibližně stejná.¹⁷⁰ Jediným podstatnějším rozdílem je vyšší proporce mladých lidí (17–39) ve skupině, která četla Blesk.¹⁷¹ Pro vyloučení tohoto vlivu byly v obou skupinách vyhodnoceny odpovědi na stupnici viny i pro jednotlivé věkové skupiny (viz graf 10).

GRAF 10

Nejmladší skupina (17–39) měla jak v případě Blesku, tak u ČT tendenci k vyššímu hodnocení viny oproti skupinovému průměru. Nejmladší respondenti bulvární skupiny hodnotili vinu průměrně známkou 6,2 (skupinový průměr 6,1), stejná věková skupina u ČT hodnotila známkou 5,5 (skupinový průměr 5,1). Zároveň však, jak ukazuje graf 10, hodnocení viny bylo u čtenářů Blesku výrazně vyšší nehledě na věkovou skupinu. Kvůli limitovanému vzorku respondentů nelze tvrdit, že by mladší respondenti měli sklon k přisuzování vyšší míry viny, nicméně

¹⁷⁰ Ve skupině, která četla texty z ČT, je poměrově mírně více středoškolsky vzdělaných oproti vysokoškolsky (52 %). U Blesku procento středoškolsky vzdělaných činí 48 %. V obou skupinách je, jak již bylo řečeno, výrazně více žen (64 % u Blesku, 60 % u ČT).

¹⁷¹ U Blesku tato věková skupina činila 42 % respondentů, u ČT pouze 29 %.

výsledky alespoň spolehlivě vylučují potenciální vliv na hypotézy, který by mohla věková specifika skupin mít.

Zajímavé je, že zatímco při posuzování viny byla nejradikálnější nejmladší skupina, při posuzování charakteru či síly důkazů to byla jasně skupina 60+. Spíše či naprosto v bulvární skupině souhlasilo s tvrzením, že je Matúš L. bezcharakterní člověk 52 procent respondentů ve věku 60+, což je v kontrastu se skupinou 17–39 stejného média, ve které totožně hodnotilo pouze 20 procent lidí. Podobnou tendenci vykazuje i veřejnoprávní skupina, ve které měli respondenti 60+ naopak sklon s tímto tvrzením spíše nesouhlasit.

Jak již bylo zmíněno, proporce vzdělání a pohlaví byly v obou skupinách téměř identické. Rozdělení respondentů dle vzdělání ani v jedné ze skupin nevykázalo žádné výrazné rozdíly v míře prisuzované viny, zanedbatelné byly i rozdíly v posuzování charakteru. Pouze u síly důkazů hodnocení naznačuje, že by vyšší vzdělání mohlo předurčovat k menší víře v sílu bulvárních důkazů. Opět je ale třeba zopakovat, že početní limity těchto podskupin brání zobecňování. Výsledky dle pohlaví nenaznačují žádné zřejmé tendence.

4.8 Zhodnocení hypotéz

Respondenti vystavení bulvární prezentaci případu obviněnému prisuzovali vyšší míru viny, rovněž věřili, že v případě existuje více důkazů a jsou silnější a zároveň negativněji hodnotili charakterové vlastnosti obviněného i jeho chování. Lze tak konstatovat, že hypotézy 1, 2 i 3 byly potvrzeny. Zároveň bylo zjištěno, že respondenti vystavení bulvární prezentaci neprojevovali vyšší míru iracionality v porovnání s veřejnoprávní skupinou, čímž se vyvrátila hypotéza 4.

Rekapitulační tabulka uvedená níže shrnuje konkrétní zjištění. Červenou barvou je vždy vyznačena vyšší hodnota z dvojice Blesk-ČT. Modře je uvedena statistická analýza, která u všech tvrzení v tabulce kromě dvou – „důkazy proti Matúšovi L. jsou silné“ a „Matúš L. si zaslouží férový proces“ – doložila statistickou významnost. U tvrzení o síle důkazů je třeba konstatovat, že se sice nepotvrdila statistická významnost, to však neznamená, že by rozdíly neexistovaly. Pouze nebyly dostatečně velké pro potvrzení statistické významnosti. Zcela jinak na tom je férovost procesu, u které je na první pohled zřejmé, že se odpovědi v obou skupinách příliš nelišily.

Jak lze vyčíst z tabulky, rozdíly v odpovědích u obou skupin byly signifikantní. Je zřejmé, že veřejnoprávní skupina obecně projevovala sklon k neutrálnějším postojům, což vyjadřuje sloupec zcela vpravo. Nejvyšší rozdíly mezi respondenty bulvární a veřejnoprávní skupiny byly

u třetí hypotézy. Jak na chování podezřelého, tak na jeho charakter, měli respondenti Blesku více než třikrát negativnější pohled než druhá skupina (souhlasili s tvrzeními, že je Matuš L. bezcharakterní, potažmo že se chová podezřele). Více než dvojnásobný rozdíl je pak v hodnocení síly i kvantity důkazního materiálu (H2).

REKAPITULAČNÍ TABULKA		Spíše či naprosto souhlasí %		Spíše či naprosto nesouhlasí %		Neví %	
Hypotéza	Tvrzení	Blesk	ČT	Blesk	ČT	Blesk	ČT
H1	Matuš L. zavraždil svoji přítelkyni <i>SoBLESK = 0,83, SoČT = 0,63, t-stat > t krit</i>	45	18	13	23	42	59
	Existuje šance, že to udělal někdo jiný <i>SoBLESK = 0,89, SoČT = 0,58, t-stat > t krit</i>	23	26	45	23	32	51
H2	V textu se objevilo dost důkazů proti Matušovi L. <i>SoBLESK = 1,02, SoČT = 0,94, t-stat > t krit</i>	38	14	42	64	20	22
	Důkazy proti Matušovi L. jsou silné <i>SoBLESK = 0,94, SoČT = 0,78, t-stat < t krit</i>	47	23	31	30	22	47
H3	Matuš L. je bezcharakterní člověk <i>SoBLESK = 0,90, SoČT = 0,60, t-stat > t krit</i>	38	10	15	24	47	66
	Matuš L. se chová podezřele <i>SoBLESK = 0,90, SoČT = 0,82, t-stat > t krit</i>	68	22	15	43	17	35
H4	Matuš L. si zaslouží férový proces <i>SoBLESK = 0,92, SoČT = 0,78, t-stat < t krit</i>	87	92	3	2	10	6

Spolehlivost výsledků potvrzuje i tvrzení „existuje šance, že to udělal někdo jiný“. U tohoto jediného tvrzení (kromě 4. hypotézy) převládala souhlasná stanoviska u veřejnoprávních respondentů nad bulvárními. To podporuje výsledky ostatních tvrzení, jelikož toto jediné (opět kromě hypotézy 4) bylo formulované tak, aby souhlas znamenal pozitivnější okolnosti pro obviněného. Tvrzení „Matuš L. zavraždil svoji přítelkyni“ kopíruje výsledky, které vyšly na stupnici viny, a sice, že bulvární respondenti Matušovi L. průměrně přisuzovali

o jeden stupeň vyšší vinu na desetibodové škále (5,1 – průměr veřejnoprávních respondentů, 6,1 – průměr bulvárních respondentů).

4.9 Diskuze

Při uvažování nad výsledky je třeba brát na zřetel, že jak bulvár, tak veřejnoprávní médium mají svá specifika. Nelze bulvár kritizovat za to, že výsledky nekopírují veřejnoprávní skupinu, jelikož po bulváru není možné chtít, aby dodržoval stejné principy referování.

Důležité taky je uvědomit si, že na bulvár nejde pohlížet jako na jeden pospolitý mediální proud. Pro reprezentaci bulvárního žurnalistického žánru byl vybrán jeho nejproslulejší český zástupce – Blesk. Jak by se asi výsledky změnily, kdyby články o kauze Kramný byly čerpány například z extra.cz? Ostatně ani ČT24 rozhodně není typickým zástupcem seriózního spektra. Česká televize, jakožto veřejnoprávní médium, dodržuje zásadně striktnější pravidla oproti jiným seriózním médiím u nás, která se dost často spíše přibližují bulváru. Jak by se hodnocení skupin změnilo, kdyby na jedné straně stál Blesk a na druhé iDNES.cz. Troufám si odhadovat, že by se rozdíly značně zmenšily. A to záměrně zcela opomím televizní média, jejichž obrazová složka dodává referování o kriminálních případech zcela nový potenciál. Tato práce představila první pokus o komplexní výzkum efektu bulvárního referování na jedné konkrétní kauze, zároveň otevřela celou řadu cest, jak v tomto bádání pokračovat. Výzkumy mediálního referování v oblasti kriminality, ať už obsahové analýzy či podobná šetření jako je toto, v českém prostředí zatím bohužel chybí.

Závěr

Referování bulvárního Blesku bezesporu ovlivnilo náhled respondentů na případ i osobu obviněného v dotazníkovém šetření. Překvapivá je míra, s níž k tomu docházelo. Zatímco průměrné hodnocení viny na desetibodové stupnici u veřejnoprávních respondentů jen těsně překonalo číslo pět, bulvární čtenáři se v průměru dostali nad číslo šest. Tento rozdíl sám o sobě nemusí na první pohled budít přílišnou pozornost. Nicméně právě tyto dvě čísla vymezují prostor, ve kterém se neutrální náhled na vinu překlápí do polohy spíše vinen. Polovina všech bulvárních respondentů se přiklonila spíše k tomu, že je obviněný vinný (zvolila čísla 6 a více), kdežto ve druhé skupině na vinu stejně nenahlížela ani pětina.

Klíčovým důvodem pro tak jasný rozdíl na stupnici může být fakt, že referování Blesku v respondentech vyvolávalo pocit, že se obviněný chová podezřele. Chování obviněného takto hodnotily dvě třetiny všech respondentů bulvární skupiny, kdežto shodně se vyjádřil pouze

každý pátý respondent veřejnoprávní skupiny. Zřejmý rozdíl byl vyzorován i v hodnocení charakteru obviněného, což není vzhledem k směsi článků Blesku, která byla čtenářům představena, nijak překvapivé. Obviněný byl implicitně a někdy i explicitně vyobrazován jako ďábel, který nesmutní po své zesnulé přítelkyni a který odporuje zavedené představě toho, jak by měl zdrcený muž po smrti své milované vypadat. Zatímco veřejnoprávní respondenti udrželi umírněný a zdrženlivý postoj, který se promítl do neutrálních odpovědí, přibližně 4 z 10 respondentů Blesku se přiklonili k tvrzení, že je obviněný bezcharakterní.

Veřejnoprávní respondenti se u většiny tvrzení, ať už o charakteru, vině, chování či síle důkazů drželi neutrální odpovědi „nevím“. Jediným případem, kdy se tato skupina odchýlila od neutrálního postoje bylo hodnocení kvantity důkazů obsažených v člancích. Zde se téměř dvě třetiny přiklonily k tomu, že texty neobsahují dostatek důkazů. Zdrženlivost veřejnoprávních čtenářů při hodnocení ostatních tvrzení pak může vycházet právě z tohoto vnímaného nedostatku důkazů. Bulvární čtenáři, stejně jako v případě chování, charakteru a viny, vnímali v případě důkazů výrazně více, přičemž dvojnásobný počet bulvárních respondentů navíc důkazy v případě považoval za silné.

Výzkum dokázal, že bulvární referování ovlivňuje náhled čtenářů na případ a osobu obviněného. Není však jasné, které konkrétní faktory to způsobují. Byla to větší porce článků? Jaký konkrétní článek měl největší vliv na úsudek bulvárních respondentů o vině Matúše L.? Další šetření by se proto mohla zaměřit na zkoumání vlivu jednotlivých článků, nikoliv na bulvární referování jako celek.

V úvodu bylo zmíněno, že této práci nepřísluší hodnotit, do jaké míry může mít takto vehementní pronásledování jedince médií vliv na soudní proces. Z laického pohledu lze alespoň zmínit, že může být dost bohorovně spoléhat na to, že mediální vliv působí na všechny kromě osob, které rozhodují o osudech lidí v takto mediálně exponovaných případech. V tomto ohledu můžeme být vděční české právní praxi, která toto rozhodování předává do rukou zkušených profesionálů. Jak ale víme, že jsou oni imunní? Nevíme, očekáváme to.

A co kdyby nastala situace, že by byl Lisický, potažmo Kramný, díky chybějícím důkazům přeci jenom nakonec osvobozen. Jakým způsobem by reagovala množina lidí formovaná bulvárním informováním o muži s „ďábelským úsměvem“? Jde v takovém případě vůbec pomýšlet na důstojnou resocializaci? Spíše ne. Budou pak bulvární média věnovat stejnou práci pozměnění úsudku, jako věnovala jeho konstrukci? Rozhodně ne.

Summary

The coverage of the tabloid Blesk undoubtedly influenced the respondents' view of the case and the accused in the questionnaire survey. The extent to which this occurred is surprising. While the average rating of guilt on a ten-point scale for respondents who read the public media ČT only just exceeded number five, tabloid readers exceeded number six on average. This difference alone may not at first attract much attention. However, these two numbers define the space in which the neutral view of guilt tilts into a guilty position.

A key reason for such a clear difference on the scale may be that the Blesk's reporting makes respondents feel that the accused is behaving suspiciously. Two-thirds of all respondents in the tabloid group rated the accused's behaviour suspicious, whereas only one in five respondents in the public media group agreed with this notion. An evident difference was observed in the view of the accused's character, which is not unexpected given the mixture of articles that Blesk presented. The accused was implicitly, and sometimes explicitly, portrayed as a devil who did not grieve for his deceased girlfriend. His behaviour contradicted the established idea of what a devastated man should look like after the death of his beloved girlfriend. While public media respondents maintained a moderate and restrained stance resulting into neutral responses, approximately 4 out of 10 respondents of Blesk tended to say that the accused had „no character“.

Public media respondents stuck to a neutral 'don't know' response for most statements, whether about character, guilt, behaviour or the strength of the evidence. The only instance in which they deviated from a neutral stance was their assessment of the quantity of evidence included in the articles. Almost two-thirds of them said that the texts did not contain enough evidence. The hesitancy of public media respondents to evaluate other claims may stem from this perceived lack of evidence. Tabloid readers perceived significantly more evidence, with twice as many respondents considering the evidence in the case to be „strong“.

This research has proven that tabloid reporting influences readers' views of the case and the accused. However, it is not clear which specific factors are the cause. Was it the a larger number of articles? Which article had the heaviest impact on tabloid respondents' judgement of the guilt? Further investigations could therefore focus on examining particular types of articles.

This thesis doesn't aim to assess the extent to which such vehement persecution of an individual by the media may affect the judicial process. However, from a layman's point of view, it may

be rather unwise to expect that media affect all but the persons who decide the fate of people in such media-exposed cases. In this respect, we can be grateful to Czech legal practice, which places this decision-making in the hands of experienced professionals. But how do we know that they are immune? We do not know we expect it.

Let us imagine a situation in which the accused considered in this article is acquitted due to the lack of evidence. How would the mass of people shaped by tabloid coverage of the man with the „devilish smile“ react? Can one even think of a dignified resocialization in such a case? Rather no. Will the media then devote the same effort to altering the judgment as they devoted to constructing it? Certainly not.

Použitá literatura

Knihy

BARAK, Gregg. *Media, process, and the Social Construction of Crime: Studies in Newsmaking Criminology*. New York: Routledge, 1995.

BARAK, Gregg. Media, Society, and Criminology'. In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

BENEDICT, Helen. *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes*. Oxford University Press, 1993.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books, 1991, 7. vydání.

BEST, Joel. *Images of issues: Typifying contemporary social problems*. New York: Aldine de Gruyter Publishing, 1995.

CARTER, Cynthia, a, ed. *When the 'Extraordinary' Becomes 'Ordinary'*. In: ALLAN, Stuart, Gill BRANSTON a Cynthia CARTER. Londýn: Routledge, 1998.

COHEN, Stanley. *Folk devils and moral panics: The creation of the Mods and the Rockers*. New York: St. Martin's Press, 1980.

CRONE, Tom. *Law and the Media: An Everyday Guide for Professionals*. 4. vydání. Oxford: Focal Press.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002.

FISKE, John. *Introduction to communication studies*. New York: Routledge, 1982.

FRIEDRICH, David. *Trusted Criminals: White Collar Crime in Contemporary Society*. Belmont: Wadsworth Publishing, 2004.

GREEK, Cecil E. Becoming a Media Criminologist: Is “Newsmaking Criminology” Possible? In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

GREER, Chris. *Sex crime and the media: sex offending and the press in a divided society*. Willan Publishing, 2003.

HALL, Stuart, Chas CRITCHER, Tony JEFFERSON, John CLARKE a Brian ROBERTS. *Policing the crisis: Mugging, the state, and law and order*. London: The Macmillan Press, 1978.

HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Leges, 2013.

CHERMAK, Steven. Crime in the news media: a refined understanding of how crimes become news. In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

JANDOUREK, Jan. Bulvár, nebo kanál? Co je čtení pro masy. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Karolinum, 2016.

JENKINS, Philip. *Intimate Enemies: Moral Panics in Contemporary Great Britain*. Aldine de Gruyter Publishing, 1992.

JEWKES, Yvonne. *Media and Crime: Key Approaches to Criminology*. SAGE Publications, 2004.

JEWKES, Yvonne a Travic LINNEMANN. *Media and Crime in the U.S.* Media and Crime in the U.S., 2017.

LIPPMANN, Walter. *Public Opinion*. New York: Macmillan, 1922.

MARTIN, Greg. *Crime, media and culture*. Routledge, 2019.

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2004.

McQUAIL, D. *Mass Communication Theory*. Sage Publications, London, 2000.

NOSKOVÁ, Věra. Jaké to je, být masovým vrahem? In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Karolinum, 2016.

PADAWER-SINGER, Alice a Allen BARTON. The impact of pretrial publicity on jurors' verdicts. In: SIMON, Rita James. *The jury system in America: A critical overview*. Sage Publications, 1975.

PALMER, J. *Spinning into control: news values and source strategies* Leicester University Press, 2000.

PRESDEE, Mike. *Cultural Criminology and the Carnival of Crime*. Routledge, 2000.

REINER, Robert. Media made criminality: The representation of crime in the mass media. *Oxford University Press*. leden 2017.

SASSON, Theodore. *Crime Talk*. Aldine de Gruyter, New York, 1995.

SHERINZEN, Sanford, ed. Social Creation of Crime News: All the News Fitted to Print. In: WINICK, Charles. *Deviance and Mass Media*. 1978.

SURETTE, Ray. *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies*. 4. vydání. Wadsworth Publishing, 2010.

SURETTE, Ray. Predator Criminals as Media Icons. In: BARAK, Gregg. *Media, Process, and the Social Construction of Crime*. New York: Routledge, 1995.

WOOD, John Carter a. *Crime news and the press*. In: KNEPPER, Paul a Anja Johansen. *The Oxford Handbook of the History of Crime and Criminal Justice*. Oxford University Press, 2019.

Odborné články

BROWN, David. The sentencing of Harriet Wran: Tabloid press induced extra curial punishment as mitigation. *Alternative Law Journal*. 2016, 41(4), str. 275–278 Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1037969X1604100413>

- DENHAM, Bryan. FOLK DEVILS, NEWS ICONS AND THE CONSTRUCTION OF MORAL PANICS. *Journalism Studies*. 2008, **9**(6), str. 945–961. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1080/14616700802227811>
- DITTON, Jason a James DUFFY. Bias in the newspaper reporting of crime news. *British Journal of Criminology*. 1983, **23**(2), str. 159–165. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/23636929>
- GALTUNG, Johan a Mari RUGE. The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*. 1965, **2**(1), str. 64–90. Dostupné z: doi: <http://dx.doi.org/10.1177/002234336500200104>
- GERBNER, George. Cultivation Analysis: an Overview. 2000, *Communicator*, str. 16–35. Dostupné z doi: 10.4324/9781315679402-3
- GREEN, David. Suitable vehicles: Framing blame and justice when children kill a child. *Crime, Media, Culture: An International Journal*. 2008, **4**(2), 197–220. Dostupné z: doi:10.1177/1741659008092328
- GRABE, Maria Elizabeth, Kim TRAGER, Melissa LEAR a Jennifer RAUCH. Mass Communication and Society. *Mass Communication and Society*. 2006, **9**(2), str. 137–163. Dostupné z: doi:10.1207/s15327825mcs0902_2
- HOETGER, Lori, Dennis DEVINE, Eve BRANK, Ryan DREW a Rebecca REES. The impact of pretrial publicity on mock juror and jury verdicts: A meta-analysis. *Law and Human Behavior*. **46**(2), str. 121–139. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1037/lhb0000473>
- JONES, Angela, Kimberly WONG, Courtney MEYERS a Christine RUVA. Trial by Tabloid: Can Implicit Bias Education Reduce Pretrial Publicity Bias? *Criminal Justice and Behavior*. 2021, **49**(2), str. 275–278. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/00938548211026956>
- JONES, Phil a Claire WARDLE. No emotion, no sympathy: The visual construction of Maxine Carr. *Crime Media Culture*. 2008, **4**(1), str. 53–71. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659007087271>
- KRAMER, Geoffrey, Norbert KERR a John CARROLL. Pretrial publicity, judicial remedies, and jury bias. *Law and Human Behavior*. 1990, **14**, str. 409–438 Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01044220>
- ODALOŠ, Pavol. O jazyku bulváru. *Médiá a text II*. 2008. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/bocak1/subor/16.pdf>
- OTTO, Amy, Steven PENROD a Hedy DEXTER. The biasing impact of pretrial publicity on juror judgments. *Law and Human Behavior*. 1994, **18**(4), str. 453–469. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1007/BF01499050>
- MACHADO, Helena a Filipe SANTOS. The disappearance of Madeleine McCann: Public drama and trial by media in the Portuguese press. *Crime Media Culture*. 2009, **5**(2), str. 146–167, Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1177/1741659009335691>
- MARSH, Harry. A Comparative Analysis of Crime Coverage in Newspapers in the United States and Other Countries from 1960 to 1989: A Review of the Literature. *Journal of Criminal Justice*. 1991, **19**(1), 67–80. Dostupné z: doi:10.1016/0047-2352(91)90083-8
- MORAN, Gary a Brian CUTLER. The Prejudicial Impact of Pretrial Publicity. *Journal of Applied Social Psychology*. 1991, **21**(5), str. 345–367. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1991.tb00524.x>
- REARDON, Paul. The Fair Trial—Free Press Standards. *American Bar Association Journal*. 1968, **54**(4), str. 343–351. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25724372>
- REINER, Robert. *The Rise of Virtual Vigilantism: crime reporting since World War II*. 2001, **43**(1), 4–5. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1080/09627250108552952>

SCHLESINGER, Philip, Howard TUMBER a Graham MURDOCK. The Media Politics of Crime and Criminal Justice. *The Media Politics of Crime and Criminal Justice*. 1991, 42(3), str. 412 (397-420). Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2307/591187>

TAYLOR, Bronwyn. Reporting Violence in the British Print Media: Gendered Stories. *The Howard Journal of Crime and Justice*. 2002, 40(2), str. 180–194. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1111/1468-2311.00200>

WILLIAMS, Paul a Julie DICKINSON. FEAR OF CRIME: READ ALL ABOUT IT? The Relationship between Newspaper Crime Reporting and Fear of Crime. *The British Journal of Criminology*. 1993, 33(1), 33–56. Dostupné z: doi: 10.1093/OXFORDJOURNALS.BJC.A048289

Normy a kodexy

Listina základních práv a svobod. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-162>

Kodex ČT. Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice. In: *Ct24.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>

Kodex ČT. Čl. 14 Presumpce nevinny. In: *Ct24.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-14-presumpce-nevinny/>

Recommendation Rec (2003) 13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings ze dne 10. července 2003. Dostupné z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805df617

Akademické práce

JAROŠOVÁ, Sabina. *Etické problémy souboru zpráv týkajících se kauzy Kuřim*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Motal.

KOZŁOWSKI, Allison. *Perceptions of Guilt in Sensational Cases: The Influence of Media*. 2013. Diplomová práce. Texas Tech University.

PŘIDALOVÁ, Michaela. *Detektor lži jako důkazní prostředek*. Praha, 2022. Diplomová práce. AMBIS. Vedoucí práce Václav Krajník.

ŠUDRYCHOVÁ, Šarlota. *Role médií v trestním řízení*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Vladimír Pelc.

Články z Blesku a ČT24

BLÁHA, Etienne a Tereza HODÁLIKOVÁ. Petra K. obvinili z vraždy: Co na něj policie má? Zdroj Blesku promluvil. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235278/petra-k-obvinili-z-vrazdy-co-na-nej-policie-ma-zdroj-blesku-promluvil.html>

Blesk.cz. Bestie z Kuřimi Mauerová: Katr jí sekne! In: *Blesk.cz* [online]. 11. července 2013 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/201690/bestie-z-kurimi-mauerova-katr-ji-sekne.html>
NUSSBAUER, Michal. Berbr a spol. devátý den u soudu: Přiznání sudího k přijetí úplatků a padesát tisíc v kapse. In: *Sport.cz* [online]. 18. května 2023 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-berbr-a-spol-devaty-den-u-soudu-priznani-sudiho-k-prijeti-uplatku-a-padesat-tisic-v-kapse-4210667>

Blesk.cz. Módní policistka Rejzková: Kramného obhájkyni se nelíbilo oblečení advokátky Slámové. In: *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/397715/modni-policistka-rejzkova-kramneho-obhajkyni-se-nelibilo-obleceni-advokatky-slamove.html>

Blesk.cz. Petr K. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235363/petr-k-u-soudu-prijel-jako-sebevedomy-frajer-pak-se-zhroutil-v-slzach.html>

Blesk.cz. Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě. In: *Ct24.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047433-kramny-jde-do-vazby-celi-obvineni-z-vrazdy-manzelky-a-dcery-v-egypte>

Blesk.cz. Rodina a přátelé Petra K. (36) jsou v šoku: Je to nedorozumění, tvrdí jeho kamarád. In: *Blesk.cz* [online]. 19. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235106/rodina-a-pratele-petra-k-36-jsou-v-soku-je-to-nedorozumeni-tvrdi-jeho-kamarad.html>

Blesk.cz. Ostře sledovaný Petr K.: Je hráč, nebo narcis? In: *Blesk.cz* [online]. 21. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235106/rodina-a-pratele-petra-k-36-jsou-v-soku-je-to-nedorozumeni-tvrdi-jeho-kamarad.html>

Blesk.cz. České turistky v Egyptě podle policie nezemřely na otravu. In: *Ct24.cz* [online]. 8. března 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1044634-ceske-turistky-v-egypte-podle-policie-nezemrely-na-otravu>

Blesk.cz. Šokující výpověď milenky Petra Kramného: První sex po vraždě v Egyptě trval hodinu, ale selhal. In: *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/380033/sokujici-vypoved-milenky-petra-kramneho-prvni-sex-po-vrazde-v-egypte-trval-hodinu-ale-selhal.html>

Blesk.cz. Vražda kvůli nevěře? Monika Petra K. podváděla, potvrdila její kamarádka. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235336/vrazda-kvuli-nevere-monika-petra-k-podvadela-potvrdila-jeji-kamaradka.html>

Blesk.cz. Maminka Petra K.: Pochybnosti o synově nevině. In: *Blesk.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235280/maminka-petra-k-pochybnosti-o-synove-nevine.html>

Blesk.cz. Přítelkyně Petra K. (36): Lituji, že jsem se s ním seznámila! In: *Blesk.cz* [online]. 21. února 2014 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/235714/pritelkyne-petra-k-36-lituji-ze-jsem-se-s-nim-seznamila.html>

ČT24. Vražda Češek v Egyptě: Policie obvinila manžela. In: *Ct24.cz* [online]. 19. února 2014 [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047597-vrazda-cesek-v-egypte-policie-obvinila-manzela>

ČT24. Kramný jde do vazby, čelí obvinění z vraždy manželky a dcery v Egyptě. In: *Ct24.cz* [online]. 20. února 2014 [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1047433-kramny-jde-do-vazby-celi-obvineni-z-vrazdy-manzelky-a-dcery-v-egypte>

VRLÁK, Marek. TV Prima musí Marešové zaplatit půl milionu za reportáže o stíhání, rozhodl pravomocně soud. In: *Ct24.cz* [online]. 22. června 2023 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3595299-tv-prima-musi-maresove-zaplatit-pul-milionu-za-reportaze-o-stihani-rozhodl-pravomocne>

Další webové články

BALAN, Ashwini. Thai Ponzi scheme: Couple gets 12,640 years' jail each for cheating others of \$51m. In: *AsiaOne* [online]. 11. května, 2023 [cit. 2023-07-05]. Dostupné z: <https://www.asiaone.com/asia/thai-ponzi-scheme-couple-gets-12640-years-jail-each-cheating-others-51m>

BĚLÁK, Michael. Kdo je kdo v kauze Petr Kramný. In: *EXPRES* [online]. 9. září 2015 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: https://www.expres.cz/zpravy/kdo-je-kdo-v-kauze-petr-kramny.A150909_074857_dx-zpravy_bim

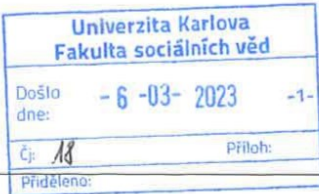
BOUŠKA, Josef. Novináři vraždili, aby si ušetřili práci. In *respekt.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/externi-hlasy/novinari-vrazdili-aby-si-ulehcili-praci>.

ČTK. Sestra Marešová chce od médií 35 milionů, dle právníka oprávněně. In *ceskenoviny.cz* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sestra-maresova-chceod-medii-35-milionu-dle-pravnika-opravnene/1629894>

ČTK. Obžaloba: Sestra vraždila pacienty, aby si ulehčila práci. In: *Aktuálně.cz* [online]. 7. dubna 2015 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/ustecky/rumburska-sestra-maresova-vrazdila-aby-si-ulehcila-praci/r~365b7d18dcfc11e485d7002590604f2e/>

HVÍŽĎALA, Karel. MÉDIA: Bulvár, to není nadávka. In: *Neviditelný pes* [online]. 2. listopadu 2007 [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/spolecnost/media-bulvar-to-neni-nadavka.A071031_205744_p_spolecnost_wag

ROZEHNAL, Aleš. Aplikace zásady presumpce nevinny v médiích. In: *Právní prostor* [online]. 21. července 2016 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aplikace-zasady-presumpce-nevinny-v-mediich>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Tomáš Kazda	
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020/2021	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 14983099@fsv.cuni.cz	
Studijní program/forma studia: Žurnalistika/prezenční	
Název práce v češtině: Případ Kramný aneb Vnímání viny obviněných z trestné činnosti na základě různého mediálního referování	
Název práce v angličtině: Case „Kramný“ or Perception of the guilt of alleged perpetrators based on diverse media coverage	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2022/2023</i>) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Zásadní inspirací pro výběr tématu se stal výrok otce Moniky Kramné, jež byla dle platného rozsudku zavražděna spolu se svojí dcerou v roce 2013 v Egyptě manželem Petrem Kramným. „V Blesku píšou, že to byl on, takže asi jsou důkazy. Já nevím. Nic nečtu, jen občas někde vidím Blesk a ty titulky,“ řekl krátce po události otec Erich Nicieja. Naproti tomu obhajoba v čele s Janou Rejzkovou poukazovala na mediální tlak vyvíjený na jejího klienta, jehož tvář se objevovala v každém sdělovacím prostředku. V teoretické části diplomová práce pokryje termíny, zákony a veškerá další témata vztahující se k dané problematice. V praktické části popis mediálních výstupů v případě Kramný poslouží jako odrazový můstek ke klíčové fázi práce. V ní budou vybranému vzorku obyvatelstva představeny novinové články z případu Kramný, obměněné tak, aby se nedalo poznat, že jde o známé skutečnosti z tohoto konkrétního masivně medializovaného případu. Vzorku respondentů A bude představen „případ X“ a vzorku respondentu B „případ Y“, které budou inspirované kauzou Petra Kramného. Články budou pozměněny tak, aby nešlo poznat, že jde o danou veřejně známou kauzu. Rozhodující aspekty skutku a jeho závažnost však musí zůstat zachovány. Případy X a Y budou stejné, klíčovým rozdílem bude jejich prezentace respondentům. Případ X bude představen prostřednictvím seriálních médií, případ Y si vezme za vzor referování bulvárních médií. Pomocí otázek pak budou u obou skupin respondentů následně zjišťovány jejich emoce, postoj k případu a v konečném důsledku i to, do jaké míry jsou přesvědčeni o vině domnělého pachatele. Prací, jež se zabývají medializací trestných činů s důrazem na pachatele, nikoliv oběť, je poskrovnu. Zajímavou sondu v tomto ohledu nabídla ve své bakalářské práci <i>Dodržování principu presumpce nevinny při informování o probíhajících trestních řízeních na příkladu kauzy Věry Marešové</i> Eliška Mainclová, která zjišťovala na základě mediálních výstupů, zda média v případech obviněné zdravotní sestry Věry Marešové dodržovala princip presumpce nevinny.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Kauza Kramný slouží jako vodítko, není však cílem. Tím je zjistit, jak rozdílné mediální výstupy ovlivňují vnímání publika, pokud vůbec. Je emoční přístup bulvárních médií přímo úměrný vyšší míře viny, kterou publikum domnělému pachateli přisuzuje? Jaký trest si podle publika daný pachatel	

<p>zaslouží? Bude se trest lišit mezi případy X a Y, ačkoliv je skutková podstata stejná?</p> <p>V žádném případě není cílem této práce zjistit, zda mediálnímu tlaku podlehl justiční systém, jak naznačovala obhajoba v případě Kramný. Nicméně, co obyčejný konzument masové komunikace? Do jaké míry rozličné mediální pokrytí doopravdy ovlivňuje percepci publika a jeho úsudky o vině a trestu?</p> <p>Díky vybranému vzorku respondentů bude možné výsledky zobecnit a nabídnout médiím v tomto ohledu potřebnou reflexi.</p>
<p>Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teoretická část <ul style="list-style-type: none"> • Vymezení problematiky <ol style="list-style-type: none"> i. Jaké zákony limitují média s ohledem na referování o pachatelích trestných činů? ii. Definice pojmů jako předpojatost, objektivita, senzacechtivost, bulvarizace iii. Úskalí v referování o domnělých pachatelích trestných činů. Co když to neudělal? • Praktická část <ul style="list-style-type: none"> • Případ Kramný <ol style="list-style-type: none"> i. Analýza mediálního pokrytí ii. Vybrané články pro vytvoření případu X a Y • Případy X a Y <ol style="list-style-type: none"> i. Stvoření případů X a Y ii. Metodologie dotazníku iii. Vzorek respondentů iv. Výsledky šetření • Závěrečná diskuze
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Podkladovým materiálem budou články o Petrovi Kramném z online médií. Případ X bude vytvořen na základě článků ze serveru ČT24.cz a iDNES.cz, případ Y základě článků z Blesk.cz a Extra.cz</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu: Jde o kvantitativní výzkum prostřednictvím strukturovaného dotazníku.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků): HERCZEG, Jiří. Média a trestní řízení. Praha: Leges, 2013. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-50-2. HERCZEG, Jiří. Mediální odsouzení a presumpce neviný. Trestněprávní revue. 2016, 15(10), 226. ISSN 1213-5313. MUNDL, Petr. Jak vznikají mediální kauzy, jejich přínosy a problémy. In. KYSELA, Jan a Jana ONDŘEJKOVÁ. Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě. Praha: Leges, 2012, s. 171-180. Teoretik. ISBN 978-80-87576-40-3. SYNODINOU, Tatiana-Eleni. The media coverage of court proceedings in Europe: Striking a balance between freedom of expresion and fair process. Computer Law & Security Review. Elsevier, 2012, 28(2), 208-219. ISSN 0267-3649 VANTUCH, Pavel. Informace o obviněném ve sdělovacích prostředcích a presumpce neviný. Bulletin advokacie. 1996, (5), 43-55. ISSN 1210-6348. TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4 HENDL, Jan. Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 583 s. ISBN 80-7178-820-1.</p>

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

MAINCLOVÁ, Eliška. Dodržování principu presumpce nevinny při informování o probíhajících trestních řízeních na příkladu kauzy Věry Marešové. Praha, 2019. 73 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Václav Moravec, Ph.D. et Ph.D

Datum / Podpis studenta/ky

6.3.2023

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník bulvární skupiny

Co si o případu myslíš ty?

Cílem studie je zjistit, do jaké míry jsou lidé obeznámeni s konkrétním kriminálním případem z minulosti, který se stal na Slovensku. Jména osob byla pro zajištění anonymity změněna. Vaší účasti si nesmírně vážím a na oplátku slibuji, že žádný podobný dotazník jste ještě nikdy neabsolvoval/a. V celkovém součtu by Vám celé šetření nemělo zabrat více než 15 minut

Průzkum obsahuje 25 otázek.

Základní osobní údaje

V první části dotazníku máte za úkol odpovědět na základní otázky o Vás. Jde jen o to nejzákladnější.

Kolik Vám je let? *

Prosím napište svou odpověď zde:

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

📌 Zvolte jednu z následujících odpovědí

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Základní vzdělání
- Střední vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání – bakalářské
- Vysokoškolské vzdělání – magisterské
- Vysokoškolské vzdělání – doktorské

Stále studujete? *

📌 Zvolte jednu z následujících odpovědí

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Ano
 Ne

Jaký typ školy studujete? *

📌 Zvolte jednu z následujících odpovědí

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Střední vzdělání s výučním listem
 Střední škola s maturitou
 Vyšší odborná škola
 Vysoká škola – bakalářský obor
 Vysoká škola – magisterský obor
 Vysoká škola – doktorský obor
 Jiné

Zaškrtněte Vaše pohlaví. *

📌 Zvolte jednu z následujících odpovědí

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Muž
 Žena

Případ Matúše L.

V následující části budete pročitat informace k případu Matúše L., po dočtení všech textů budou následovat otázky. Po přečtení každého z textů klikněte na "další". Upozorňuji, že k předchozím textům či otázkám se nedá vrátit.

(1/8)

ZVRAT: Policie obvinila Matúše L. z vraždy přítelkyně!

Nejsledovanější kauza Slovenska dostala nečekaný obrat. Policie obvinila Matúše L. z vraždy přítelkyně Viktorie. Policie tvrdí, že má přesvědčivé důkazy. Šestatřicetiletá žena z Košic zemřela na výletě ve Vysokých Tatrách loni v červenci.

Zprávu potvrdilo i Krajské státní zastupitelství v Košicích. **"Mohu potvrdit, že byla zadržena a následně obviněna jedna osoba. V současné době řešíme otázku podání návrhu na vzetí do vazby,"** řekl Juraj Benko z Krajského státního zastupitelství v Košicích.

"Dali jsme mu možnost vyjádřit se k našim zjištěním a následně byl obviněn," dodal bez bližších podrobností.

Rovněž šéf košické krajské policie Adam Chalupka zmíněná tvrzení potvrdil.

"Na základě shromážděných indicií jsme v úterý dospěli ke stanovisku, že je nutné podezřelé osobě sdělit obvinění," řekl Chalupka. Matúšovi L. hrozí doživotí.

Přiznal se?

K motivu vraždy, způsobu provedení či k důkazům, které muže usvědčily, Chalupka nechtěl nic říct. **"V tuto chvíli bez komentáře,"** řekl. Uvedl pouze, že policisté muže z Košic předvolali v pondělí k výslechu. **"Chtěli jsme objasnit některé věci. Od pondělního večera jsme s ním pracovali. V úterý byl obviněn z vraždy,"** řekl Chalupka.

(2/8)

Rodina a přátelé Matúše L. jsou v šoku: Je to nedorozumění, tvrdí jeho kamarád

Doslova šok způsobilo zadržení **Matúše L.** u jeho kolegů z práce. **"Je to k neuvěření. Já osobně jsem myslel, že je to za Matúšem, že s tím nemá nic společného. Spíš, že se mu stala tragédie. To si stále myslím. Musí jít o nějaké nedorozumění, jinak si to nedovedu vysvětlit,"** řekl někdejší kolega ze strojírenské firmy, kde Matúš L. pracoval.

(3/8)

Ostře sledovaný Matúš L.: Je hráč nebo narcis?

Člověk, kterému se zhroutil svět, zlomený tragickou smrtí přítelkyně, to je role, do které se Matúš L. příliš nehodí. Snad je to muž s tváří hráče, který žal skrývá hluboko v srdci, je však také možné, že mu egoismus prostě brání hrůzu tragédie prožít, ať už se odehrála jakkoli.

Policejní psycholožka docentka Ludmila Čírtková má na to jasný názor:

Když člověk prožije tragédii, tak si neužívá vůbec nic. Tragédie totiž znamená přerušování životní linie, díru a trvá dlouho, než se trhlina zacelí a než ho život zase začne bavit. Akutní reakce, tedy šok se sice může u lidí projevovat různě, např. zhroucením, mechanickým chováním, silnou emocionalitou anebo naopak citovou otupělostí, prostě jedinec v šoku nic necítí. Ale šok je doslova a do písmene otřes, utrpení. Člověk v šoku má proto na hony daleko k tomu, aby si ve svém stavu vychutnával pozornost médií.

(4/8)

Matúše L. obvinili z vraždy: Co na něj policie má? Zdroj promluvil

Slovenští policisté mají jasno! Policie tvrdí, že je vrah. Důvod trestního stíhání Matúše L. kriminalisté z taktických důvodů zatím tají. Podle zdroje prý zjistili, jak k činu došlo a konečně prý získali výsledky pitvy. Mohly ale »promluvit« i další stopy, které nashromáždili.

- **Počítač** – Z dat mohli detektivové zjistit, co Matúš L. vyhledával
- **Biologické stopy** – Jejich vyhodnocení trvá několik týdnů až měsíců.
- **Telefonní čísla, e-mailová a jiná korespondence** – Podle nich kontaktovali konkrétní osoby, vyslechli je, a to v určitých souvislostech.
- **Styky Matúše L.** – Mohl se někomu svěřit.
- **Korespondence Viktórie** – Mohla se někomu svěřit s problémy s přítelem, což by pomohlo odhalit motiv vraždy.
- **Detektor lži** – Oklamat ho prakticky nelze, rozbor testu ale trvá také několik týdnů.

(5/8)

Vražda kvůli nevěře? Viktorie Matúše L. podváděla, potvrdila její kamarádka

"Po návratu se zajímal jen o to, co vědí nejbližší kamarádky Viktorie o její minulosti. Když jsme mu nechtěly nic říci, byl našťvaný. Nás zase našťval, že Viktórii špinil a sebe jako by tím chtěl očistit. Choval se skoro jako psychopat," řekla kamarádka Matúše L.

O motivu, který mohl Matúše L. dovést až k hrůznému činu, má jasno. Potvrdila totiž spekulace, že krásná Viktorie měla milence. **"Domnívala se, že Matúš o nevěře neví. Ted' už vím, že to věděl. Právě to mohlo být důvodem, proč se rozhodl vraždit,"** vysvětlila.

(6/8)

Matúš L. u soudu: Přijel jako sebevědomý frajer, pak se zhroutil v slzách

Ďábelský úsměv, výraz sebevědomého frajera, upravené vlasy a oblíbená péřovka, v níž chodil k hrobu své přítelkyně.

Přestože byl v rukou policie v podstatě od pondělního večera, na hlavě měl stále pečlivě upravený účes, který kazila jen **drobná rána s dvěma stehy nad čelem. Ty má podle informací po zákroku, při němž si nechal odstranit mateřské znaménko.** I to znovu dokazuje, že Matúšovi L. na svém zevnějšku stále až přehnaně záleží.

Krátce po půl deváté pak pro něj přišla zdrcující zpráva. Soudkyni jeho dlouhá výpověď a slzy zřejmě dostatečně nepřesvědčily a poslala ho do vazby. "Když ho eskorta odvážela, působil stále velmi chladně, ale bylo vidět, že mu spadly koutky a do zpěvu mu rozhodně nebylo."

(7/8)

Maminka Matúše L.: Pochybnosti o synově nevině

„Nemám žádný kontakt se svým synem, policisti mi zakázali ho vidět. Nemůžu mu ani zavolat,“ popisovala zdrcená maminka Matúše L. **„Nevěřím, že by cokoli udělal. Všude se píšou jen lži,“** řekla nejdříve. Vzápětí však připustila, že by s vraždou něco společného mít mohl: **„Kdyby to udělal, on je svéprávný člověk a zodpovědnost si musí nést sám.“**

(8/8)

Přítelkyně Matúše L.: Lituji, že jsem se s ním seznámila!

Po smrti přítelkyně Viktorie byl Matúš L. vidán po boku hned několika žen. Jedna z nich, nápadně podobná zavražděné Viktorii, na Matúše nevzpomíná vůbec v dobrém!

V rozhovoru prozradila, že **Matúše L. potkala na internetu a následně s ním absolvovala údajně jen jedno rande. „Byla jsem s ním jen jednou, jak nás vyfotili do novin. Poznali jsme se na internetu,“** uvedla. Na dotaz, zda je ráda, že Matúše poznala, odpověděla: **„Ne, lituji toho!“** Matúš L. byl už viděn s dvěma dalšími dívkami. **Emou a Laurou.**

Otázky k případu Matúše L.

Kde měla podle médií zemřít přítelkyně Matúše L.? *

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Na návštěvě rodiny
- Na výletě
- Na pracovní cestě

Odkud pocházela přítelkyně Matúše L.? *

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Z Bratislavy
- Z Vysokých Tater
- Z Košic

Vyjádřete na stupnici od 1 do 10, jestli je podle vás Matúš L. vinný.

*

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 - určitě nevinný
- 2
- 3
- 4
- 5 - padesát na padesát
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 - určitě vinný

Vyberte, do jaké míry souhlasíte s danými tvrzeními. *

Prosím zvolte vhodnou odpověď pro každou z položek:

	Naprost nesouhlasím	Spiše nesouhlasím	Nevím	Spiše souhlasím	Naprost souhlasím
Existuje šance, že to udělal někdo jiný.	☐	☐	☐	☐	☐
Důkazy proti Matúšovi L. jsou silné.	☐	☐	☐	☐	☐
V textech se objevilo dost důkazů proti Matúšovi L.	☐	☐	☐	☐	☐
Matúš L. u soudu nemá šanci vyhrát.	☐	☐	☐	☐	☐
Matúš L. zavraždil svoji přítelkyni.	☐	☐	☐	☐	☐

Vyberte, do jaké míry souhlasíte s danými tvrzeními. *

Prosím zvolte vhodnou odpověď pro každou z položek:

	Naprosto nesouhlasím	Spiše nesouhlasím	Nevím	Spiše souhlasím	Naprosto souhlasím
Matúš L. se chová podezřele	☐	☐	☐	☐	☐
Matúš L. je bezcharakterní člověk	☐	☐	☐	☐	☐
Matúš L. si zaslouží férový proces	☐	☐	☐	☐	☐
Pokud to Matúš L. neudělal, měl by být propuštěn	☐	☐	☐	☐	☐
Informace o případu obsažené v textech byly věrohodné	☐	☐	☐	☐	☐

Znal/a jste případ Matúše L.? *

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Ano, znal/a
 Ne, neznal/a

Honilse Vám hlavou BĚHEM čtení textů jiný případ?

*

Prosím zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Ano
 Ne

Pokud se Vám honí hlavou až nyní, zaškrtněte "ne".

Jaký případ se Vám honil hlavou? *

Prosím napište svou odpověď zde:

Napiště cokoliv, z čeho půjde poznat, jaký případ máte na mysli.

Děkuji za Vaši ochotu a účast. V případě, že vás zajímají další okolnosti případu, kontaktujte mne na: kazdic96@gmail.com

Příloha 2 – Texty veřejnoprávní skupiny

(1/2)

Vražda v Tatrách: Policie obvinila Slováka

Košice – Policie obvinila Matúše Lisického z vraždy jeho přítelkyně, která zemřela loni na dovolené ve Vysokých Tatrách. Státní zástupce požádal o vzetí Lisického do vazby. Krajský soud v Košicích o ní bude rozhodovat ve čtvrtek ráno.

Košičtí kriminalisté Lisického zadrželi v úterý. Státní zástupce podá návrh, aby byl obviněný umístěn do vazby. Lisický vinu od začátku odmítá.

Ředitel košické policie Adam Chalupka k motivu vraždy, způsobu provedení či k důkazům, které muže usvědčily, nechtěl nic říct. „Bylo to sedmiměsíční paralelní vyšetřování policejních orgánů ve spolupráci se zastupitelstvím a to dospělo včerejšího dne do sdělení podezření z vraždy. Dodal, že policisté v pondělí pětatřicetiletého muže z Košic přivolali k výslechu. „Chtěli jsme objasnit některé věci. Od pondělního večera jsme s ním pracovali. V úterý byl obviněn z vraždy,” dodal Chalupka.

Vyšetřování podle policie bylo zdlouhavé

Připustil, že vyšetřování bylo zdlouhavé. „Na základě shromážděných indicií jsme v úterý dospěli ke stanovisku, že je nutné podezřelé osobě sdělit obvinění,” řekl Chalupka. Lisický také letos v lednu podstoupil vyšetření na detektoru lži. Více policisté ani žalobci sdělit zatím nechtějí. „Vzhledem k tomu, že v nejbližší době se plánují výslechy několika svědků, nepovažujeme za vhodné v tuto chvíli ventilovat nějaké skutečnosti,” řekl státní zástupce Juraj Benko.

(2/2)

Lisický jde do vazby, čelí obvinění z vraždy přítelkyně na Slovensku

Košice - Krajský soud v Košicích vzal dnes ráno do vazby Matúše Lisického. Policie ho v úterý obvinila z vraždy jeho přítelkyně. Důvodem vazby je obava z možného ovlivňování svědků i nebezpečí útěku. „Usnesení obviněný napadl stížností. Já jsem se práva na stížnost vzdal,“ řekl státní zástupce Juraj Benko. Stížnost ale nemá odkladný účinek. Lisický proto okamžitě z budovy košického soudu putoval do vazební věznice.

Soud rozhodoval o vazbě téměř čtyři hodiny. Lisický před soudem vypovídal a zopakoval, že je nevinný. Obviněného muže zastupuje košický advokát Jaromír Richter. „Soud nedal na naši argumentaci. Ta spočívala v tom, co klient už v minulosti uváděl do médií. Že průběh událostí byl jiný, že je nevinný,“ řekl právník. Důkazy policie nechce s ohledem na začínající trestní řízení hodnotit. „V tuto chvíli je považuji za nedostatečné,“ dodal.

Výslech na detektoru lži podle policie vliv na vznesená obvinění neměl

Lisický také letos v lednu podstoupil vyšetření na detektoru lži. Více policisté ani žalobci sdělit zatím nechtějí. Výsledky výslechu na detektoru lži ale podle policie vliv na vznesená obvinění neměly. „Vzhledem k tomu, že v nejbližší době se plánují výslechy několika svědků, nepovažujeme za vhodné v tuto chvíli ventilovat nějaké skutečnosti,“ uvedl státní zástupce Juraj Benko.